

გ ა რ ი გ ე ბ ე ბ ი

(სამართლებრივი ბუნება და ნორმატიული რეგულირება)

გ ი თ რ გ ი გ . თ უ მ ა ნ ი შ ვ ი ლ ი

ილიას სახელმწიფო უნივერსიტეტი
ILIA STATE UNIVERSITY
თბილისი – 2012 წელი

ავტორი:

გიორგი ბ. თუმანიშვილი

სამართლის დოქტორი, ილიას სახელმწიფო უნივერსიტეტის ასოცირებული პროფესორი

ელ-ფოსტა: george@tumanishvili.com

წინამდებარე გამოცემის არც ერთი ნაწილი, არანაირი მიზეზით, არ შეიძლება კვლავწარმოებული (რეპროდუცირებული) იყოს ნებისმიერი ფორმით და ხერხით - იქნება ეს ელექტრონული თუ მაგნიტური, ციფრული თუ ფოტოკოპირებული ან სხვა საშუალებით კვლავწარმოებული, საავტორო უფლების მფლობელის წერილობითი თანხმობის ან/და სათანადო წესით განხორციელებული მითითების გარეშე.

© 2012, გიორგი ბ. თუმანიშვილი

© 2012, ილიას სახელმწიფო უნივერსიტეტი.

ISBN 978-9941-18-110-8

ილიას სახელმწიფო უნივერსიტეტის გამომცემლობა

ქაქუცა ჩოლოყაშვილის 3/5, თბილისი, 0162, საქართველო

ILIA STATE UNIVERSITY PRESS

3/5 Cholokashvili Ave, Tbilisi, 0162, Georgia

სარჩევი

ავტორისგან.....	iv
რა არის გარიგება	1
გარიგების სახეები	17
ბათილი გარიგებანი	42
შეცდომით დადებული გარიგებანი	54
მოტყუებით დადებული გარიგებანი	63
იძულებით დადებული გარიგებანი.....	68
გარიგების ფორმა	71
თანხმობა გარიგებებში	83
წარმომადგენლობა გარიგებებში	86
საკონტროლო კითხვები	96
კაზუსის ტიპის ტესტები	99
დანართი	126

ავტორისგან

წინამდებარე გამოცემის მიზანია, შეძლებისდაგვარად მოკლედ, კონსპექტუალური და სქემატური სახით გადმოიცეს სამოქალაქო სამართლის უმნიშვნელოვანესი, უზოგადესი სისტემური ცნებისა და ინსტიტუტის - გარიგებ(ებ)ის შესახებ არსებული საკმაოდ მოცულობითი თეორიული ინფორმაცია (ცოდნა), რომელიც საფუძვლად უდევს სამოქალაქო სამართლებრივ ურთიერთობათა უმრავლესობას.

ზემოაღნიშნული მიზანი ნაკარნახევია სურვილით, რომ მკითხველს შედარებით მცირე დროში, შეექმნას წარმოდგენა იმ არსებული დოქტრინალურ-ნორმატიული ინფორმაციის შესახებ, რომელიც აუცილებელია გარიგების, როგორც სამოქალაქო-სამართლებრივი ინსტიტუტის შესამეცნებლად და მიღებული ცოდნის გამოსაყენებლად შემდგომ, პრაქტიკულ საქმიანობაში.

წიგნში განხილულია საკითხები გარიგების წარმოშობისა და ისტორიული განვითარების, გარიგების ცნების, სახეების, ნების გამოვლენისა და მოძღვრების ნების ნაკლის შესახებ, გარიგების განმარტების, ფორმის, დაუშვებელი და ბათილი გარიგებ(ებ)ის, თანხმობისა და პირობითი გარიგებების, ასევე, რაც მეტად მნიშვნელოვანია, გარიგებებში წარმომადგენლობის და ამ წარმომადგენლობის სახეების შესახებ.

გარიგებების თეორიული კურსის წინამდებარე კონსპექტი დაეხმარება სტუდენტებს, რომლებიც დაინტერესებულნი არიან გარიგებების სამართლებრივი რეგულირებისა და თეორიულ-პრაქტიკული მნიშვნელობით, უკეთ შეიმეცნონ გარიგების შესახებ არსებული (მიღებული) თეორიული ცოდნა და უკეთ მოემზადონ გამოცდისთვის.

კურსი შედგენილია პრინციპით - რას დააკონსპექტებდა სტუდენტი გარიგებების სასწავლო დისციპლინის შესახებ სპეციალური სამეცნიერო ლიტერატურის გაცნობისა და ანალიზის შედეგად. მასში ასევე გათვალისწინებულია სამართლის ფაკულტეტის სტუდენტთა რჩევები, წინადადებები და რეკომენდაციები. წიგნზე მუშაობის პროცესში გაწეული ქმედითი დახმარებისთვის მსურს მადლობა გავუხადო ილიას სახელმწიფო უნივერსიტეტის ასოცირებულ პროფესორს ბატონ ლევან ცაგარელს.

სამართლის დოქტორი,
პროფესორი,

გიორგი გ. თუმანიშვილი

რა არის გარიგება

პირველი საკითხი, რომელიც უნდა იქნას განხილული, ესაა საკითხი, გარიგების რაობის შესახებ? რა არის მისი ეტიმოლოგიური, შინაარსობრივი, ნორმატიული ან უბრალოდ დეფინიციური მნიშვნელობა?

ქართულ ენაში სიტყვის „გარიგება“ ეტიმოლოგია ამ დროისთვის საფუძვლიანად ჯერ კიდევ არ არის შესწავლილი, სამოქალაქო სამართლის სპეციალისტები (ცივილისტები) მიიჩნევენ, რომ სიტყვა-ტერმინის „გარიგება“ დამკვიდრება ქართულ ზეპირმეტყველებაში იმ შინაარსობრივი დატვირთვით, როგორითაც იგი დღეს გამოიყენება, XVIII საუკუნეში მოხდა¹.

საყურადღებოა, რომ სიტყვა-ტერმინი „გარიგება“ უკვე საკმაოდ გავრცელებული იყო ზემოხსენებული XVIII საუკუნის საქართველოში, რადგან ამ დროისთვის იგი გამოიყენება არა მხოლოდ ზეპირმეტყველებაში, არამედ სამართლებრივი შინაარსის მქონე სხვადასხვა მნიშვნელოვან დოკუმენტში (სამართლის ძეგლში) ფაქტობრივად იმავე შინაარსობრივი დატვირთვით², როგორც მას დღეს გააჩნია³.

¹ საქართველოს პარლამენტის ეროვნული ბიბლიოთეკა. (2008). მოძიების თარიღი: 2011 წლის 26 მაისი, Civil ენციკლოპედიური ლექსიკონიდან: <http://www.nplg.gov.ge/gwdict/index.php?a=term&d=5&t=14958>

² დოლიძე, ი. (1977). *ქართული სამართლის ძეგლები* (ტომი VI). თბილისი: გამომცემლობა „მეცნიერება“. გვ. 116, 119, 134, 154, 162, 178, 190, 512, 551, 680, 685,

³ დოლიძე, ი. (1985). *ქართული სამართლის ძეგლები* (ტომი VIII). თბილისი: გამომცემლობა „მეცნიერება“. გვ. 43, 64, 102, 138, 298, 329, 366, 386, 414, 468, 509, 520, 666, 678.,

საცნაურია, რომ თავად სიტყვაზე „გარიგება“ არაფერს ამბობს სულხან-საბა ორბელიანი თავის *სიტყვის კონაში*. ასევე არაფერს ამბობს სიტყვებზე „გარიგებულ“, „განარიგა“. ამასთან, სიტყვა „გარიგება“ ქართულ ენაში გამოიყენებოდა შეთანხმების მნიშვნელობით. გარიგების, როგორც სამოქალაქო სამართლებრივი ტერმინის შინაარსი დაკავშირებულია ნების გამოვლენასთან. ნებისა და მისი გამოვლენის სიტყვა-ტერმინებს კარგად იცნობს XVI-XVIII საუკუნეებში როგორც ქართული ლიტერატურული⁴ ისე ნორმატიული ენა⁵.

კერძო სამართლის სუბიექტები (ფიზიკური და იურიდიული პირები) თავიანთ ქონებრივ, პირად თუ სხვა სახის ინტერესებს იკმაყოფილებენ და ახორციელებენ მოქმედების ან უმოქმედობის გზით. ამგვარ მოქმედებებს ან უმოქმედობებს ეწოდება გარიგება, თუ მათ მოჰყვება სამართლებრივი შედეგი - ანუ სამართლებრივი ურთიერთობის წარმოშობა, შეცვლა ან შეწყვეტა⁶.

ადამიანები ერთმანეთთან ურთიერთობებს თავად აწესრიგებენ. ამ პრინციპს სამოქალაქო სამართალში კერძო ავტონომია (კერძო ავტონომიის პრინციპი) ეწოდება. ზუსტად ამ პრინციპის განხორციელების ყველაზე პრაქტიკული და გავრცელებული საშუალებაა გარიგება. გარიგება სამოქალაქო კოდექსის ერთ-ერთი მთავარი

⁴ ორბელიანი, ს.-ს. (1991). *ლექსიკონი ქართული* (ტომი I). თბილისი: გამომცემლობა „მერანი“. გვ.588

⁵ ნებსითი: (სულხან-საბა ორბელიანის განმარტებით) „არს არცა იძულებით, არცა უმეცრებით ქმნილი, ვინაცა ნებსითი ვიდრემე არს, რომლისა დასაბამი, ესე იგი არს მიზეზი, თავსა შორის თვისსა მოაქვნდეს მეცნიერსა სათითოეულოსა, რომელთა მიერ და ძალთა შინა იყოს საქმე.“

⁶ ჭეჭელაშვილი, ზ. (2008). *სახელშეკრულებო სამართალი*. თბილისი: გამომცემლობა „ბონა კაუზა“. გვ. 36.

ინსტიტუტია. აღსანიშნავია, რომ საქართველოს სამოქალაქო კოდექსი გარიგების ტერმინს, გარკვეულწილად, ვიწრო მნიშვნელობით იყენებს და ადგენს, რომ გარიგება არის ცალმხრივი, ორმხრივი ან მრავალმხრივი ნების გამოვლენა, რომელიც მიმართულია სამართლებრივი ურთიერთობის წარმოშობის, შეცვლის ან შეწყვეტისკენ (სსკ-ს 50-ე მუხლი).

ტერმინს „გარიგება“ განვითარების გრძელი გზა აქვს გამოვლილი. უნდა აღინიშნოს, რომ თავდაპირველად ცნება-ტერმინი „გარიგება“ ბევრად უფრო ფართო მნიშვნელობის შინაარსობრივი დატვირთვის მატარებელი იყო, ვიდრე დღეს. გარიგების თავდაპირველი მნიშვნელობა ფაქტობრივად ნების გამოვლენის შინაარსსაც იტევდა. მოგვიანებით იურიდიულმა მეცნიერებამ ნების გამოვლენას, ნების ნამდვილობასა და თვით ნების გამომვლენი პირის ფსიქიკურ დამოკიდებულებას დაუკავშირა ამ ნებისა და ცნება გარიგების სინონიმურობის საკითხი. გარიგების ინსტიტუტი საქართველოში 1997 წელს სამოქალაქო კოდექსის მიღების საფუძველზე დამკვიდრდა.

ურყევია შეხედულება იმის შესახებ, რომ ნების გამოვლენა გარიგების განსაზღვრის ფუძემდებლური კომპონენტია. სამოქალაქო სამართალში სწორედ ნების გამოვლენას უკავშირდება სამართლებრივ ურთიერთობათა უმრავლესობა.

ცნება „გარიგება“ ნაწარმოებია უფრო ზოგადი ცნებიდან - „ადამიანის მოქმედება“ მის გამოსახატავად იურიდიულ ლიტერატურაში თავდაპირველად დამკვიდრდა ტერმინები: „სამართლებრივი მოქმედებები“ და „სამართლებრივი გარიგებები“. თანადროულად განხორციელდა ბუნებითი სამართლის სკოლის წარმომადგენლების

მიერ ჩამოყალიბებული ცნების „ნების გამოვლენა“ ინტეგრაცია კერძო სამართლის სისტემაში.⁷

ნების გამოვლენა, გერმანიის სამოქალაქო კოდექსის ზოგადი ნაწილის დებულებების მიხედვით, არის გამოხატვა ნებისა, რომელიც უშუალოდ მიმართულია სამართლებრივი შედეგის დადგომისკენ. იგი ავლენს სამართლებრივი შედეგის დადგომის ნებას, ანუ ნებას, მიმართულს კერძო სამართლებრივი ურთიერთობების დამყარების, შინაარსობრივი შეცვლის ან შეწყვეტისკენ.⁸

საინტერესოა იურიდიულ მეცნიერებაში არსებული დაპირისპირება ორ მოსაზრებას შორის, რომელთაგან ერთის მიხედვით, გარიგების დეფინიციაში მთავარია ნება, როგორც ამგვარი, ანუ მნიშვნელობა არ აქვს, ნება გამოხატული იქნება რაიმე ობიექტური ფორმით თუ არა. მთავარია ამ ნების არსებობა (თუნდაც იგი მიმართული იყოს საკუთარი თავისკენ და გარე გამოვლენას მოკლებული იყოს). მეორე კი დაკავშირებულია ნების გამოვლენის თეორიასთან, რომლის ფარგლებშიც, იმისთვის, რათა გარიგებამ იჩინოს თავი, საჭიროა არა მხოლოდ ნების არსებობა, არამედ ამ ნების გამოვლენა.

ბუნებრივია, დასაშვებია, შინაგანი ნება და ამ ნების გარე გამოვლენა ერთმანეთის იდენტური არ იყოს. ამ შემთხვევაში, შესაძლებელია, დადგეს გარიგების ბათილობის საკითხი, მაგრამ იმისთვის, რათა გარიგება შედგეს, საჭიროა თვით ნების გამოვლენის არსებობა. აქვე საყურადღებოა, კონკრეტულად რა უნდა ჩაითვალოს ნების გამოვლენად.

⁷ კერესელიძე, დ. (2009). *კერძო სამართლის უზოგადესი სისტემური ცნებები*. თბილისი: ევროპული და შედარებითი სამართლის ინსტიტუტის გამომცემლობა. გვ. 234.

⁸ იქვე.

ამისთვის აუცილებელია კონკრეტული მოქმედების განხორციელება, თუ უმოქმედობითაც შესაძლებელია, ნება სათანადოდ გამოვლინდეს.

საქართველოს სამოქალაქოსამართლებრივი კანონმდებლობა იზიარებს და ეფუძნება ნების გამოვლენის თეორიას. იმისთვის, რათა ნების გამოვლენა და გარიგება სინონიმურ ჭრილში განვიხილოთ, აუცილებელია, რომ ნების გამოვლენა მიმართული იყოს რაიმე იურიდიული შედეგის, ანუ სამართლებრივი ურთიერთობის წარმოშობისკენ, შეცვლისკენ ან შეწყვეტისკენ.

როდესაც ვსმჯელობთ სამართლებრივი შედეგის წარმოშობაზე, შეცვლაზე ან შეწყვეტაზე და შესაბამის იურიდიულ შედეგებზე, მნიშვნელოვანია, ნების გამოვლენა იყოს მართლზომიერი. მაგალითად, ზიანის მიყენება სხვისი ავტომობილისთვის, თავის მხრივ, წარმოადგენს ნების გამოვლენას (გარკვეულ შედეგსაც), მაგრამ ეს არამართლზომიერი მოქმედებაა (დელიქტია⁹). ნების მართლზომიერებაზე მსჯელობისას აუცილებლად უნდა აღინიშნოს, რომ მოქმედ სამოქალაქო სამართლებრივ კანონმდებლობაში ცნობილია მაგალითები, სადაც, მართალია, ნების არამართლზომიერი გამოვლენა გვხვდება (მაგალითად, ტყუილით დადებული გარიგება), მაგრამ სამართლებრივად გარიგება ხორციელდება. როგორც ვნახავთ, გარკვეულ შემთხვევაში, არამართლზომიერი ნების გამოვლენა შესაძლებელია საცილოდ აქცევდეს გარიგებას, ხოლო გარკვეულ შემთხვევებში, უცილოდ ბათილს (საცილო და უცილოდ ბათილ გარიგებებზე ქვემოთ ვიმსჯელებთ). ორივე ზემომოყვანილი შემთხვევის შემთხვევაში, გარიგება თავს იჩენს

⁹ [ლათ. delictum] სამართალდარღვევა, სამოქალაქო-სამართლებრივი დარღვევა. იხ. მოხელის სამაგიდო ლექსიკონი / გაეროს განვითარების პროგრამა; [შემდგ.: სამსონ ურიდია და სხვ.; რედ.: ვაჟა გურგენიძე] - თბ., 2004 - 483გვ.:

მხოლოდ ფართო ფორმალური გაგებით, სამართლებრივად ამგვარი გარიგება ბათილია მისი დადების ან შეცვლების მომენტიდან.

რამდენად საჭიროა, ნების გამომვლენი პირი აცნობიერებდეს სამართლებრივი შედეგის დადგომის (სურვილის) ფაქტს? სხვაგვარად რომ ითქვას, რამდენად ფიქრობს ნების გამომვლენი პირი შედეგის მნიშვნელობაზე სამართლებრივ ჭრილში? აშკარაა, რომ კანონი და მით უფრო, დოქტრინა ვერ მოსთხოვს ნებისმიერ პირს დოქტრინალური ცოდნის მაღალ დონეს. შესაბამისად, დოქტრინისთვის, ისევე, როგორც პოზიტიური კანონმდებლობისთვის მთავარია, კონკრეტული ნების (რომელიც დოქტრინალურ ჭრილში „ვარგისია“ და მიმართულია დოქტრინალური სამართლებრივი შედეგის დადგომისკენ) არსებობა და ამ ნების შესაბამისი გამოვლენა. თუ რა მიიჩნევა შესაბამის გამოვლენად, ამას მოგვიანებით ვნახავთ.

საქართველოს სამოქალაქო კოდექსში ნების გამოვლენა ფართო მნიშვნელობით მოიაზრება და ამ უკანასკნელში არ იგულისხმება ყოველ კონკრეტულ შემთხვევაში ისეთი ნების გამოვლენა, რომელიც პირდაპირ მიმართულია სამართლებრივი ურთიერთობის წარმოშობის, შეცვლის ან შეწყვეტისკენ. მნიშვნელოვანია, რომ თვით ნების გამოსავლენად საჭიროა განსაზღვრული პირობების დაცვა, ერთი მხრივ, დაცული უნდა იყოს მატერიალური, ხოლო მეორე მხრივ, ფორმალური წინაპირობები.

პირველში¹⁰ იგულისხმება პირის გონებრივი შესაძლებლობები (ასაკი, ჯანმრთელობა), ხოლო მეორეში¹¹ - ნების გამოხატვის სამართლებრივი ფორმა.

¹⁰ მატერიალური პირობები.

¹¹ ფორმალური პირობები.

ასაკსა და ჯანმრთელობაზე მსჯელობისას მნიშვნელოვანია დიფერენციაცია. ორივე შემთხვევაში, კანონმდებელს პრაქტიკულად აინტერესებს ერთი და იგივე, სახელდობრ, რამდენად შეუძლია პირს ამა თუ იმ ასაკში ან თუნდაც სრულწლოვანებისას, რეალურად გამოავლინოს ის ნება, რომლის გამოვლენაც მას სურს; რამდენად შეუძლია მას, სწორად აღიქვას სინამდვილე და რამდენად აცნობიერებს იგი გარიგებით შეძენილი უფლებებისა და ნაკისრი ვალდებულებების შინაარსსა და მნიშვნელობას. სწორედ ამის გამო უკავშირებს კანონმდებელი გარიგების ნამდვილობას პირის ქმედუნარიანობის საკითხს. თითოეულ კონკრეტულ შემთხვევაში კანონმდებლისთვის მნიშვნელოვანია, რამდენად შეუძლია პირს თავისი ნებითა და მოქმედებით სრული მოცულობით შეიძინოს და განახორციელოს სამოქალაქო უფლებები და მოვალეობები.

ნების გამოვლენის თვისებას, იყოს - ასე ვთქვათ - ვარგისი სამართლებრივი ურთიერთობის წარმოშობის, შეცვლის ან შეწყვეტისთვის, კანონში ნების ნამდვილობად იწოდება. შეიძლება ითქვას, რომ ნების გამოვლენის ნამდვილობა ნიშნავს მის „ვარგისიანობას“-ს სამართლებრივი ურთიერთობის წარმოშობის, შეცვლის ან შეწყვეტისთვის.¹²

როგორც აღინიშნა, გარიგება უპირველეს ყოვლისა ნების გამოვლენაა. საკმარისი არ არის, პირს სურდეს რაიმე (ანუ ჰქონდეს ნება), აუცილებელია, ეს ნება გარეთ გამოვლინდეს. ამასთან, ნების ყველა

¹² ჭანტურია, ვ. (1997). *შესავალი საქართველოს სამოქალაქო კოდექსის ზოგად ნაწილში*. თბილისი: გამომცემლობა „სამართალი“ გვ. 313

გამოვლენა არ არის საკმარისი სამართლებრივი შედეგის დადგომისთვის. მაგალითად, როგორც ზემოთ აღინიშნა, სულით ავადმყოფი ან ხუთი წლის ბავშვის ნების გამოვლენას სამართლებრივი თვალსაზრისით მნიშვნელობა არ აქვს.

იმისთვის, რათა ნების გამოვლენას მოჰყვეს სამართლებრივი შედეგი, ნება უნდა იყოს „ვარგისი“.

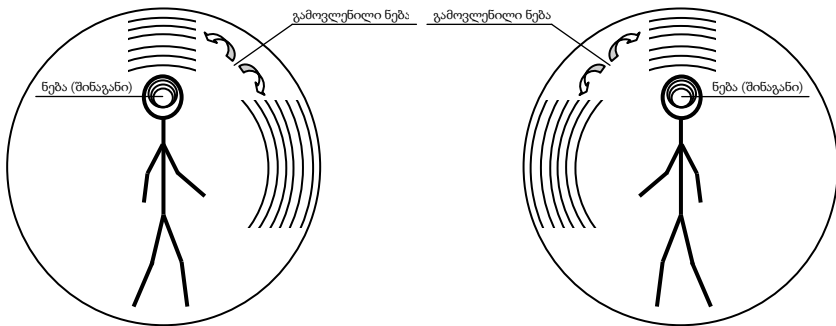
ნების გამოვლენის ნამდვილობა ბევრ გარემოებაზეა დამოკიდებული. როგორც წესი, ეს გარემოებები განსაზღვრულია მოქმედი კანონმდებლობით.

მნიშვნელოვანია, ნების გამოვლენასა და ზოგადად ნებაზე მსჯელობისას გავარკვიოთ, რა იგულისხმება თვით ტერმინში - ნება¹³, ხოლო შემდეგ კი ამ ნების გამოვლენაში. ნების დეფინიციური კატეგორია ფსიქოლოგიისა და ფილოსოფიის მეცნიერულ კატეგორიებს განეკუთვნება და მასში იგულისხმება ადამიანის შინაგანი მიზანსწრაფვა ამა თუ იმ მოქმედების შესასრულებლად. თანამედროვე სამოქალაქო სამართლის სპეციალისტთა აზრის საწინააღმდეგოდ, რომ ნების გამოვლენა წმინდა სამართლებრივი ცნებაა, უნდა აღინიშნოს, რომ ეს ცნებაც ფილოსოფიისა და ფსიქოლოგიის მონაპოვარია და მხოლოდ მოგვიანებით დამკვიდრდა იგი სამართლის მეცნიერებაში.

მნიშვნელოვანია, რომ ნების გამოვლენისას თავი უნდა იჩინოს ფიზიკური პირის გარკვეულმა ქმედო(ე)ბამ (ანუ ნებელობითმა აქტმა),

¹³ ნება - აღრჩევა ერთისა რასამე მრავალთა. ნებისითი - არს არცა იძულებით, არცა უმეცრებით ქმნილი. იხ. ორბელიანი, ს.-ს. (1991). *ლექსიკონი ქართული* (ტომი I). თბილისი: გამომცემლობა „მერანი“. გვ. 588

რომელიც შესაძლებელია გამოიხატებოდეს როგორც აქტიურ ქმედებაში (რაიმეს კეთება), ასევე პასიურ ქმედებაში (უმოქმედობაში) - არაფრის კეთება. აღსანიშნავია, რომ განსახილველ საკითხთან მიმართებაში თვით უმოქმედობა წარმოადგენს ნებელობით აქტს და სწორად ამის გამო განიხილება როგორც პასიური ქმედება. ნება ასევე შესაძლებელია გამოიხატოს სიტყვიერად ან თუნდაც დუმილით, წერილობით ან თუნდაც ჟესტების მეშვეობით. ნების გამოვლენისა და მისი გამოხატვის მრავალი სხვადასხვა საშუალება მოიპოვება.

ნების გარეგნულ გამოხატვაზე მსჯელობისას მნიშვნელოვანია, რომ თვით ნების გარეგნული გამოხატვა თავისთავად არავითარ სამართლებრივ შედეგს არ წარმოქმნის. მაგალითად, მისალმება არის პირის ნების გამოხატვა (მაგრამ არა სამართლებრივ ჭრილში ნების გამოხატვა/გამოვლენა/, ბუნებრივია, ნებისმიერი ქმედება, რომელიც წარმოადგენს ნებელობის აქტს, თავის მხრივ, ნების გამოვლენაა. შეუძლებელია, თუნდაც მისალმება - თუ იგი წარმოადგენს ნებელობით აქტს - არ იყოს ნების გამოვლენა. უნდა აღინიშნოს, რომ ნებელობითია ნებისმიერი ქცევა, რომელიც პირის ფსიქოლოგიური აქტივობის შედეგია). მაგრამ მისალმება არის ნების გარეგანი გამოხატვა ფართო გაგებით და არა სამართლებრივი გაგებით, სახელდობრ, მისალმება არ

მიიჩნევა ნების გამოხატვად სამოქალაქო სამართლის ჭრილში. იმისთვის, რათა ნების გამოვლენა (გამოხატვა) სამოქალაქო სამართლებრივ სიბრტყეში მოექცეს, საჭიროა, იგი მიმართული იყოს რომელიმე სამართალურთიერთობის ფარგლებში გარკვეული უფლების წარმოშობისკენ, შეცვლისკენ ან შეწყვეტისკენ. მაგალითად, მიზნად ისახავდეს საკუთრების შეძენას ან ნივთის გაჩუქებას ან რომელიმე სხვა კონკრეტული ხელშეკრულების დადებას. ანუ სხვაგვარად რომ ითქვას, ნების გამოვლენა მიზნად უნდა ისახავდეს სამართლებრივი შედეგის მიღწევას¹⁴ - რაც თავის მხრივ, ნებელობით აქტს წარმოადგენს.

განსახილველ საკითხთან მიმართებაში უნდა დაისვას კითხვა: თუ პირი საკუთარ დღიურში ჩაწერს სურვილს იმის შესახებ, რომ მას სურს შეიძინოს უახლოეს მომავალში ახალი საცხოვრებელი სახლი, იქნება კი ეს გარიგება? მართალია, ამ შემთხვევაში თავს იჩენს პირის ნება, რომელიც მიმართულია სამართლებრივი შედეგისკენ - სახელდობრ, ნასყიდობის ხელშეკრულების დადებისკენ უძრავი ნივთის შეძენის მიზნით, მაგრამ თვით ამ ნების გამოხატულება (მიუხედავად, მისი წერილობითი ფორმისა) მაინც არ არის საკმარისი იმისთვის, რათა ეს ნება

¹⁴ როგორც ზემოთ აღინიშნა, ამ შემთხვევაში მთავარია, ნების გამომვლენი პირი ავლენდეს ნებას, რომელიც „ვარგისია“ დოქტრინალურ და პოზიტიურსამართლებრივ ჭრილში სამართლებრივი შედეგის წარმოშობისთვის, შეცვლისთვის ან შეწყვეტისკენთვის, მიუხედავად იმისა, იცის თუ არა ნების გამომვლენმა პირმა კონკრეტული დოქტრინალური თუ პოზიტიურსამართლებრივი შედეგის არსებობის შესახებ. მაგალითად, შეყვარებულ ადამიანებს სურთ, შექმნან ოჯახი და რეგისტრირებულ ქორწინებაში ტარდებიან შესაბამის სახელმწიფო ორგანოში. მათ არ იციან, რომ ქორწინება დოქტრინალურ სიბრტყეში - გარიგებაა. ხელმოწერით, ისინი ამავდროულად თანხმდებიან, რომ მათ მიმართ ამოქმედდეს სამოქალაქო კოდექსში არსებული მთელი რიგი სამართლის ნორმები, თუმცა პირდაპირ ამ შედეგის დადგომა შესაძლებელია მათ გააზრებულები კი არ ჰქონდეთ.

და შესაბამისად, ამ ნების გამოვლენა ჩაითვალოს სამართლებრივად „ვარგისად“.

მაშასადამე, იმისთვის, რათა სამართლებრივ ჭრილში ნებამ ნების გამოვლენის ხასიათი მიიღოს, საჭიროა, ნების გარეგნულად გამომხატველი აქტი იყოს ნებელობითი¹⁵ (შეცდომის, იძულების, მოტყუების გარეშე), სამართლებრივად იყოს ვარგისი (ნამდვილი), მიზნად ისახავდეს სამართლებრივ შედეგს (შესაძლებელია, როგორც პირდაპირი, ასევე ირიბი გზით) და წარმოადგენდეს ამ შედეგის მიღწევის უშუალო საფუძველს.

გარიგების ცნების ანალიზის შედეგად შეიძლება გამოიყოს მისთვის დამახასიათებელი ნიშნები:

- გარიგება ყოველთვის არის ნებელობითი აქტი (არ შეიძლება, გარიგებად მიჩნეულ იქნას ნების გამომვლენი პირის მიერ მისივე ნამდვილი ნების საწინააღმდეგოდ განხორციელებული ქმედება ან უმოქმედობა);
- გარიგება ყოველთვის სპეციალურად არის მიმართული სამოქალაქო უფლებებისა და მოვალეობების წარმოშობისკენ, შეცვლისკენ ან

¹⁵ ნებელობითი-ნებეული - ნების ტოლი (ნებისითი), როგორც ზემოთ აღინიშნა - იხ. ნებისითი - არს არცა იძულებით, არცა უმეცრებით ქმნილი. იხ. ორბელიანი, ს.-ს. (1991). *ლექსიკონი ქართული* (ტომი I). თბილისი: გამომცემლობა „მერანი“. გვ. 588. საინტერესოა, რომ თვით სულხან-საბა ორბელიანიც კი აღწერდა (განმარტავდა) ნებისითს უმეცრად და იძულებით ქმნილისგან განცალკევებულად, ე.ი. საქართველოში (XVII საუკუნეში) არა ნორმატიულ, არამედ ლიტერატურულ ენაშიც კი გამიჯნული იყო ნებისითი (ნებელობითი) ქმედება უმეცარი და იძულებითი ქმედებისგან.

შეწყვეტისკენ (გარიგების ამ ნიშნის ინტერპრეტაციის დროს სიტყვა „სპეციალურად“ არ უნდა იქნას გაგებული როგორც სიტყვის „პირდაპირი“ სინონიმი);

- გარიგება მართლზომიერი ქმედებაა.¹⁶

უნდა აღინიშნოს, რომ „გარიგება“ კერძო სამართლის უზოგადესი ცნებაა, ე.ი. იგი გამოიყენება არა მხოლოდ სამოქალაქო სამართალში, არამედ კერძო სამართლის სხვა დარგებშიც. მნიშვნელოვანია ის გარემოება, რომ ყველა ის სამართალმდგომარეობა, რომელიც მოცემულია სამოქალაქო კოდექსის ზოგად ნაწილში, საერთოა კერძო სამართლის სხვადასხვა დარგისთვის. მართალია, გარიგების ძირითადი ბირთვი ნების გამოვლენაა, მაგრამ როგორც აღინიშნა, მხოლოდ ნების გამოვლენა არ წარმოქმნის სამართლებრივ ურთიერთობებს.

თვით ნების გამოვლენა გარიგებებში სხვადასხვა საშუალებით შეიძლება განხორციელდეს. ეს საშუალებები იურიდიულ ლიტერატურაში პირობითად სამ ტიპად განირჩევა:

პირდაპირი - ანუ ისეთი ნების გამოვლენა, რომელიც გამოიხატება უშუალო ზეპირი ან წერილობითი ფორმით მისი შინაარსის გადაცემაში (მაგალითად, ნების გამოხატვა ნივთის ყიდვა-გაყიდვასთან დაკავშირებით, სურვილის გამოთქმა ზიანის ანაზღაურებაზე). მნიშვნელოვანია, რომ ნების პირდაპირი გამოვლენის უმრავლეს შემთხვევაში თვით ნების ავტორის მიერ ხორციელდება ამ ნების გამოვლენა (იმ შემთხვევაში, თუ ნება გამოვლენილია წარმომადგენლის

¹⁶ კობახიძე, ა. (2001). *სამოქალაქო სამართალი*. თბილისი: შპს გაზეთი „საქართველოს მაცნე“ სტამბა. გვ. 266.

მეშვეობით, მაინც იგულისხმება, რომ ნება გამოვლენილია ნების ავტორის მიერ მიუხედავად იმისა, რომ რეალურად იგი გაჟღერებულია სხვა ფიზიკური პირის (ადამიანის) მიერ.

არაპირდაპირი ანუ კონკლუდენტური¹⁷ ნების გამოვლენა - ეს ის შემთხვევაა, როდესაც შინაგანი ნება ვლინდება არა პირდაპირ, უშუალოდ, არამედ ირიბად, სხვა ისეთი ქმედებით, რომელიც უეჭველად ადასტურებს პირის სურვილს გარიგების დადებაზე. მაგალითად, მაღაზიაში საქონლის დალაგება ფასების წარწერით მიანიშნებს შინაგან ნებაზე საქონლის გაყიდვის შესახებ;

შინაგანი ნების გამოხატვა დუმილით. მნიშვნელოვანია, რომ შინაგანი ნების გამოხატვა დუმილით ასევე განეკუთვნება ნების არაპირდაპირი გამოვლენის ტიპს.

დუმილი ნების გამოვლენის სპეციფიკური ტიპია. დუმილი მხოლოდ იმ შემთხვევაში ჩაითვლება პირის ნების გამოვლენად, თუ ეს (დუმილი როგორც თანხმობის ნიშანი) პირდაპირ არის მითითებული კანონში ან/და მხარეთა შეთანხმებითაა განსაზღვრული. ზოგადი წესის მიხედვით, დუმილი ნიშნავს უარს გარიგების დადებაზე, მაგრამ სამოქალაქო კანონმდებლობით, კონკრეტულად კი, მაგალითად, საქართველოს სამოქალაქო კოდექსის 335-ე მუხლის პირველი ნაწილით დადგენილია, რომ იმ შემთხვევაში, თუ მეწარმე, რომელსაც უწევს სხვა პირთა საქმიანი ოპერაციების შესრულება, მიიღებს ოფერტს¹⁸

¹⁷ შემთხვევა, როდესაც მხარეთა თანხმობა ხელშეკრულების დადების შესახებ გამოიხატება სხეულის მოძრაობით, ჟესტებით ან დუმილით.

¹⁸ შეთავაზება ხელშეკრულების დადების შესახებ, რომელშიც მოცემულია ამ ხელშეკრულების პირობები. ოფერტს აქვს მხოლოდ ერთი პირობა - ოფერენტი მეორე

(ხელშეკრულების დადების შესახებ წინადადება) ამგვარი საქმეების შესრულებაზე იმ პირისგან, რომელთანაც იმყოფება საქმიან კავშირში, მაშინ იგი ვალდებულია, გონივრულ ვადაში უპასუხოს ამ წინადადებას. მისი დუმილი ჩაითვლება აქცეპტად¹⁹ (თანხმობად). ანალოგიური წესი მოქმედებს იმ შემთხვევაშიც, თუ მეწარმე იღებს ამგვარ ოფერტს იმ პირისგან, რომლისგანაც იგი ითხოვდა შეკვეთებს ამგვარი საქმეების შესასრულებლად. ამასთან, მაგალითად, მიბარების ხელშეკრულების²⁰ დროს, მიბარების საზღაურთან დაკავშირებით კანონმდებელი ადგენს (სსკ-ს 764-ე მუხლის პირველი ნაწილი), რომ „მიბარება უსასყიდლოა, თუ შეთანხმებით სხვა რამ არ არის გათვალისწინებული. თუ შემნახველი ახორციელებს შენახვას სამეწარმეო საქმიანობის ფარგლებში, მაშინ საზღაური დუმილითაც შეთანხმებულად ჩაითვლება“.

ამასთან, დუმილი შესაძლებელია თანხმობის ნიშნად ჩაითვალოს, თუ ამაზე მხარეები წინასწარ იყვნენ შეთანხმებულნი.

მნიშვნელოვანია, რომ კანონით ან კანონქვემდებარე აქტით შეიძლება განისაზღვროს გარკვეული დრო, რომლის განმავლობაშიც გარიგება ჩაითვლება დადებულად, თუ პირი არ გამოთქვამს საწინააღმდეგო მოსაზრებას.

გარიგების დასადებად (არსებობისთვის) საჭიროა შინაგანი ნებისა და მისი გამოვლენის ერთობლიობა. ესაა თავისი ქმედების მიმართ პირის

მხარის თანხმობის (აქცეპტის) შემთხვევაში ვალდებულია შესასრულოს ხელშეკრულება მის მიერ შეთავაზებული პირობებით.

¹⁹ თანხმობის გამოცხადება ხელშეკრულების დადების შეთავაზებაზე (ოფერტზე). აქცეპტის შემდეგ ხელშეკრულება დადებულად ითვლება.

²⁰ მიბარების ხელშეკრულებით შემნახველი კისრულობს, შეინახოს მიმბარებლის მიერ მისთვის ჩაბარებული მოძრავი ნივთი.

ფსიქიკური დამოკიდებულების სხვადასხვა მხარე. ისინი ერთმანეთს უნდა შეესაბამებოდნენ, საწინააღმდეგო შემთხვევაში, გარიგება შეიძლება გახდეს სადავო. მაგალითად, თუ პირის შინაგანი ნება ერთი მიზნისკენ არის მიმართული, მისი ნების გამოვლენა კი გამოხატავს სულ სხვა ქმედების განხორციელების სურვილს.

გარიგებას მისი მონაწილეების შინაგანი ნებისა და ამ ნების გამოვლენის გარდა ახასიათებს ფსიქიკური დამოკიდებულების კიდევ ერთი ელემენტი - მოტივი ([ფრანგ. motif] – რაიმე ქმედების, საქციელის გამომწვევი მიზეზი). ცნობილია, რომ ყველა ნებელობითი აქტი დაკავშირებულია რაიმე მოტივთან. ამასთან, ყველა მოტივს არ აქვს იურიდიული მნიშვნელობა. თუ პირი გარიგებას დებს, ამ გარიგების იურიდიული ძალისთვის (სავალდებულოობისთვის) მნიშვნელობა არ აქვს, რა მოტივით ხელმძღვანელობს იგი. შესაძლებელია, პირმა გააქირაოს მის საკუთრებაში არსებული საცხოვრებელი სახლი იმ მოტივით, რომ მიღებული ფულით იყიდოს ავტოსატრანსპორტო საშუალება ან/და გაყიდოს გარკვეული ნივთი გაჭირვების გამო. ამას არავითარი მნიშვნელობა არ აქვს ქირავნობის თუ ნასყიდობის ხელშეკრულებების იურიდიული ძალისა თუ შედეგისთვის, მაგრამ გვხვდება ისეთი მოტივებიც, რომლებსაც მნიშვნელობა აქვს გარიგების იურიდიული ძალის მინიჭებისთვის ანუ ნამდვილობისთვის. ამგვარი მოტივებია ძალადობა^{*21}, ცდომილება²² და მოტყუება²³ (კობახიძე 2001).

²¹ **ძალადობა** - ფსიქიკური ზემოქმედების ანუ მუქარის შედეგად ნების გამოხატვის იძულებას გულისხმობს. მუქარა უნდა იყოს კანონსაწინააღმდეგო, მნიშვნელოვანი და რეალური.

²² **ცდომილება** - ანუ შეცდომა გარიგების დადებაში გულისხმობს არასწორ წარმოდგენას გარიგების საგანზე, მხარის შეცდომაში შეყვანას. შეცდომა ორგვარია: იურიდიული და ფაქტიური. იურიდიული ცდომილება ეხება კანონის ცოდნას (არცოდნას). კანონის არცოდნა არ ათავისუფლებს პირს მოქმედების

ყველა ზემოჩამოთვლილი მოტივით დადებული გარიგება არის საცილოდ ბათილი გარიგება, რაც თავის მხრივ, გარიგების ბათილობის შედეგთან არის დაკავშირებული. გარიგებათა საცილობაზე ქვემოთ ვიმსჯელებთ.

შედეგისგან. ფაქტობრივი შეცდომის შემთხვევაში, თუ ეს შეცდომა არსებითია, ამ არსებითობამ შეიძლება გავლენა მოახდინოს გარიგების ნამდვილობაზე. შესაძლებელია, შეცდომა დაშვებულ იქნას გარიგების სუბიექტში ან ობიექტში.

ძალადობა* - მოიპოვება ძალადობის ბევრი განმარტება. ერთ-ერთი მათგანის მიხედვით, ძალადობა განიმარტება როგორც ძალის გამოყენება - ფარული ან აშკარა - იმ მიზნით, რომ მიიღო ადამიანისგან ან ჯგუფისგან ის, რის მოცემასაც ისინი თავისი ნებით არ თანხმდებიან. გვხვდება ძალადობის სხვადასხვა ფორმა. ჩვენ შეგვიძლია განვასხვაოთ პირდაპირი და ირიბი (ანუ სტრუქტურული) ძალადობა:

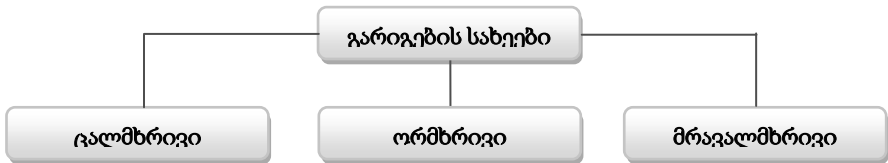
- პირდაპირი ძალადობა = ფიზიკურ ძალადობას;
- ირიბი (ანუ სტრუქტურული) ძალადობა = სიღარიბე, ექსპლუატაცია, სოციალური უსამართლობა, დემოკრატიის არარსებობა, და ა.შ. ძალადობა ძალზე მრავლისმომცველი ცნებაა და რამდენიმე ასპექტს აერთიანებს - ფსიქოლოგიურს, იურიდიულსა და სოციალურს. იურისპრუდენციაში მიღებული ზოგადი განმარტება ამგვარია: ძალადობა მოიცავს უკანონო ქმედებათა ყველა სახეს, გამოხატულს მუქარით ან ქმედებით, რომელსაც შედეგად მოჰყვება ქონების დაზიანება ან განადგურება, ანდა პიროვნების შეურაცხყოფა ან სიკვდილი. ძალადობის აღსანიშნავად ზოგ ვითარებაში გამოიყენება: აგრესია, სასტიკი მოპყრობა, შეურაცხყოფა, იძულება, ხელყოფა, წამება, მუქარა. ძალადობა არის ყოველგვარი ქმედება ან სიტყვა, რომელსაც შეუძლია ადამიანი შეურაცხჰყოს, ზიანი მოუტანოს მას ან შეულახოს კანონით მინიჭებული უფლებები. ძალადობის შემთხვევაში ითრგუნება ადამიანის ნება, შელახულია მისი ხელშეუხებლობა, ღირსება, და თავისუფლება. ეს უკანასკნელნი კი ადამიანის განუყოფელი უფლებებია.

²³ **მოტყუება** არის გარიგების ერთ-ერთი მონაწილის მიერ წინასწარ გამიზნული ყალბი ცნობების მიცემით (გავრცელებით) ან/და ფაქტიური სინამდვილის მიმართ შეგნებული დუმილით მეორე მონაწილის ნების დაყოლიება გარიგების დადებაზე.

გარიგების სახეები

როგორც აღინიშნა, გარიგებები შეიძლება იყოს ცალმხრივი, ორმხრივი და მრავალმხრივი. შესაბამისად, უწინარესად განირჩევა ცალმხრივი, ორმხრივი და მრავალმხრივი გარიგებები.

გარიგების სახეებზე მსჯელობისას უწინარესად უნდა განვასხვაოთ გარიგებები იმის მიხედვით, რამდენი პირის ნების გამოვლენაზეა დამოკიდებული ამა თუ იმ გარიგების ნამდვილობა. ზუსტად ამ ნიშნის მიხედვით, გამოიყოფა ცალმხრივი, ორმხრივი და მრავალმხრივი გარიგებები.

ცალმხრივია ისეთი გარიგებანი, რომელთა ნამდვილობისთვის საკმარისია ერთი პირის მიერ ნების გამოვლენა. ამ ნების გამოვლენით მიიღწევა ის სამართლებრივი შედეგი, რომლის წარმოშობისკენ, შეცვლისკენ ან შეწყვეტისკენ არის მიმართული პირის ნების გამოვლენა. ამგვარ გარიგებებს განეკუთვნება მაგალითად, ანდერძი. მისი ნამდვილობისთვის საკმარისია მოანდერძის ნების გამოვლენა.

როგორც პროფესორი ვლადიმერ ჭანტურია სამართლიანად აღნიშნავს, (ჭანტურია 2011) ცალმხრივი გარიგებები თავის მხრივ იყოფა სამ დამოუკიდებელ ჯგუფად: პირველს განეკუთვნება გარიგებები,

რომლებიც დაკავშირებულია თავად ნების გამომვლენ პირთან (მაგალითად, უფლების მიტოვება, სამკვიდროს მიღება, არაკომერციული იურიდიული პირის დაფუძნებისთვის შესაბამისი განცხადების შედგენა), მეორე ჯგუფს განეკუთვნება გარიგებები, რომლებიც მართალია, იურიდიულ ძალას იძენენ მხოლოდ ერთი პირის მიერ ნების გამომვლენის შედეგად, მაგრამ უფლებრივ, ქონებრივ ან სხვაგვარ უპირატესობას ანიჭებენ მესამე პირებს. ამგვარ გარიგებებს იურიდიულ ლიტერატურაში მიღებასავალდებულო გარიგებებს უწოდებენ. ამგვარი გარიგების კლასიკური მაგალითია ანდერძი და მინდობილობა. ორივე შემთხვევაში, მესამე პირი - მემკვიდრე ან რწმუნებული - იღებს უფლებრივ უპირატესობას, მიიღოს სამკვიდრო ან განახორციელოს ესა თუ ის ქმედება. ცალმხრივი გარიგებების მესამე ჯგუფს განეკუთვნება გარიგებები, რომლებიც მესამე პირებს ეხება, მაგრამ შეიძლება სამართლებრივი ზიანი მოუტანოს მათ. სწორედ ამის გამო ამგვარი გარიგების განხორციელების უფლება პირს სპეციალურად კანონით ან წინასწარ დადებული ხელშეკრულებით მიენიჭება. მაგალითად, ხელშეკრულების ცალმხრივი შეწყვეტა, შეცილება, ხელშეკრულებიდან გასვლა (ყველა ჩამოთვლილი მაგალითი, თავის მხრივ, ცალმხრივ გარიგებებს წარმოადგენს). მაშასადამე, შესაძლებელია ითქვას, რომ ცალმხრივი გარიგებების ერთი კატეგორია ეხება ნების გამომვლენ პირს, ხოლო მეორე კატეგორია - მესამე პირებს, მიუხედავად იმისა, სარგებლის მომტანია ეს მათთვის თუ არა.

ყველა ცალმხრივი გარიგება, რომელიც ამა თუ იმ ფორმით ეხება მესამე პირთა ინტერესებს, მოითხოვს ამ უკანასკნელებისგან, რომ მათ მიიღონ ნების გამომვლენა. ეს ეხება როგორც ხელშეკრულების ცალმხრივად შეწყვეტას, ასევე სხვა შესაძლებლობას (მაგალითად, სსკ-ს 515-ე მუხლის მიხედვით, „მხარეები შეიძლება შეთანხმდნენ, რომ მყიდველს ცალმხრივად აქვს უფლება, ესა თუ ის საგანი შეიძინოს განსაზღვრულ

დრომდე ან განსაზღვრულ მოვლენამდე (შესყიდვის ოფცია), ანდა, იმავე პირობებში, გამყიდველს უფლება აქვს საგანი მყიდველს მიჰყიდოს“ (გაყიდვის ოფცია)), როგორც არის უპირატესი შესყიდვის უფლება და სხვა.

მიღებასავალდებულო გარიგება - ცალმხრივი გარიგებაა და წარმოადგენს ერთი პირის ნების გამოვლენას, თუმცა, იმისთვის, რათა მან შეიმძინოს სამართლებრივი ძალა, იგი სხვა პირს უნდა მიუვიდეს, სხვა პირმა მის შესახებ უნდა შეიტყოს. ამრიგად, ცალმხრივ გარიგებებში ყველა ნების გამოვლენა, რომელიც ეხება მესამე პირებს, ნამდვილობისთვის მოითხოვს ნების გამოვლენის მიღებას ამ პირების მიერ. ზემოაღნიშნული წესი ემსახურება ნების მიმღების გარკვეულ დაცვას, რაც გულისხმობს ნების მიმღებისთვის კანონისმიერი საშუალების მიცემას.

საქართველოს სამოქალაქო კოდექსით დადგენილია, რომ ნების გამოვლენა, რომელიც მოითხოვს მეორე მხარის მიერ მის მიღებას, ჩაითვლება ნამდვილად იმ მომენტიდან, როდესაც იგი მეორე მხარეს მიუვა. ნების გამოვლენა არ ჩაითვლება ნამდვილად, თუ მეორე მხარე წინასწარ ან მაშინვე განაცხადებს უარს.

როგორც ვხედავთ, კანონმდებელი სხვადასხვაგვარად წყვეტს ნების გამოვლენის ნამდვილობის საკითხს იმ შემთხვევებში, თუ ერთი მხრივ, ნების გამოვლენა მიმართულია ნების გამომვლენ პირთან თანმყოფი²⁴

²⁴ თანმყოფ პირებს უნდა მივაკუთვნოთ ასევე პირები, რომლებსაც შეუძლიათ ერთი და იმავე კონკრეტული დროის მონაკვეთში ერთმანეთის იდენტიფიკაცია მიუხედავად იმისა, რომ ფიზიკურად ერთსა და იმავე ადგილზე (ტერიტორია) არ იმყოფებიან. მაგალითად, უახლესი ტექნიკური საშუალებებით განხორციელებული ვიდეო-ზარები და ონლიან-კონფერენციები. მიუხედავად იმისა, რომ ფიზიკურად ორი პირი ერთსა და იმავე ტერიტორიაზე არ იმყოფება,

პირის მიმართ, ხოლო მეორე შემთხვევაში, მასთან არათამყოფი პირ(ებ)ის მიმართ.

იურიდიულ მეცნიერებაში არსებობს სამი ერთმანეთისგან განსხვავებული სამართლებრივი შედეგის მქონე თეორია, რომელიც დაკავშირებულია ნების გამოვლენასთან (ამ ნების ადრესატთან მისვლის ჭრილში). ნების გამოვლენის თეორიის მიხედვით, ნების გამოვლენა ნამდვილია მისი გამოვლენის მომენტიდან - ვთქვათ, იმ წერილის დაწერის მომენტიდან (დაახლოებით ისეთივე პრეზუმპციას, როგორც საავტორო უფლების წარმოშობის მომენტის კავშირი საავტორო უფლების ობიექტის ობიექტურად არსებობასთან), რომელიც უნდა გაიგზავნოს ერთ ან რამდენიმე ადრესატთან. ნების გამოვლენის შეტყობინების თეორია კი, ნების გამოვლენის ნამდვილობისთვის საკმარისად მიიჩნევს ამ წერილის გაგზავნას (საინტერესოა, რა მიიჩნევა თვით გაგზავნის დეფინიციის განმსაზღვრელად. ეს ის მომენტია, როდესაც წერილი აღარ არის მისი ავტორის მფლობელობაში, თუ წერილი მაინც და მაინც უნდა იქნას გადაცემული სხვა პირისთვის მისი ადრესატთან გაგზავნის მიზნით? პასუხი ზუსტად ამ წერილის გასაგზავნად გადაცემის მიზნით გადაცემულ წერილს გულისხმობს), ხოლო ნების გამოვლენის მიღების თეორია - ნების გამოვლენის ნამდვილობას (ადრესატისთვის მიღების ჭრილში) უკავშირებს

ისინი ერთიან ელექტრონულ სივრცეში იმყოფებიან ისე, რომ შეუძლიათ ერთმანეთის იდენტიფიკაცია. იდენტიფიკაციაში იგულისხმება, რომ თითოეული მათგანის მოლოდინი იმისა, რომ ესაუბრება, ხედავს ან/და ესმის მეორე პირს, არის იდენტური მეორე პირის აღქმისა პირველ პირთან მიმართებაში. თითოეული მათგანის ვარაუდი მეორე პირის ვინაობასთან მიმართებაში არის მათი შინაგანი ნების ადეკვატური - შესაბამისად იმ პირს ესაუბრებიან / ხედავენ, ვისთანაც სურთ კონკრეტული სამართლებრივი ურთიერთობის დაწყება/შეცვლა ან შეწყვეტა.

გამოვლენილი ნების ადრესატამდე მისვლას (აქაც სადაოა სხვადასხვა ქვეყნის დოქტრინებში ადრესატამდე მისვლის განსაზღვრება. ზოგ ქვეყანაში მოქმედებს თეორია, რომლის მიხედვითაც, პირის საფოსტო მისამართზე მისული წერილი უკვე მიიჩნევა ადრესატის მიერ მიღებულად, მიუხედავად იმისა, ადრესატი უშუალოდ გახსნის წერილს და წაიკითხავს მის შინაარსს თუ არა).

ნების გამოვლენის თეორია განსაკუთრებულ მნიშვნელობას „გამოვლენის“ კომპონენტს ანიჭებს. ამ მიდგომის (თეორიის) თეზისი კარგად ჩანს შემდეგი ფორმულირებიდან: არ მიიღება მხედველობაში პირის მტკიცება, რომ მას სათანადო ნება არ ჰქონდა, თუ მან თავისი ნების არსებობის გარეგანი გამოხატულება გამოიწვია ისე, რომ ურთიერთობის მეორე მხარემ კეთილსინდისიერად ირწმუნა, და ჰქონდა საფუძველი ერწმუნა, რომ იგი უფლებებით აღიჭურვა (კერესელიძე 2009). ნების გაცხადება ინდივიდის ნების გამოვლენის ნამდვილობისთვის მასზე დამოკიდებული აუცილებელი წინაპირობის შესრულებაა, რაც გულისხმობს ინდივიდის მიერ სამართლებრივი შედეგის დადგომაზე მიმართული ნების იმ სახით გამოხატვას, რომ მის „საბოლოოებაზე“ ეჭვი აღარ დარჩეს.

როგორც პროფესორი დ. კერესელიძე აღნიშნავს,

არამიღებასავალდებულო ნების გამოვლენის დროს აუცილებელია ნების გამოვლენის ფორმირების პროცესის დასრულება. ზეპირი ნების გამოვლენის დროს საკმარისია, პირმა გამოთქვას თავისი ნება, ხოლო წერილობითი ნების გამოვლენისას საჭიროა წერილობითი დოკუმენტის სრულყოფილი შემუშავება და მისი ხელმოწერა.

მიღებასავალდებულო ნების გამოვლენა „გაცხადებულია“, როდესაც გამომვლენმა იგი ადრესატისკენ მიმართა ისე, რომ მისი „საბოლოოობა“ ეჭვს არ იწვევს და ჩვეულებრივ, სავარაუდოა ადრესატის მიერ მისი მიღება (კერესელიძე 2009).

იმ შემთხვევაში, თუ მაგალითად, პირმა გამოავლინა საკუთარი ნება წერილობითი ფორმით და გამოვლენილი ნება დალუქა კონვერტში (წერილის სახით), რომლის გაგზავნასაც აპირებდა ამ წერილის შედგენიდან სულ მცირე ერთი თვის გასვლის შემდეგ, ხოლო მასთან ერთად მცხოვრებმა პირმა საკუთარი ინიციატივით აიღო მისი სამუშაო მაგიდიდან დალუქული კონვერტი და გააგზავნა ფოსტის მეშვეობით, იქმნება ე.წ. ნების გამოვლენის „გაცხადების ილუზია“, რადგან „გაცხადება“ არ მოხდა ნების გამომვლენის ნებით. რადგან მას სურდა, რომ მის მიერ გამოვლენილი ნება ადრესატთან გაგზავნილიყო კონკრეტულ დროს, რომელიც ჯერ არ დამდგარა.

მიღებასავალდებულო ნების გამოვლენის შემთხვევაში არ არის საკმარისი მისი გაცხადება. ამგვარი ნება ნამდვილია „მისვლის“ მომენტიდან, როდესაც ადრესატს აქვს მისი შინაარსის გაცნობის რეალური შესაძლებლობა. მნიშვნელოვანია იმის გათვალისწინება, ვინ არის ნების გამომვლენი და რა გარემოებებს შეეძლო მოეხდინა გავლენა მის მიერ შესაბამისი ფრაზის ფორმირებაზე. დასადგენია, რა მნიშვნელობა შეეძლო მიენიჭებინა ნების გამომვლენს ცალკეული სიტყვისა თუ ფრაზისთვის კონკრეტულ ვითარებაში. ანუ როგორ მეტყველებს თუ წერს იგი, რა ტერმინოლოგიას იყენებს, რა სახის განათლება აქვს მიღებული და როგორ ფსიქიკურ მდგომარეობაში შეიძლება ყოფილიყო იგი ნების გამოვლენის მომენტში (კერესელიძე 2009).

საქართველოს მოქმედი სამოქალაქო სამართლებრივი კანონმდებლობა ემხრობა ნების გამოვლენის მიღების თეორიას და ამ თეორიის ფუძემდებლურ დებულებას განამტკიცებს სსკ-ს 51-ე მუხლის პირველ ნაწილში, რომლის მიხედვითაც, „ნების გამოვლენა, რომელიც მოითხოვს მეორე მხარის მიერ მის მიღებას, ნამდვილად ჩაითვლება იმ მომენტიდან, როდესაც იგი მეორე მხარეს მიუვა“.

იმ შემთხვევაში, თუ ნების გამომვლენი პირი და ამ გამოვლენილი ნების ადრესატი არიან თანმყოფი პირები (იმყოფებიან ერთად), კანონმდებელი ადგენს განსხვავებულ წესს, სახელდობრ, იმ შემთხვევაში, თუ თანმყოფი პირი (გამოვლენილი ნების ადრესატი) ნების გამოვლენის დროს ან წინასწარ განაცხადებს უარს, ნების გამოვლენა არ ჩაითვლება ნამდვილად.

მნიშვნელოვან წესს ადგენს ზემოხსენებული მუხლის მესამე ნაწილი, რომელიც პირდაპირ ემსახურება სამოქალაქო ბრუნვის სიმყარის ინტერესებს. სახელდობრ, სამოქალაქო კოდექსი ადგენს წესს, რომლის მიხედვითაც, „ნების გამოვლენის ნამდვილობაზე შეიძლება გავლენა არ მოახდინოს გარიგების დამდები პირის გარდაცვალებამ ან ქმედუნარიანობის დაკარგვამ, თუკი ეს მოვლენები დადგა ნების გამოვლენის შემდეგ“. ეს იმას ნიშნავს, რომ წერილში გამოვლენილი ნება

მაინც ვერ ჩაითვლება გამოვლენილად, თუ იგი დაიწერა პირის სიცოცხლეში, მაგრამ მისი გაგზავნა ადრესატამდე ვერ მოესწრო, ან გაიგზავნა, მაგრამ ადრესატს წერილი არ მიუღია. ყველა ანალოგიური მაგალითის განხილვისას მნიშვნელოვანია, ადრესატის მიერ მის მიმართ გამოვლენილი ნების მიღების ფაქტი. თუმცა, აქვე უნდა აღინიშნოს, რომ გამოვლენილი ნების თავისთავად მიღება არ გულისხმობს იმას, რომ პირი ვალდებულია, მიიღოს ეს ნება და მას არ აქვს უარის თქმის უფლება.

როგორ უნდა დადგინდეს გამოვლენილი ნების შინაარსი? ანუ როგორ უნდა განიმარტოს გამოვლენილი ნება. რამდენად საკმარისია გამოვლენილი ნების ტექსტობრივი ანალიზი ანუ მისი სიტყვასიტყვითი აზრი? წამოჭრილი საკითხი მეტად რთული და კომპლექსურია, რადგან შეუძლებელია, გამოვლენილი ნების შინაარსის დადგენა და შესაბამისად, მისი განმარტება დაეფუძნოს მხოლოდ მის ტექსტობრივ სიტყვასიტყვით ანალიზს: სიტყვები შეიძლება იყოს ზუსტად ის, რაშიც შეცდა ნების გამომვლენი პირი ან/და ჩააქსოვა (იგულისხმება) ამა თუ იმ სიტყვაში იმისგან სრულიად განსხვავებული შინაარსი, რაც აღქმული იყო გარიგების მეორე მხარის მიერ. შესაძლებელია, სიტყვებს ასევე ჰქონდეს სუბიექტური დატვირთვა, რომელიც ცნობილია მხოლოდ ერთი ან თუნდაც ორივე მხარისთვის, მაგრამ უცნობი იყოს მესამე მხარისთვის.

ზემოჩამოყალიბებულ საკითხთან მიმართებაში კანონმდებელი ადგენს, რომ ნების გამოვლენის განმარტებისას ნება დადგენილ უნდა იქნას გონივრული განსჯის შედეგად, ე.ი. საჭიროა, გაირკვეს და დადგინდეს გარიგების თითოეული მონაწილის ნება და ურთიერთკავშირი, შინაგანი ნებისა და გამოვლენილი ნების იგივეობრივობა. ასევე, უნდა შეფასდეს ყველა ის გარემოება, რომელიც ზემოქმედებას ახორციელებდა ნების გამომვლენ პირზე მისი ნამდვილი ნების გარე გამოვლენის პროცესზე.

როგორც წესი, ხელშეკრულების ცალკეული გამონათქვამების განმარტებისას უპირატესობა უნდა მიენიჭოს იმას, რომელიც, ჩვეულებრივ, მიღებულია ხელშეკრულების დამდები მხარეების საცხოვრებელ ადგილზე. მნიშვნელოვანია, რომ ზოგადი წესის მიხედვით, ხელშეკრულების ცალკეული გამონათქვამები უნდა იყოს გაგებული ისე, როგორც ეს საერთოდ მიღებულია და არა ისე, როგორც ეს ცალკეულ პირებს ესმით.

იმ შემთხვევაში, თუ ხელშეკრულება შეიცავს ურთიერთგამომრიცხავ ან/და მრავალმნიშვნელოვან გამონათქვამებს, უპირატესობა უნდა მიენიჭოს იმ გამონათქვამს, რომელიც ყველაზე მეტად შეესატყვისება ხელშეკრულების შინაარსს. ამასთან, ხელშეკრულების მხარეთა უფლებებისა და მოვალეობების განსაზღვრისას შეიძლება მხედველობაში იქნას მიღებული სავაჭრო ჩვეულებები და ტრადიციები.

იმ შემთხვევაში, თუ სამართლებრივი შედეგის დადგომისთვის აუცილებელია ორი ან მეტი პირის ნების გამოვლენა, სახეზე გვაქვს ორმხრივი და მრავალმხრივი გარიგებები.

ორმხრივი და მრავალმხრივი გარიგებების უმრავლესობა ხელშეკრულებებია. მაგალითად: ქირავნობა, ჩუქება, სესხი, ანაბარი, თავდებობა, ნასყიდობა - ხელშეკრულებებია.

მართალია, ცალმხრივი გარიგებები სამოქალაქო სამართალში მნიშვნელოვან როლს ასრულებს, უფრო გავრცელებული მაინც ორმხრივი და მრავალმხრივი გარიგებებია. ეს უწინარესად აიხსნება

ხელშეკრულებების
საზოგადოებისთვის.

განსაკუთრებული

მნიშვნელობით

ხელშეკრულება ორმხრივი გარიგების კლასიკური ფორმაა. ხელშეკრულების, როგორც გარიგების დახასიათებისას, აუცილებელია ურთიერთგაცვლა, შინაარსობრივად თანმხვედრი ნების გამოვლინებისა ორ ან რამდენიმე პირს შორის, რომლებიც ხელშეკრულების მხარეებს წარმოადგენენ.

სამოქალაქო სამართლის დოქტრინაში ერთმანეთისგან განასხვავებენ ცალმხრივსა და ორმხრივ ხელშეკრულებებს. ასევე ცნობილია პრინციპი, რომლის მიხედვითაც, ყველა ხელშეკრულება გარიგებაა, მაგრამ ყველა გარიგება ხელშეკრულება არ არის.

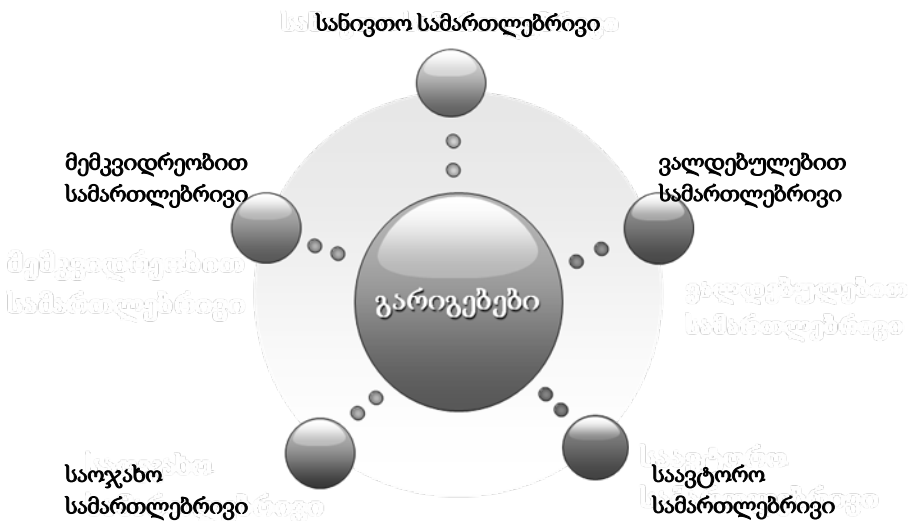
თავის მხრივ, ხელშეკრულებაც შეიძლება იყოს ცალმხრივი, ოღონდ ამ შემთხვევაში, ხელშეკრულების ცალმხრივობას არა ნების გამოვლენის რაოდენობა განსაზღვრავს, არამედ ხელშეკრულების მხარეებს შორის უფლებებისა და მოვალეობების განაწილება. მაგალითად, თუ ხელშეკრულების მხარეებს მხოლოდ უფლებები აქვთ ან მხოლოდ მოვალეობები, საქმე გვაქვს ცალმხრივ ხელშეკრულებასთან.

მრავალმხრივი გარიგებების მეტად გავრცელებული ფორმაა გადაწყვეტილებები (ჟანტურია 1997), რომლებიც პირთა უმრავლესობის მიერ მიიღება. მას ხელშეკრულებისგან განასხვავებს კონსენსუსის არარსებობა. თუ ხელშეკრულებათა დადება მხარეთა მიერ ნების გამოვლენის კონსენსუსის საფუძველზე ხდება, გადაწყვეტილება მიიღება ხმათა უმრავლესობით.

გარიგებათა სახეები

როგორც ცნობილია, გარიგებათა პირველადი კლასიფიკაცია მოიცავს ცალმხრივ, ორმხრივ და მრავალმხრივ გარიგებებს. როგორც აღინიშნა, ეს დაყოფა პირდაპირ კავშირშია იმასთან, რამდენი პირის ნების გამოვლენაზე დამოკიდებული იურიდიული შედეგის დადგომა (სამართალურთიერთობის წარმოშობა, შეცვლა ან შეწყვეტა).

გარიგებების სახეების მრავალფეროვნება გამომდინარეობს ასევე მათი მარეგულირებელი ნორმების ურთიერთკავშირიდან და ურთიერთმიმართებიდან სამოქალაქო სამართლის ქვედარგებსა და ცალკეულ ინსტიტუტებთან. მაგალითად, გამოყენების სფეროს მიხედვით, განარჩევენ სანივთო, ვალდებულებით, საავტორო, საოჯახო, მემკვიდრეობით გარიგებებს. გარიგებათა ეს კლასიფიკაცია შეესაბამება სამოქალაქო კოდექსის სისტემას და ასახავს იმ სფეროებს, რომლებშიც ეს გარიგებები გამოიყენება.

ვალდებულებითსამართლებრივი გარიგებები ისეთი გარიგებებია, რომლებიც მიმართულია ვალდებულებითი ურთიერთობების წარმოშობისკენ, შეცვლისკენ ან შეწყვეტისკენ. სანივთოსამართლებრივი გარიგებების მიზანია სანივთოსამართლებრივი უფლებების წარმოშობა, შეცვლა, სხვისთვის გადაცემა ან შეწყვეტა.

ვალდებულებითსამართლებრივი გარიგებების მაგალითებია: ნასყიდობა, გაცვლა, ქირავნობა, მომსახურება, სესხი და სხვა. სანივთოსამართლებრივი გარიგებების მაგალითებია: საკუთრების ან სხვა სანივთო უფლების გადაცემა მესამე პირისთვის. როგორც ვალდებულებითსამართლებრივი, ისე სანივთოსამართლებრივი გარიგებები, ბუნებრივია, შეიძლება იყოს ორმხრივიც და ცალმხრივიც. საავტორო სამართლის გარიგებებს უნდა მივაკუთვნოთ ისეთი გარიგებები, რომლებიც მიმართულია საავტორო უფლებების წარმოშობის, შეცვლის ან შეწყვეტისკენ. თავისი ბუნებით ისინი უახლოვდებიან, როგორც ვალდებულებითსამართლებრივ, ასევე სანივთოსამართლებრივ გარიგებებს²⁵. ამასთან, მნიშვნელოვანია აღინიშნოს, რომ დღევანდელი (1999 წლიდან) საავტორო სამართლით მოწესრიგებული საავტორო ქონებრივი და პირადი არაქონებრივი უფლებების, ასევე, ზოგი მათი მომიჯნავე უფლების დაცვა ხორციელდება „საავტორო და მომიჯნავე უფლებების შესახებ“ საქართველოს კანონის შესაბამისად.

ცხოვრებაში მეტად მნიშვნელოვანია საოჯახოსამართლებრივი გარიგებების როლი. მათ პირველ რიგში განეკუთვნება დაქორწინება,

²⁵ ჭანტურია, ვ. (1997). *შესავალი საქართველოს სამოქალაქო კოდექსის ზოგად ნაწილში*. თბილისი: გამომცემლობა „სამართალი“. გვ. 322.

საქორწინო ხელშეკრულება, მამობის აღიარება. საქორწინო ხელშეკრულების შესახებ უნდა აღინიშნოს, რომ მართალია, საქორწინო ხელშეკრულების ხასიათი, ერთი მხრივ, მიმართულია ვალდებულებით-სამართლებრივი ურთიერთობის წარმოშობის, შეცვლის ან შეწყვეტისკენ, მაგრამ მისი ცალსახად მიკუთვნება ვალდებულებით სამართლებრივი გარიგების ტიპისთვის არ მიმაჩნია მართებულად. საუბარი შესაძლებელია იყოს მხოლოდ „მსგავსებაზე“ და არავითარ შემთხვევაში – „მიკუთვნებაზე“, როგორც ამას ამტკიცებს ზოგი ავტორი. ამავე კონტექსტში აუცილებლად უნდა აღინიშნოს, რომ თანამედროვე იურიდიულ ლიტერატურაში არ არის ჩამოყალიბებული მართებული შეხედულება საქორწინო კონტრაქტის, როგორც სამოქალაქო სამართლებრივი თუ საოჯახო სამართლებრივი გარიგების ტიპთან დაკავშირებით. აღსანიშნავია, რომ ჩვენი სამოქალაქო სამართლის სისტემა თვისებრივად განსხვავდება რუსეთის სამოქალაქო სამართლის სისტემებისგან, რომელშიც საოჯახო სამართალი დამოუკიდებელი კოდიფიცირებული კრებულის სახით არსებობს.

დსთ-ის ბევრ ქვეყანაში გვხვდება საოჯახო სამართლის კოდექსი, რომელიც იცნობს საქორწინო კონტრაქტის ინსტიტუტს. აღნიშნულ ქვეყნებში პრობლემა თავს იჩენს საოჯახო სამართლის საქმეებზე სამოქალაქო-სამართლებრივი ნორმების გამოყენების მართებულობასთან დაკავშირებით. ამ სახელმწიფოების საოჯახო სამართლის კოდექსებში, ხშირ შემთხვევაში, პირდაპირი მინიშნება გვხვდება სამოქალაქო სამართლის ინსტიტუტებზე. ამ ქვეყნების სამოქალაქო და საოჯახო სამართლის ანალიზის შედეგად ვიღებთ იმას, რომ საქორწინო ხელშეკრულება ორმაგი ხასიათის გარიგებაა: ერთი მხრივ, სამოქალაქო-სამართლებრივი, ხოლო, მეორე მხრივ - საოჯახო-სამართლებრივი. ამრიგად, თუ საქორწინო ხელშეკრულება რეგულირდება სამოქალაქო სამართლის საერთო ნორმებით, მისი

სპეციფიური თავისებურებები საოჯახო სამართლის ნორმებით განისაზღვრება.

კონტინენტური სამართლის ქვეყნებში, რომელშიც საოჯახო სამართალი, საქართველოს სამოქალაქო კოდექსის მსგავსად, მათი ნაციონალური სამოქალაქო კოდექსების შემადგენელი ნაწილია, აღნიშნული საკითხი სხვაგვარად არის წარმოდგენილი.

ერთმნიშვნელოვანია, რომ საქორწინო ხელშეკრულება სამოქალაქო სამართლებრივი გარიგებაა, მაგრამ გარიგების სახის განსაზღვრისას თავს იჩენს პრობლემა: იგი უნდა მივაკუთვნოთ ვალდებულებით-სამართლებრივი თუ საოჯახო-სამართლებრივი გარიგების სახეს? ამ პრობლემის გადაჭრის გზა უნდა მოინახოს ზემოაღნიშნული გარიგების მონაწილე სუბიექტთა (გარიგების მხარეთა) განსაზღვრაში.

მსოფლიოს მრავალი ქვეყანა და შესაბამისად, სამართლის არაერთი ოჯახი იცნობს საქორწინო ხელშეკრულების ინსტიტუტს. საერთო სამართლის ქვეყნებში იგი უშუალოდ არ არის სამართლებრივი ინსტიტუტის სახით ჩამოყალიბებული, მაგრამ მაინც არსებობს როგორც გარიგების სახე, რომელზეც ვრცელდება “Contract Law” და “Family Law”, ე.ი. საკონტრაქტო და საოჯახო სამართლის დებულებები. სამართლებრივი რეგულირების მხრივ, სხვაობის მიუხედავად კონტინენტური სამართლის და საერთო სამართლის ქვეყნებისთვის მაინც საერთოა საქორწინო ხელშეკრულების სუბიექტთა წრე. ერთი მხრივ, ეს არის დასაქორწინებელი, ხოლო, მეორე მხრივ, ქორწინებაში მყოფი პირები (მეუღლეები). დასაქორწინებელი პირები, მართალია, არიან საქორწინო ხელშეკრულების სუბიექტები, მაგრამ, იმავდროულად, მხედველობიდან არ უნდა გამოგვრჩეს, როდის იწყებს მოქმედებას (ანუ ძალაში შედის) თვით საქორწინო კონტრაქტი. სხვაგვარად რომ ითქვას,

კონტრაქტი კი არის დასაქორწინებელი პირების მიერ დადებული, მაგრამ მისი ქცევა იურიდიული ძალის მქონე დოკუმენტად უშუალოდ არის დაკავშირებული „მეუღლის სტატუსის“ მინიჭებასთან. აღნიშნული სტატუსის მოპოვება კი ხორციელდება დაქორწინების სავალდებულო რეგისტრაციის შემდეგ, რომელიც ამა თუ იმ ქვეყნის შიგა სამართლითაა გათვალისწინებული. ამრიგად, (განსახილველ საკითხთან მიმართებაში) გარიგების მოქმედება დროში, სივრცეში და პირთა წრის მიმართ უშუალო კავშირშია „მეუღლის სტატუსთან“, ხოლო ამ უკანასკნელის მქონე პირთა პირადი და ქონებრივი ურთიერთობანი წესრიგდება საოჯახო სამართლის ნორმების საფუძველზე. თვით საქორწინო კონტრაქტი კი თავისი ბუნებით საქორწინო ხელშეკრულების სუბიექტების განსაზღვრის პრინციპზე დაყრდნობით წარმოადგენს სამოქალაქო გარიგების საოჯახო სამართლებრივ ხელშეკრულების სახეს.

გამოყენების სფეროს მიხედვით გარიგებების კლასიფიკაციასთან ერთად იურიდიულ ლიტერატურაში ცნობილია გარიგებების დაჯგუფება სავალდებულებელ, განკარგვით და შეძენით გარიგებებად.

მავალდებულებელი გარიგებების კატეგორიას განეკუთვნება ისეთი გარიგებები, რომელთა საფუძველზეც პირი კისრულობს სხვათა წინაშე ვალდებულებას, შეასრულოს რაიმე ქმედება, ან თავი შეიკავოს ამ ქმედებისგან, მაგალითად, ხელშეკრულების მხარის მიერ ვალდებულების საგნის შესრულების შეპირება. მავალდებულებელი გარიგება შეიძლება იყოს როგორც ცალმხრივი (მაგალითად, ჯილდოს შეპირება), ასევე ორმხრივი (მაგალითად, ჩუქების ხელშეკრულებაში - ჩუქების დაპირებით) (ჭანტურია 2011).

განკარგვითი გარიგებების პირდაპირი მიზანია არსებულ უფლებაზე ზემოქმედება. განკარგვებად მიიჩნევა ისეთი გარიგებები, რომლებიც მიზნად ისახავენ უფლების შეცვლას და ამგვარ შეცვლას უშუალოდ იწვევენ. განკარგვის გარიგებათა საგანი, მართალია, უფლებები და ვალდებულებითი ურთიერთობებია, მაგრამ მხოლოდ ისეთი, რომელთა გადაცემაც დაიშვება სხვა პირებზე. განკარგვაში იგულისხმება მოცემული უფლების შეცვლა. ამრიგად, განკარგვითია გარიგება, რომლის მიზანია არსებული უფლების შეცვლა, მისი სხვისთვის გადაცემა, რაიმე უფლებით დატვირთვა ან გაუქმება. მაგალითად, შემთხვევებში, როდესაც ხორციელდება საკუთრების, მფლობელობის, სარგებლობის ან სხვა უფლებების განკარგვა - თავს იჩენს განკარგვითი გარიგება.

შემენითია გარიგება, რომლის მეშვეობითაც ხორციელდება უფლების შემენა. ამგვარი გარიგება შეიძლება იყოს როგორც მავალდებულებელი, ისე განკარგვითი, როგორც ცალმხრივი, ისე ორმხრივი.

წარმოდგენილი დაჯგუფების გარდა გარიგებები განირჩევა იმის მიხედვითაც, როგორია გარიგების მიზანი. გამოიყოფა სასყიდლიანი და უსასყიდლო (უნაცვალგებო) გარიგებები.

სასყიდლიანია გარიგება, რომელშიც მხარე(ები) იღებენ გარკვეულ საფასურს ან/და სხვა შესაგებელს (ეკვივალენტს) ამა თუ იმ მოქმედების შესრულებისთვის. გარიგებათა უმრავლესობა სასყიდლიანია. მხოლოდ ზოგი გარიგება, კანონით პირდაპირ გათვალისწინებულ შემთხვევაში შეიძლება იყოს უსასყიდლო.²⁶ გარიგებათა ამ სახის განხილვისას საინტერესოა, როგორ გარიგებებს უნდა განეკუთვნოს ე.წ. ბარტერის ხელშეკრულებები? ეს ისეთი ხელშეკრულებებია, რომლების შემთხვევაშიც მხარეები შესასრულებელი ვალდებულებებისთვის იღებენ საფასურს არა პირდაპირ (ფულადი გამოხატულებით), არამედ თავადაც ახორციელებენ შესრულებას არაფულადი სახით. მაგალითად, იურიდიული მომსახურების განმახორციელებელი ორგანიზაცია დებს ხელშეკრულებას ტელესამაუწყებლო კომპანიასთან მასზედ, რომ იგი განახორციელებს ტელესამაუწყებლო კომპანიის იურიდიულ მომსახურებას, იმის სანაცვლოდ, რომ ტელესამაუწყებლო კომპანია დაუმზადებს მას სარეკლამო რგოლს და განათავსებს მას შეთანხმებულ დროს და შეთანხმებული სიხშირით საინფორმაციო გადაცემის სარეკლამო ჭრილში. ამ გარიგებაში პირდაპირ არ არის მითითებული იურიდიული მომსახურების ან სარეკლამო მომსახურების ფასი. კომპანიები პრაქტიკულად ახორციელებენ ურთიერთმომსახურებას. აღწერილი გარიგება არ განეკუთვნება უსასყიდლო გარიგებათა რიცხვს,

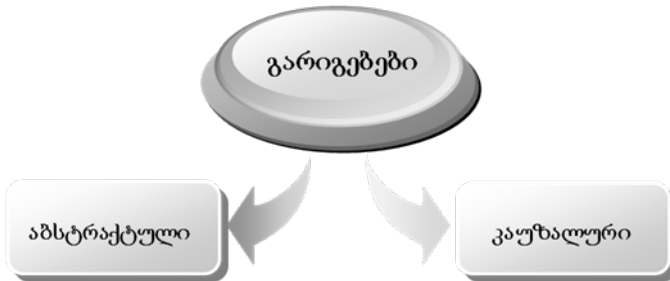
²⁶ კობახიძე, ა. (2001). *სამოქალაქო სამართალი*. თბილისი: შპს გაზეთი „საქართველოს მაცნე“-ს სტამბა. გვ. 271.

რადგან ის მომსახურეობა, რომელსაც ახორციელებენ კომპანიები, არის ფასიანი, მიუხედავად იმისა, რომ კომპანიები ერთმანეთს არ უხდიან საზღაურს ფულადი გამოხატულებით, ისინი იხდიან ხელშეკრულების საგნის საფასურს ირიბად, თავისი მომსახურეობით.

უსასყიდლო გარიგება, რომლის მიხედვით, გარიგების მონაწილე არ იღებს რაიმე გასამრჯელოს გარიგებით გათვალისწინებული პირობების შესრულებისთვის. უსასყიდლო გარიგებების მაგალითებია: ანდერძი, ჩუქება, უპროცენტო სესხი და სხვა...²⁷

საცნაურია, რომ ზოგი გარიგება თავისი იურიდიული ბუნებით შეიძლება იყოს როგორც სასყიდლიანი, ისე უსასყიდლო. ზოგი კი მხოლოდ სასყიდლიანი (ყიდვა-გაყიდვა), ან მხოლოდ უსასყიდლო (ჩუქება). აქვე უნდა აღინიშნოს, რომ მოიპოვება ბევრი გარიგება, რომლების სასყიდლიანობაც დამოკიდებულია მხარეთა სურვილზე.

გარიგების საფუძვლის იურიდიული მნიშვნელობის მიხედვით, გარიგება შეიძლება იყოს აბსტრაქტული და კაუზალური (ლათ. causa - მიზეზი, საფუძველი).

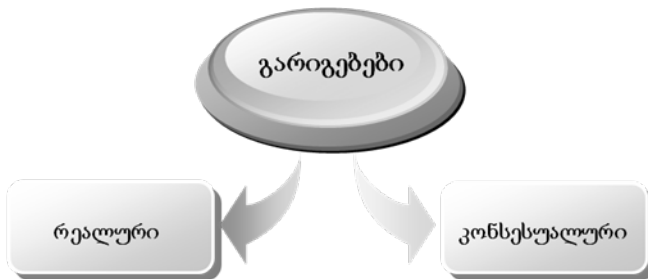
²⁷ იქვე.

აბსტრაქტულია გარიგება, რომლის ნამდვილობისთვისაც მნიშვნელობა არა აქვს მის საფუძველს.

კაუზალურია გარიგება, რომლის ნამდვილობისთვის მნიშვნელოვანია მისი საფუძველი, მიზეზი. ამ ტიპის გარიგებებს აქვს კონკრეტული ხელშესახები სამართლებრივი საფუძველი ან/და მიზეზი. მაგალითად, იმ შემთხვევაში, თუ ერთი სტუდენტი მეორეს აწოდებს საწერ კალამს, ამ კალმის მიწოდებას შეიძლება ჰქონდეს სხვადასხვა სამართლებრივი საფუძველი: მიყიდვა, ჩუქება, თხოვნა, შენახვა და ა.შ.

როგორც წესი, გარიგებების აბსტრაქტულ და კაუზალურ სახეებად დაჯგუფების საჭიროება წარმოიქმნება იმ გარიგებების დახასიათებისას, რომელთა მეშვეობითაც პირი სამართლებრივ ან ქონებრივ სარგებელს იღებს.

უფლება-მოვალეობათა წარმოშობის მომენტის განსაზღვრის მიხედვით, გარიგებები იყოფა რეალურ და კონსენსუალურ გარიგებებად.

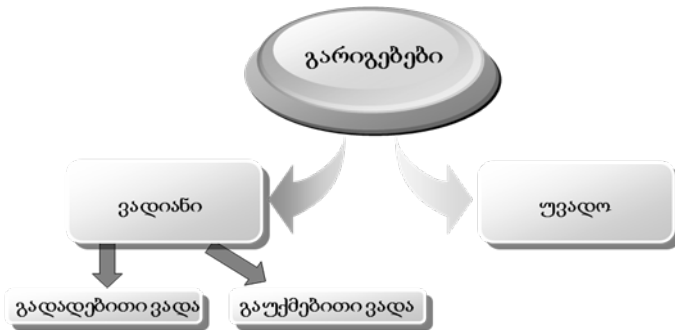
რეალურია ისეთი გარიგება, რომლის ნამდვილობისთვის საჭიროა არა მხოლოდ შეთანხმება, არამედ ნივთის გადაცემაც. მაგალითად, სესხის ხელშეკრულებით გათვალისწინებულია ნივთის გადაცემა შეთანხმებისთანავე. შესაძლებელია ამ შემთხვევის განზოგადება პრინციპამდე, რომლის მიხედვითაც, რეალურია ყველა ის გარიგება, რომლების პირობათა (უფლება-მოვალეობათა) ურთერთგაცვლა და შესრულება უნდა მოხდეს (ხდება) გარიგების დადებისთანავე.

კონსენსუალური (ლათ. consensus - შეთანხმება) ეწოდება ისეთ გარიგებას, რომელიც დადებულად მიიჩნევა მხარეთა შეთანხმების შემდეგ ისე, რომ სავალდებულო არ არის ნივთის გადაცემა შეთანხმების მომენტში. სხვაგვარად რომ ითქვას, მხარეთა მიერ გარიგებით ნაკისრი ვალდებულებების შესრულება ხდება გარიგებით გათვალისწინებული შეთანხმების საფუძველზე. ამის კარგი მაგალითია ნასყიდობა განვადებით, ან ლიზინგის ხელშეკრულება.

შესაძლებელია, გარიგების ერთმა მხარემ გარიგების დადებისთანავე შეასრულოს მის მიერ ნაკისრი ვალდებულება (თუ ამგვარია მხარეთა შეთანხმება), ხოლო გარიგების მეორე მხარემ შეასრულოს ვალდებულება გარიგების დადებიდან ექვსი თვის შემდეგ (თუ ამაზე შეთანხმდნენ მხარეები). ამასთან, მეორე პრინციპი, რომელიც გვიმარტივებს, განვასხვავოთ კონსენსუალური გარიგება რეალურისგან, არის ის, რომ ყველა ის გარიგება, რომელიც არ განეკუთვნება რეალურ გარიგებებს, წარმოადგენს კონსენსუალურ გარიგებებს.

გარიგება თავის მხრივ, შესაძლებელია იყოს ვადიანი და უვადო. ვადიანია გარიგება, რომელშიც მითითებულია მისი ძალაში შესვლის ან/და შეწყვეტის დრო, ხოლო უვადოა გარიგება, რომელშიც

მითითებული არ არის არც მისი ძალაში შესვლის მომენტი და არც მისი შეწყვეტის დრო.

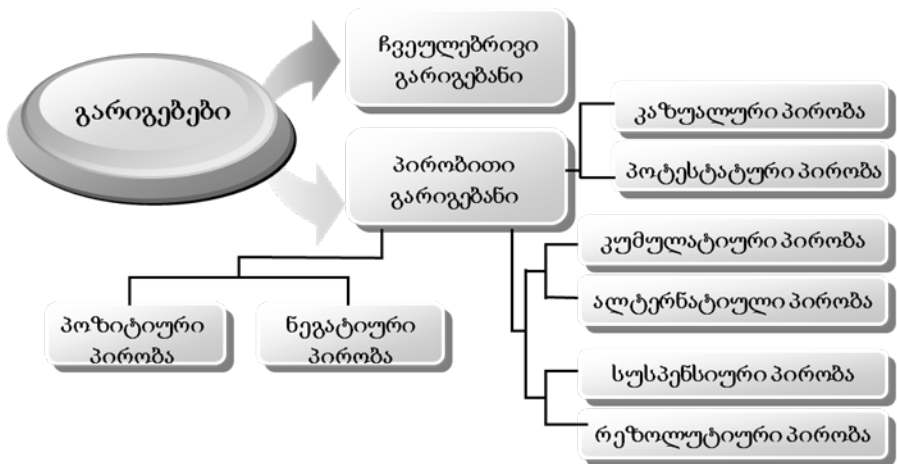
ვადას, რომლითაც მხარეებმა განსაზღვრეს გარიგებით გათვალისწინებული უფლებებისა და მოვალეობების წარმოშობის მომენტი, ეწოდება გადადებითი ვადა. ხოლო ვადას, რომელიც მხარეთა შეთანხმებით, დაკავშირებულია გარიგებით გათვალისწინებული უფლება-მოვალეობების მხოლოდ შეწყვეტასთან, ეწოდება გაუქმებითი ვადა.

განასხვავებენ ასევე ჩვეულებრივ გარიგებებს და პირობით გარიგებებს.

ჩვეულებრივია გარიგება, რომლითაც გათვალისწინებული უფლებები და მოვალეობები, როგორც წესი, წარმოიშობა მისი დადების მომენტიდან, ან გარკვეული დროის გასვლის შემდეგ, რაც უკვე გარიგებით არის ცნობილი.

პირობითია გარიგება, რომლითაც გათვალისწინებული უფლებებისა და მოვალეობების წარმოშობა ან შეწყვეტა დაკავშირებულია რაიმე უცნობი მოვლენის დადგომა ან/და არდადგომასთან მომავალში. პირობითი

გარიგების საფუძველი შეიძლება იყოს ისეთი იურიდიული ფაქტი, რომლის დადგომაზე ან არდადგომაზე არის დამოკიდებული გარიგების მონაწილეთა (მხარეთა) შეთანხმებით გათვალისწინებული უფლებამოვალეობების წარმოშობა ან/და შეწყვეტა. აღსანიშნავია, რომ გარიგების პირობა არ შეიძლება იყოს მოვლენა, რომელიც ეწინააღმდეგება კანონის მოთხოვნებს ან ზნეობის ნორმებს ან/და რომლის შესრულებაც შეუძლებელია. გარიგების პირობა შესაძლებელია იყოს როგორც დამოუკიდებელი ისე დამოკიდებული გარიგების მხარეთა ნებაზე.

გარიგება შეიძლება დაიდოს პირობით, რომ რაიმე მოვლენა იქნეს თავს, ან/და იმ პირობით, რომ ეს მოვლენა არ იქნეს თავს. პირველ შემთხვევაში, ჩვენ საქმე გვაქვს პოზიტიურ პირობასთან, ხოლო მეორე შემთხვევაში, ნეგატიურ პირობასთან.

გარიგების პირობა, რომელიც უნდა დადგეს (პოზიტიური პირობა), შეიძლება განსაზღვრული იყოს რაიმე ვადით ან/და ვადის

განუსაზღვრელად იქნას გათვალისწინებული. თუ გარიგება დადებულია იმ პირობით, რომ რაიმე მოვლენა თავს იჩენს განსაზღვრულ ვადაში, მაგრამ ამ ვადის გასვლის შემდეგ ამ მოვლენამ არ იჩინა თავი, მაშინ პირობა ძალადაკარგულად მიიჩნევა. თუ გარიგების პირობის შესრულების ვადა არ არის განსაზღვრული, ეს პირობა შეიძლება შესრულდეს ნებისმიერ დროს. თუ გარიგება დადებულია იმ პირობით, რომ განსაზღვრულ ვადაში არ იჩენს თავს რაიმე მოვლენა (ნეგატიური პირობა) და ეს ვადა გავიდა ისე, რომ მოვლენამ არ იჩინა თავი, პირობა მიიჩნევა შესრულებულად. პირობა შესრულებულად მიიჩნევა ორივე ზემოხსენებულ შემთხვევაში მაშინაც, როდესაც პირველ შემთხვევაში (პოზიტიური პირობის შემთხვევაში) გარიგების პირობის შესრულების ვადა არ არის განსაზღვრული, მაგრამ აშკარაა, რომ იმ მოვლენის დადგომა, რომელიც პირობითაა გათვალისწინებული, შეუძლებელია, გარიგების ეს პირობა შეიძლება მიჩნეულ იქნას ძალადაკარგულად. ასევე, მეორე შემთხვევაში (ნეგატიური პირობის შემთხვევაში), როდესაც გარიგება დადებულია გარკვეული ვადით, პირობა შეიძლება ჩაითვალოს შესრულებულად, თუ აშკარაა, რომ მოვლენა, რომელსაც ითვალისწინებს ამ გარიგების პირობა, არ იჩენს თავს.

საცნაურია, რომ პირობითი გარიგება ისევე, როგორც ვადიანი გარიგება, შეიძლება დაიდოს გადადების პირობით (სუსპენსიური პირობა) და გაუქმების (რეზოლუტიური) პირობით.

გარიგება მიიჩნევა გადადების პირობით დადებულად, თუ ამ გარიგებით გათვალისწინებული უფლებებისა და მოვალეობების წარმოშობა დამოკიდებულია პირობაზე, რომელიც უცნობია და მომავალში უნდა წარმოიშვას, ან/და რომელიც უკვე დამდგარია, მაგრამ ჯერ კიდევ უცნობია მხარეთათვის (სუსპენსიური პირობა).

გარიგება გაუქმების პირობით არის დადებული, თუ ამ პირობის დადგომა იწვევს გარიგების შეწყვეტას და აღადგენს გარიგების დადებამდე არსებულ მდგომარეობას. პირობით გარიგებაში დიდი მნიშვნელობა ენიჭება მის მონაწილეთა კეთილსინდისიერებას. ამგვარ პირობას რეზოლუტიურ პირობას უწოდებენ.

ამასთან, პირობები თავის მხრივ, შიძლება იყოს კუმულაციური ანუ კრებსითი და ალტერნატიული. კუმულაციური პირობის შემთხვევაში თავს იჩენს რამდენიმე პირობა, რომელთაგანაც აბსოლუტურად ყველა პირობა ერთად უნდა დადგეს, ხოლო ალტერნატიული პირობის შემთხვევაში, გარიგების ნამდვილობისთვის საკმარისია ჩამოთვლილ პირობათაგან თუნდაც მხოლოდ ერთის არსებობა.

საქართველოს მოქმედი სამოქალაქო კანონმდებლობით განსაზღვრულია, რომ მართლსაწინააღმდეგო ან/და ამორალური პირობა ბათილია, ასევე ბათილია პირობა, რომელიც ეწინააღმდეგება კანონის მოთხოვნებს ან ზნეობის ნორმებს, ან/და შეუძლებელია მისი შესრულება. გარიგება, რომელიც რომელიმე ამგვარ პირობაზეა დამოკიდებული, მთლიანად ბათილია.

გასათვალისწინებელია, რომ იმ პირს, რომელმაც განსაზღვრული პირობით დადო გარიგება, არა აქვს უფლება პირობის დადგომამდე შეასრულოს რაიმე ისეთი ქმედება, რომელსაც შეუძლია ხელი შეუშალოს მისი ვალდებულების შესრულებას. თუ პირობა დგება განსაზღვრულ დროს და პირს უკვე შესრულებული აქვს ამგვარი ქმედება, იგი ვალდებულია, მეორე მხარეს აუნაზღაუროს ამგვარი ქმედებით წარმოშობილი ზიანი.

თუ პირობის დადგომა არაკეთილსინდისიერად დააბრკოლა მხარემ, რომლისთვისაც პირობის დადგომა ხელსაყრელი არ არის, პირობა დამდგარად ჩაითვლება, ხოლო თუ პირობის დადგომას არაკეთილსინდისიერად შეუწყო ხელი მხარემ, რომლისთვისაც პირობის დადგომა ხელსაყრელია, პირობა დამდგარად არ ჩაითვლება.

შინაარსის მიხედვით, გარიგების პირობა შეიძლება იყოს კაზუალური და პოტესტატური.²⁸

კაზუალურია პირობა, როდესაც მისი არსებობა დამოკიდებულია შემთხვევით მოვლენაზე, მაგალითად, ზიანის დადგომაზე ან/და რაიმე ქმედებაზე.

პოტესტატურია პირობა, რომლის დადგომა გამოიხატება ერთ-ერთი მხარის მოქმედებაში. ამგვარი პირობის მიზანი ხშირად არის გარიგების მეორე მხარეზე ზემოქმედება. პოტესტატური პირობის შემთხვევები უფრო ხშირია ისეთი ხელშეკრულებებში, რომლებშიც მხარეთა ნება უფრო გამოკვეთილია.

თითქმის ყველა გარიგება შეიძლება დაიდოს გარკვეული პირობით. მათ მიმართ გამოიყენება ყველა ის წესი, რომლებიც ჩვეულებრივი გარიგებების მიმართ მოქმედებს. მოქმედი სამოქალაქო სამართლებრივი კანონმდებლობა ასევე არ გამორიცხავს იმ შესაძლებლობას, რომ მხარეებმა უკვე არსებულ გარიგებაში დამატებით განსაზღვრონ რაიმე პირობა. ზემოხსენებულთან მიმართებაში გვხვდება რამდენიმე

²⁸ ჭანტურია, ვ. (1997). *შესავალი საქართველოს სამოქალაქო კოდექსის ზოგად ნაწილში*. თბილისი: გამომცემლობა „სამართალი“. გვ. 404

გამონაკლისიც, სახელდობრ, სამოქალაქო სამართალში მოიპოვება ისეთი გარიგებებიც, რომელთა დადება პირობით დაუშვებელია. ეს აკრძალვები, ერთი მხრივ, პირდაპირ მითითებულია კანონში, ხოლო ზოგ შემთხვევაში თვით ამა თუ იმ გარიგების ბუნებიდან გამომდინარეობს. მაგალითად, დაუშვებელია, ქორწინება იყოს პირობითი გარიგება, რადგან ქორწინების გარიგების ბუნება ეწინააღმდეგება მისი ნამდვილობის განხილვას რაიმე პირობასთან მიმართებაში, რომელიც გამომდინარეობს მხარეებისგან და არა კანონიდან.

პირობით გარიგებებზე მსჯელობისას, მეტად საგულისხმოა კანონმდებლის პოზიცია კეთილსინდისიერების მნიშვნელობის შესახებ, სახელდობრ, სსკ-ს 98-ე მუხლით დადგენილია, რომ „თუ პირობის დადგომა არაკეთილსინდისიერად დააბრკოლა მხარემ, რომლისთვისაც პირობის დადგომა ხელსაყრელი არ არის, პირობა დამდგარად ჩაითვლება“, ამასთან, დადგენილია წესი, რომლის მიხედვითაც, თუ პირობის დადგომას არაკეთილსინდისიერად შეუწყო ხელი მხარემ, რომლისთვისაც პირობის დადგომა ხელსაყრელია, პირობა დამდგარად არ ჩაითვლება.

თავის მხრივ, უნდა აღინიშნოს, რომ პირობით გარიგებებში პირობები შეიძლება იყოს როგორც გარკვეული ვადით დათქმული, ისე უვადოც.

ბათილი გარიგებანი

კერძო სამართლის სუბიექტების კერძო ავტონომია, თავისუფლად დადონ გარიგებები, ყოველთვის შეზღუდულია. შეზღუდვა გამომდინარეობს, უპირველეს ყოვლისა, კანონის მოთხოვნებიდან, თუმცა გარიგება დაუშვებლად მიიჩნევა ასევე, თუ იგი ეწინააღმდეგება

საჯარო წესრიგსა და ზნეობრივ ნორმებს (თუმცა, აღნიშნული წესიც განმტკიცებულია მოქმედი კანონმდებლობით). საქართველოს სამოქალაქო კოდექსით დადგენილია, რომ ბათილია გარიგება, რომელიც არღვევს კანონით დადგენილ წესსა და აკრძალვებს, ეწინააღმდეგება საჯარო წესრიგს ან ზნეობის ნორმებს. კანონისგან განსხვავებით, საჯარო წესრიგი და მით უფრო ზნეობა (მორალი) არსად არ არის დაწერილი და განსაზღვრული, ამრიგად, მეტად რთულია, დაადგინო, ეწინააღმდეგება თუ არა კონკრეტული გარიგება საჯარო წესრიგს ან ზნეობის ნორმებს.

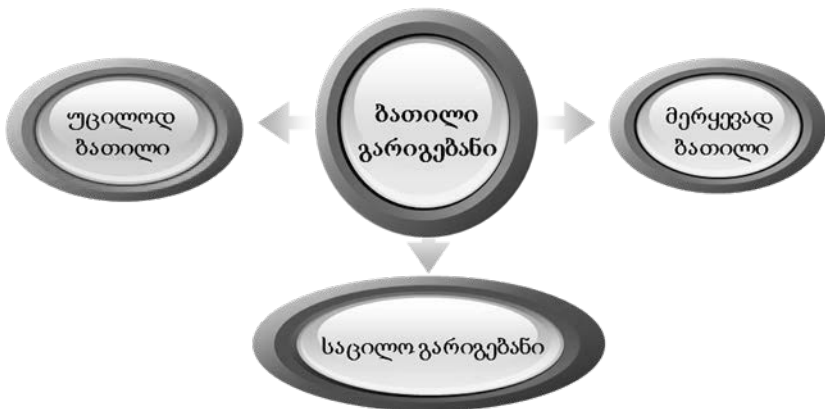
საქართველოს სამოქალაქო კოდექსში მოცემულია ძირითადი საფუძვლები, რომელთა არსებობისას გარიგება მიიჩნევა ბათილად.

გარიგების მიზანი ყოველთვის არის მისი მხარ(ებ)ის მიერ გარკვეული სამართლებრივი შედეგის მიღწევა. შესაძლებელია, მხარეებს მართლაც სურდეთ ამ შედეგის დადგომა, მაგრამ მათ მიერ გამოვლენილი ნება არ იყოს ნამდვილი (გარკვეული ზემოქმედების ქვეშ ყოფნის გამო) ან ნების გამოვლენის განხორციელება ეწინააღმდეგებოდეს ან თუნდაც არ შეესაბამებოდეს ამა თუ იმ სამართლებრივი ურთიერთობისთვის კანონით დადგენილ წესს. მაგალითად, შესაძლებელია პირს სურდეს უძრავი ქონების შეძენა, ხოლო მეორე პირს მისი გაყიდვა. ამ ორი პირის ზეპირი შეთანხმება უძრავი ნივთის ნასყიდობის შესახებ ვერ იქნება სამართლებრივად ნამდვილი, რადგან კანონით პირდაპირ დადგენილია, რომ უძრავი ნივთის ნასყიდობის ხელშეკრულება სსკ-ს 183-ე მუხლის მიხედვით აუცილებელია დაიდოს წერილობით, ხოლო შემძენზე უძრავი ნივთის საკუთრების უფლება გადავა მხოლოდ ამ უფლების საჯარო რეესტრში მასზე რეგისტრაციის შემდეგ. ეს იმას ნიშნავს, რომ კანონმდებელი ზოგ შემთხვევაში პირდაპირ განსაზღვრავს, რა ფორმით უნდა იყოს გამოვლენილი მხარეთა ნება იმისთვის, რათა იგი

სამართლებრივად „ვარგისიანად“ ჩაითვალოს და წარმოშვას ის სამართლებრივი შედეგი, რომლის მიღწევისთვისაც იდება ეს გარიგება.

სამოქალაქო სამართალში ბათილი გარიგებები განირჩევა გარკვეულ ტიპებად იმის მიხედვით, რომელი მომენტიდან მიიჩნევიან ისინი ბათილად და რამდენად შეიძლება გარიგების ბათილობის საფუძვლის მოსპობა ან გამოსწორება.

ერთმანეთისგან განასხვავებენ უცილოდ ბათილ (არარა) გარიგებებს, მერყევად ბათილ (ნაწილობრივად ბათილ) გარიგებებს და საცილო გარიგებებს.

მნიშვნელოვანია, რომ ბათილ გარიგებებზე მსჯელობისას კანონმდებელი ადგენს იმ საფუძვლებს, რომლების არსებობის შემთხვევაშიც დადგება გარიგების ბათილობის საკითხი.

ბათილია გარიგება ძალაუფლების ბოროტად გამოყენების გამო. ბათილია გარიგება, რომელიც დადებულია ერთი მხარის მიერ მეორეზე გავლენის ბოროტად გამოყენებით, როდესაც მათი ურთიერთობა დაფუძნებულია განსაკუთრებულ ნდობაზე. სამოქალაქო კოდექსის ძველ რედაქციაში (1997-2012 წ.) ამ მუხლის ფორმულირებით ასევე განსაზღვრული იყო, რომ გარიგება შეიძლება ბათილად ჩაითვალოს, თუ გარიგებით განსაზღვრულ შესრულებასა და ამ შესრულებისთვის გათვალისწინებულ ანაზღაურებას შორის აშკარა შეუსაბამობაა და გარიგება დაიდო მხოლოდ იმის გამო, რომ ხელშეკრულების ერთ-ერთმა მხარემ ბოროტად გამოიყენა თავისი საბაზრო ძალაუფლება ან ისარგებლა ხელშეკრულების მეორე მხარის მძიმე მდგომარეობით ან გამოუცდელობით (გულუბრყვილობით). მოქმედ რედაქციაში ეს ფორმულირება ამოღებულია.

ბათილია მოჩვენებითი და თვალთმაქცური გარიგებანი. როგორც მოჩვენებითი, ისე თვალთმაქცური გარიგება მხოლოდ მოსაჩვენებლად არის დადებული. არც ერთ შემთხვევაში მხარეებს არ სურთ იმ შედეგის დადგომა, რომელიც პირდაპირ გამომდინარეობს გარიგების შინაარსიდან. მოჩვენებითია გარიგება, რომელიც დადებულია „იმ განზრახვის გარეშე, რომ მას შესაბამისი იურიდიული შედეგი მოჰყვეს“. მხარეთა შეთანხმება მოკლებულია ნამდვილობას და იგი კანონსაწინააღმდეგო მიზნების მისაღწევად და დასაფარავად გამოიყენება.²⁹ მაგალითად, კრედიტორთა დაკმაყოფილებისთვის თავის ასარიდებლად მოვალე ვითომ ყიდის ან ვინმეს ჩუქნის თავის

²⁹ ავტორთა კოლექტივი. (2002). *საქართველოს სამოქალაქო კოდექსის კომენტარი, წიგნი პირველი*. (ვ. ჭანტურია, რედ.) თბილისი: გამომცემლობა „სამართალი“. გვ. 186

საკუთრებაში არსებულ უძრავ ქონებას. სინამდვილეში, აქ თავს არ იჩენს არც ნასყიდობის და არც ჩუქების ხელშეკრულება. ეს ურთიერთობები ემსახურება მხოლოდ იმ სამართლებრივი შედეგის ილუზიის შექმნას, რომლის „ვითომ“ დადგომაზეც არის მიმართული ეს მოჩვენებითი გარიგება. მოჩვენებითი გარიგება შეიძლება იყოს ცალმხრივი, ორმხრივი და მრავალმხრივი ნების გამოვლენის შედეგი. აღსანიშნავია, რომ ყველა ზემოჩამოთვლილ შემთხვევაში, მოჩვენებითი გარიგების მონაწილე ყველა მხარე იცევა მოსაჩვენებლად. ეს ის შემთხვევაა, როდესაც ნების გამოვლენი და ნების მიმღები თანხმდებიან იმაზე, რომ მათ მიერ გამოვლენილ ნებას არ მიეცეს მსვლელობა.

თუ მოსაჩვენებლად დადებული გარიგებით მხარეებს სურთ სხვა გარიგების დაფარვა ჩვენ საქმე გვაქვს თვალთმაქცურ გარიგებასთან.

ბათილია გარიგება ნების გამოვლენის არასერიოზულობის გამო. ბათილია ნების გამოვლენა, რომელიც განხორციელებულია არასერიოზულად (ხუმრობით) იმ ვარაუდით, რომ არასერიოზულობა გამოცნობილი იქნებოდა. ამ შემთხვევაში ნების მიმღებს უნდა აუნაზღაურდეს ის ზიანი, რომელიც წარმოიშვა იმის გამო, რომ იგი ენდობოდა ნების გამოვლენის სერიოზულობას, თუ მან არ იცოდა და არც შეიძლებოდა სცოდნოდა არასერიოზულობის შესახებ. არასერიოზულად გამოვლენილი ნების ნამდვილობის საკითხი მეტად ინდივიდუალურია, რადგან საკმაოდ რთული დასადგენია, რამდენად სერიოზული ზრახვებით მოქმედებდა პირი, როდესაც ავლენდა საკუთარ ნებას. ამასთან, რთული შესაფასებელია მეორე პირის (კონტრაჰენტის) აღქმის იდენტურობა და ადეკვატურობა არასერიოზულად გამოვლენილ ნებასთან მიმართებაში.

გარიგების ბათილობა ქმედუუნარობის ან ფსიქიკური მოშლილობის გამო. ბათილია მცირეწლოვნის ან სასამართლოს მიერ ქმედუუნაროდ აღიარებული პირის ნების გამოვლენა. ბათილად შეიძლება ჩაითვალოს ნების გამოვლენა ცნობიერების დაკარგვის ან დროებითი ფსიქიკური მოშლილობის შემთხვევაში. ბათილია ნების გამოვლენა სულით ავადმყოფის მიერ, თუ ეს არ შეესაბამება რეალური ვითარების სწორად აღქმას, თუნდაც ის არ იყოს სასამართლოს მიერ ქმედუუნაროდ აღიარებული. გარიგების ბათილობის საკითხი ზემოხსენებულ შემთხვევებში პირდაპირ კავშირშია იმასთან, რამდენად ადეკვატურად და ნამდვილად (სწორად) შეუძლია პირს, ერთი მხრივ, გამოავლინოს საკუთარი ნება ისე, რომ მის გარე გამოვლენასა და შინაგან აღქმას შორის იყოს იდენტურობა, ხოლო მეორე მხრივ, რამდენად აცნობიერებს პირი მის მიერ გამოვლენილი ნების განხორციელების შემთხვევაში იმ სამართლებრივი შედეგის დადგომას, რომელიც მოჰყვება ამ ნების გამოვლენას და რამდენად სურს ეს უკანასკნელი. კანონმდებელი ადგენს, იმისთვის, რათა გარიგება ზემოხსენებული საფუძვლებით ბათილად ჩაითვალოს, არ არის აუცილებელი, პირი მაინც და მაინც ქმედუუნაროდ იყოს ცნობილი სასამართლოს მიერ. ცხოვრებაში ხშირია შემთხვევები, როდესაც გამოვლენილი ნება და შესაბამისად გარიგება (პირის მონაწილეობა გარიგებაში) წინ უსწრებს მის ქმედუუნაროდ აღიარებას ან სრულიადაც არ არის აუცილებელი, რომ პირი ქმედუუნაროდ იყოს ცნობილი, მაგრამ იმ მომენტში, როდესაც იგი მონაწილეობდა გარიგებაში (ავლენდა ნებას), იგი იმყოფებოდა ფსიქიკური მოშლილობის მდგომარეობაში.

მაგალითად, ცნობიერების დაკარგვა ან დროებითი ფსიქიკური მოშლილობა, რომელიც შესაძლებელია გადატვირთული სამუშაო გრაფიკის ან თუნდაც სტრესების სიმრავლის გამო განვითარდეს, სრულიად არ ნიშნავს იმას, რომ პირი ცნობილ უნდა იქნას

ქმედუუნაროდ, მაგრამ ჩამოთვლილი შემთხვევები საკმარის საფუძველს წარმოადგენს იმისთვის, რათა ყოველ კონკრეტულ შემთხვევაში სხვა გარემოებების შეფასებისა და ანალიზის შედეგად ეს გარემოებები წარმოადგენდეს გარიგების ბათილობის საფუძველს.

ფორმის დაუცველად დადებული გარიგების ბათილობა. ბათილია კანონით ან ხელშეკრულებით გათვალისწინებული, აუცილებელი ფორმის დაუცველად დადებული გარიგება, ასევე, ნებართვის გარეშე დადებული გარიგება, თუ ამ გარიგებისთვის საჭიროა ნებართვა. საცილო გარიგება ბათილია მისი დადების მომენტიდან, თუ იგი შეცილებული იქნება. შეცილება ხორციელდება ხელშეკრულების მეორე მხარის მიმართ. შეცილების უფლება აქვს დაინტერესებულ პირს.

საქართველოს სამოქალაქო კოდექსით გათვალისწინებულია შემთხვევები, როდესაც ბათილი გარიგება მხარეთა ნების გამოვლენის შედეგად შეიცავს სხვა ნამდვილ გარიგებას და აკმაყოფილებს ამ უკანასკნელის მოთხოვნებს. ამ შემთხვევაში ბათილი გარიგებების ნაცვლად მხარეებმა შეიძლება მათ შორის დადებულად ჩათვალონ ეს ნამდვილი გარიგება. შესაბამისად, მხარეებს ეძლევათ საშუალება, აღარ დადონ ახალი დამატებითი გარიგება და ბათილი გარიგება მიიჩნიონ მათთვის სასურველ გარიგებად. ამ წესს სამოქალაქო კოდექსი გარიგების კონვენსიას უწოდებს (სსკ-ს მე-60 მუხლი).

როგორც ზემოთ აღინიშნა, გარიგების ბათილობას სამოქალაქო სამართალში სხვადასხვა ფორმა აქვს. განარჩევენ უცილოდ ბათილ - არარა გარიგებებს, მერყევად ბათილ და საცილო გარიგებებს.

უცილოდ ბათილ (არარა) გარიგებად მიიჩნევა ყველა ის გარიგება, რომელიც არ წარმოქმნის დასახულ სამართლებრივ შედეგებს არც

მხარეთათვის და არც მესამე პირთათვის. არარა გარიგებასთან გვაქვს საქმე, თუ მისი იურიდიული შედეგუწარმოა გამომდინარეობს ამა თუ იმ ზუსტად განსაზღვრული საფუძვლიდან, როგორიც არის ქმედუწარმოა, ფორმის დაუცველობა, უზნეობა.

არარა გარიგება ბათილია მისი დადებისთანავე და მას არავითარი სამართლებრივი შედეგი არ მოჰყვება, თუნდაც მხარეებმა მოგვიანებით მოისურვონ, აღმოფხვრან მისი ბათილობის მიზეზები. სწორედ ამ სახის ბათილი გარიგება არის ბათილობის ყველაზე მკაცრი ფორმა. სამართლისთვის ამგვარი გარიგება საერთოდ არ არსებობს (ჭეჭელაშვილი 2008). მაგრამ მიუხედავად ამისა, ის ვერ იქნება განხილული ე.წ. „ნულად“. მართალია, გარიგება არარაა, მაგრამ იგი რეალურად განხორციელებული მოქმედებაა, რაც გარკვეულ უფლება-მოვალეობებს წარმოქმნის, მაგალითად, ზიანის ანაზღაურების ვალდებულება ან/და გარიგებით მიღებულის უკან დაბრუნება.

არარა გარიგებებისგან განსხვავებით, მერყევად ბათილი გარიგების დადებისას დაშვებული შეცდომა ან ნაკლი მხარეებმა შეიძლება გამოასწორონ და ამით გარიგებას „ვარგისიანობა“ მიანიჭონ. მერყევად ბათილია, მაგალითად, არასრულწლოვანი პირის მიერ დადებული ხელშეკრულება კანონიერი წარმომადგენლის აუცილებელი თანხმობის გარეშე, გარდა იმ შემთხვევისა, თუ არასრულწლოვანი პირი გარიგებისგან იღებს სარგებელს. მერყევად ბათილი გარიგებების „მერყეობა“ იმაში მდგომარეობს, რომ ის მერყეობს ნამდვილობასა და ბათილობას შორის. თუ შესრულდება კანონით გათვალისწინებული მოთხოვნა (მაგალითად, გაცემული იქნება თანხმობა) გარიგება იქნება ნამდვილი, თუ მხარეები ამ მოთხოვნას არ შეასრულებენ, გარიგება

იქნება ბათილი და იგი დასახულ სამართლებრივ შედეგებს არ წარმოქმნის.³⁰

თუ არასრულწლოვანი პირი დებს ორმხრივ გარიგებას (ხელშეკრულებას) კანონიერი წარმომადგენლის აუცილებელი თანხმობის გარეშე, ხელშეკრულების ნამდვილობა დამოკიდებულია იმაზე, შემდგომში რამდენად მოიწონებს ამას მისი წარმომადგენელი, გარდა იმ შემთხვევებისა, როდესაც იგი იღებს სარგებელს. როდესაც არასრულწლოვანი ქმედუნარიანი ხდება, მაშინ იგი თავად წყვეტს საკითხს თავისი ნების გამოვლენის ნამდვილობის შესახებ. არასრულწლოვანის მიერ დადებული ხელშეკრულების მოწონებამდე მეორე მხარეს აქვს უფლება, უარი თქვას ხელშეკრულებაზე. თუ მეორე მხარემ იცოდა პირის არასრულწლოვანობის შესახებ, მას უარის თქმა შეუძლია მხოლოდ იმ შემთხვევაში, თუ არასრულწლოვანი მას ატყუებდა, რომ წარმომადგენლისგან მიღებული ჰქონდა თანხმობა.

ხელშეკრულება, რომელიც დადებულია არასრულწლოვანის მიერ კანონიერი წარმომადგენლის თანხმობის გარეშე, მიიჩნევა ნამდვილად, თუ არასრულწლოვანმა ხელშეკრულებით გათვალისწინებულ მოქმედებათა შესასრულებლად განკარგა ის საშუალებანი, რომლებიც მას გადასცეს კანონიერმა წარმომადგენლებმა, ან - ამ წარმომადგენლების თანხმობით - მესამე პირებმა ამ მიზნით ანდა თავისუფალი განკარგვის მიზნით. თუ კანონიერი წარმომადგენელი ანიჭებს არასრულწლოვანს, რომელმაც მიაღწია თექვსმეტი წლის ასაკს, უფლებას, დამოუკიდებლად გაუძღვეს საწარმოს, მაშინ ამ სფეროსთვის ჩვეულებრივ ურთიერთობებში იგი შეუზღუდავად ქმედუნარიანი ხდება. ეს წესი

³⁰ ჟანტურია, ვ. (1997). *შესავალი საქართველოს სამოქალაქო კოდექსის ზოგად ნაწილში*. თბილისი: გამომცემლობა „სამართალი“ გვ. 388

გამოიყენება როგორც საწარმოს დაფუძნების, ასევე ლიკვიდაციისა და შრომითი ურთიერთობების დაწყების ან დამთავრების მიმართაც. საწარმოს გაძლოლის ნებართვისთვის საჭიროა კანონიერი წარმომადგენლის თანხმობა მეურვეობისა და მზრუნველობის ორგანოსთან შეთანხმებით.

ბათილია ცალმხრივი გარიგება, რომელსაც არასრულწლოვანი დებს კანონიერი წარმომადგენლის აუცილებელი თანხმობის გარეშე. ბათილია ამგვარი გარიგება იმ შემთხვევაშიც, თუ არსებობს კანონიერი წარმომადგენლის თანხმობა, მაგრამ არასრულწლოვანს არ წარმოუდგენია ამის დამადასტურებელი წერილობითი საბუთი, რის გამოც გარიგების მეორე მხარემ დაუყოვნებლივ თქვა მასზე უარი. ამგვარი უარი დაუშვებელია, თუ მეორე მხარე ინფორმირებული იყო კანონიერი წარმომადგენლის ამ თანხმობის შესახებ.

გარიგება, რომელიც დაიდო ქმედუნარიანობის შეზღუდვამდე, მოითხოვს ნებართვას, თუ დადგინდება, რომ ის საფუძველი, რის გამოც მოხდა ქმედუნარიანობის შეზღუდვა, აშკარად არსებობდა გარიგების დადების დროსაც.

უცილოდ ბათილი (არარა) გარიგება ბათილად მიიჩნევა მისი დადების მომენტიდან. თუ პირი, რომელიც დებს უცილოდ ბათილ გარიგებას, ადასტურებს მას, მაშინ მისი მოქმედება განიხილება როგორც გარიგების ხელახლა დადება. თუ გარიგებას ადასტურებს შეცილების უფლების მქონე პირი, მაშინ იგი ამით კარგავს შეცილების უფლებას. თუ მხარეები ადასტურებენ ბათილ ორმხრივ გარიგებას, ისინი საექსპოზიციოს ვალდებულნი არიან, ერთმანეთს გადასცენ ყველაფერი, რაც მათ შეხვდებოდათ იმ შემთხვევაში, გარიგება თავიდანვე ნამდვილი რომ ყოფილიყო. საყურადღებოა, რომ დადასტურება მხოლოდ იმ

შემთხვევაში გახდება ნამდვილი, თუ ხელშეკრულება ან გარიგება არ ეწინააღმდეგება ზნეობის ნორმებს და საჯარო წესრიგის მოთხოვნებს.

მეტად მნიშვნელოვან წესს ადგენს სსკ-ს 62-ე მუხლი, რომლის მიხედვითაც, „გარიგების ნაწილის ბათილობა არ იწვევს მისი სხვა ნაწილების ბათილობას, თუ სავარაუდოა, რომ გარიგება დაიდებოდა მისი ბათილი ნაწილის გარეშე“. ზემოაღნიშნული სამართალმდგომარეობა ხშირად აისახება სხვადასხვა სახის გარიგებებში (ამ გარიგებათა ტექსტში) როგორც ერთ-ერთი სტანდარტული სამართალმდგომარეობა.

სამართლებრივი შედეგის დადგომის თვალსაზრისით, ზემოთ განხილული გარიგებებისგან განსხვავებულია საცილო გარიგებები. ესაა გარიგებები, რომლებიც მათი დადების მომენტში ნამდვილნი არიან, ხოლო შემდეგ მათი ბედი დამოკიდებულია იმაზე, გაასაჩივრებს (შეეცლება) თუ არა გარიგების მხარე (ან სხვა უფლებამოსილი მხარე) ამ გარიგებას.

ნებისმიერი გარიგება ხორციელდება ნების გამოვლენის საფუძველზე. შინაგანი ნების გარეგნული გამოხატვით გარიგების მონაწილეები აფიქსირებენ თავიანთ მიზანს, რომლის მიღწევაც მათ სურთ ამა თუ იმ კონკრეტული სამართალურთიერთობის ფარგლებში. სწორედ ამ მიზნების (სამართლებრივი შედეგის) დადგომის გზებსა და საშუალებებს იძლევა კანონი, როდესაც ადგენს უფლება-მოვალეობათა წარმოშობის, შეცვლის ან შეწყვეტის სამართლებრივი რეგულირების საფუძველებს. გვხვდება შემთხვევები, როდესაც პირის შინაგანი ნება და მისი გარეგნული გამოვლენა (გამოხატვა) არ ემთხვევა ერთმანეთს. ფორმულის სახით ზემოაღნიშნული შეიძლება ჩამოყალიბდეს ამგვარად: პირს შინაგანად არ სურდა ის, რაც მან გარეგნულად გამოხატა. ამ შემთხვევას

მეტად დიდი თეორიულ-პრაქტიკული მნიშვნელობა აქვს სამოქალაქო სამართლისთვის, რადგან მოცემულ შემთხვევაში პირის ნება და ამ ნების გამოვლენა ერთმანეთს არ ემთხვევა, ე.ი. ნება გამოვლენილია არა თავისუფალი თვითგამორკვევის საფუძველზე, არამედ სხვადასხვა ფაქტორის გავლენით. სწორედ ამგვარ მდგომარეობას ეწოდება სამოქალაქო სამართალში ნების ნაკლი. ნების ნაკლი თავს იჩენს, როდესაც შინაგანი და გარეგნულად გამოვლენილი ნება სხვადასხვაგვარი მნიშვნელობის არის ნების გამოვლენი პირისთვის.

აღსანიშნავია, რომ ნების ნაკლის საფუძველზე დადებული გარიგებები სამოქალაქო სამართალში სხვადასხვა სამართლებრივ შედეგებთანაა დაკავშირებული. სამართლებრივი შედეგების სახესხვაობა განპირობებულია სწორედ ნების ნაკლის ხარისხითა და მოცულობით. ამგვარ გარიგებებში პირობითად განირჩევა ორი დიდი ჯგუფი, რომელთაგან პირველ ჯგუფს განეკუთვნება გარიგებები, რომლებიც დადებისთანავე ბათილია (არარა გარიგებები - უცილოდ ბათილი გარიგებები), ხოლო მეორე ჯგუფს განეკუთვნება საცილო გარიგებები, ანუ ის გარიგებები, რომელთა ბათილობაც დამოკიდებულია იმაზე, იქნება თუ არა გარიგება შეცილებული შეცილების უფლების მქონე პირის მიერ.

საცილო გარიგებების ყველაზე უფრო გავრცელებული შემთხვევებია შეცდომით, მოტყუებით ან იძულებით დადებული გარიგებები. თვით შეცილება ანუ უფლებამოსილი პირის მიერ განხორციელებული ქმედება, რომელიც განაპირობებს გარიგების ბათილობას, ასევე წარმოადგენს ცალმხრივი გარიგების ერთ-ერთი სახეობას.

შეცდომით დადებული გარიგებანი

შეცდომა ადამიანის ცხოვრების თანმდევაა, იგი ფსიქოლოგიის მეცნიერული და მენტალურ-მორალური კატეგორიაა. ასევე შეიძლება ითქვას, რომ ფილოსოფიურ-ისტორიულ ჭრილში შეუძლებელია თვით ცნების „შეცდომა“ სტატიკური დეფინიციის მოძიება ან ფიქსაცია, რადგან დამოკიდებულება შეცდომის მიმართ არის სუბიექტური, იგი ბუნებაში არ მოიპოვება როგორც რაიმე ობიექტური მოცემულობა. ზოგადი წესის მიხედვით, შეცდომაში, პირველ რიგში, იგულისხმება არასწორი წარმოდგენა ამა თუ იმ ფაქტზე, მოვლენაზე ან თუნდაც გარკვეულ სამართალურთიერთობაზე. შეცდომაზე მსჯელობისას აუცილებლად უნდა აღინიშნოს, რომ შეცდომა არის ისეთი ფსიქოლოგიური პროცესი, რომლის დროსაც პირს სჯერა იმ სინამდვილის, რომელიც არსებობს ობიექტური ფორმით, მაგრამ ობიექტურ სინამდვილეში არსებული სამართალურთიერთობა, ფაქტი, მოვლენა და ამ უკანასკნელთა სუბიექტური აღქმა ერთმანეთის იდენტური არ არის. მაგალითად, პირს შეუძლია შეიძინოს გარკვეული ნივთი, მაგრამ შეცდომის საფუძველზე (ეგონა, რომ ნახატი შესრულებულია მხატვარი X-ს მიერ და აღმოჩნდა, რომ ნახატის ავტორია მხატვარი Y).

სამოქალაქო სამართლისთვის მეტად მნიშვნელოვანია იმის გარკვევა, რა უნდა ჩაითვალოს შეცდომად. სამოქალაქო სამართალში უნდა განხორციელდეს შეცდომათა კლასიფიკაცია იმისთვის, რათა თითოეულ ჯგუფში შემავალ შეცდომებს შესაბამისი იურიდიული შედეგი დაეკვემდებაროს. სხვა შემთხვევაში, სამოქალაქო სამართლებრივი ბრუნვა აღმოჩნდება გარკვეული საფრთხის წინაშე, რადგან სამართალურთიერთობების მონაწილეებს შეეძლება მათ მიერ ამ ურთიერთობებით ნაკისრი ვალდებულებებისგან თავის დაღწევა მხოლოდ იმაზე მითითებით, რომ ისინი შეცდნენ. სამოქალაქო

სამართლისთვის, შეცდომასთან დაკავშირებულ შემთხვევებში, საკმაოდ რთულია სამართლიანობის სრულად დაცვა და უზრუნველყოფა, რადგან სამართლიანობაში, ერთი მხრივ, იგულისხმება, რომ იმ მხარეს, რომელიც ნამდვილად შეცდა, უნდა დაუბრუნდეს ის, რაც მან შეცდომით გაასხვისა ან დაკარგა (მაგალითად, გაყიდა სახლი და მასთან არსებული მიწის ნაკვეთი ისე, რომ მიაჩნდა, თითქოს მხოლოდ სახლს ყიდდა), ხოლო მეორე მხრივ, არის კეთილსინდისიერი მყიდველი, რომელმაც ზემოაღნიშნული სახლი და მიწა კეთილსინდისიერად შეიძინა. როგორ უნდა მოიქცეს ამ შემთხვევაში სამოქალაქო სამართალი და რა იურიდიული შედეგის დადგომა იქნება სამართლიანი?

ამ საკითხის გადაწყვეტისას და სამართლებრივ ჭრილში გამოსავალის ძიებისას უწინარესად უნდა განისაზღვროს, რამდენად შეიძლება შეცდომით განხორციელებული ნების გამოვლენა იყოს ნამდვილი? ამ კითხვაზე პასუხის გასაცემად საჭიროა, დაუბრუნდეთ ნებისა და ნების ნაკლის თეორიებს. ამ კონკრეტულ შემთხვევაში, რადგანაც პირის შინაგანი ნება და მისი გარე გამოვლენა ერთმანეთისგან განსხვავდება, გამოვლენილი ნება ვერ იქნება მიჩნეული ნამდვილად. მაგალითად, ზემოაღნიშნული სახლისა და მიწის ნაკვეთის ერთიანად გაყიდვის ნება (და შესაბამისად, ამის განზრახვა) არ ჰქონდა მის მესაკუთრეს, მაშასადამე ფორმულირება „ვასხვისებ სახლს და მასთან არსებულ ყველა მოძრავ და უძრავ ნივთს“ მოიცავდა ასევე სახლთან არსებულ მიწის ნაკვეთს. სახლის მესაკუთრეს არ ჰქონდა არც გაცნობიერებული და არც ნასურვები ის სამართლებრივი შედეგი, რომელიც რეალურად დადგა. როგორ უნდა მოიქცეს ამ შემთხვევაში კანონმდებელი?

კანონმდებლის პოზიცია დამყარებულია თანამედროვე მოძღვრებაზე შეცდომის შესახებ და სწორედ ეს მოძღვრება უდევს საფუძვლად სსკ-ს 72-ე მუხლს, რომლის მიხედვით, შეცდომამ (ნების ნაკლმა) შეიძლება

განაპირობოს გარიგების ბათილობა. სწორედ აქ ისმის კითხვა: როგორმა (რა ტიპის) შეცდომამ შეიძლება განაპირობოს გარიგების ბათილობა? რადგან ყველა (თითოეული) შეცდომის მიჩნევა გარიგების საფუძვლად, როგორც ზემოთ ითქვა, სახიფათო იქნებოდა სამოქალაქო სამართლებრივი ურთიერთობებისთვის და, შესაბამისად, სამოქალაქო ბრუნვის სიმყარისა და სტაბილურობისთვის, რადგან თითოეულ კონკრეტულ შემთხვევაში გარიგების ფაქტობრივი შედეგით უკმაყოფილო მხარეს შეეძლო ეთქვა, რომ შეცდა. აქვე მნიშვნელოვანია ერთმანეთისგან განვასხვავოთ შეცდომა და კანონის უცოდინრობა. შეცდომა სინამდვილის ყალბი წარმოდგენაა, უცოდინრობა კი - საქმის მდგომარეობის არცოდნა.

კანონმდებელი გარკვეულწილად აკონკრეტებს ამგვარი შეცდომის ტიპს (უწოდებს მას - არსებით შეცდომას) და ადგენს ამ შეცდომათა ჩამონათვალს.

მოქმედი სამოქალაქო სამართლებრივი კანონმდებლობის მიხედვით, არსებითია შემდეგი შეცდომები:

- პირს სურდა დაედო სხვა გარიგება და არა ის, რომელზეც მან გამოთქვა თანხმობა (ამ შეცდომას ასევე უწოდებენ შეცდომას გარიგების ტიპის არჩევაში). შეცდომას მრავალი მიზეზი შეიძლება ჰქონდეს: ნების გამოვლენა ნაჩქარევად, უზუსტობა გარიგების დოკუმენტში და მრავალი სხვა. რამდენად იყო შეცდომა ნების გამოვლენაში, უნდა დადგინდეს ნების გამოვლენის განმარტების საფუძველზე. თუ დადგინდა, რომ გამოხატული ნება არ შეესაბამება იმას, რაც ნების გამოვლენის ნამდვილად სურდა, მაშინ მას ექნება შეცდომის საფუძველი. გარიგების ტიპის არჩევაში შეცდომა თავის მხრივ განსხვავდება ე.წ. falsa demonstratio-სგან, ეს ის შემთხვევაა,

როდესაც მხარეები შეთანხმდნენ ერთ ხელშეკრულებაზე, სინამდვილეში კი დადეს სხვა. აქვე უნდა აღინიშნოს, რომ შეცდომა გარიგების ტიპის არჩევაში შესაძლებელია იყოს როგორც ცალმხრივი (ცდებოდეს მხოლოდ ერთი მხარე), ისე ორმხრივი (ცდებოდეს ორივე მხარე);

- შეცდომა გარიგების შინაარსში. ამ შემთხვევაში, პირი ცდება იმ გარიგების შინაარსში, რომლის დადებაც მას სურდა (პირს სურდა, გარიგების შინაარსში სხვა აზრი ჩაედო, ვიდრე ეს სინამდვილეში მოხდა). ამ ტიპის შეცდომები ყველაზე ხშირად მაშინ გვხვდება, როდესაც გარიგების მონაწილე იყენებს, მაგალითად, უცხოენოვან აღნიშვნებს, ან სიტყვებს (ტერმინებს) ისე, რომ არ აქვს მკაფიოდ, ზუსტად და კონკრეტულად გააზრებული ამ სიტყვის ან სიტყვა-ტერმინის სამართლებრივი მნიშვნელობა. ეს შეცდომა ხშირია მაშინ, როდესაც ხელშეკრულების ტექსტს ადგენენ არაიურიდიული განათლების მქონე პირები, რომლებსაც შეიძლება საფუძვლიანად (სრულად) არ ჰქონდეთ გააზრებული ამა თუ იმ ტერმინის სამართლებრივი მნიშვნელობა და მისი გამოყენების სამართლებრივი შედეგი. ამ ტიპის შეცდომა გვხვდება ასევე, როდესაც პირი სამართალში აღიარებულ ცნებაში სხვა შინაარსს დებს;
- შეცდომა გარიგების საფუძვლებში - ეს ის შემთხვევაა, როდესაც არ არსებობს ის გარემოებები, რომლებსაც მხარეები, კეთილსინდისიერების პრინციპებიდან გამომდინარე, განიხილავენ გარიგების საფუძვლად (გარიგების საფუძვლად უნდა იქნას მიჩნეული გარიგების მხარეების ერთობლივი წარმოდგენა იმ გარემოებებზე, რომელთა გამოც დებენ მხარეები გარიგებას). ევროპულ სასამართლო პრაქტიკასა და დოქტრინაში მიღებული დებულებების მიხედვით, საფუძველში შეცდომა არის შეცდომა

განსაზღვრულ გარემოებაში; გარემოება არის სუბიექტურად აუცილებელი ელემენტი და მას ხელშეკრულების საფუძვლად მიიჩნევს ცდომილებაში მყოფი პირი; სამოქალაქო ბრუნვის კეთილსინდისიერების პოზიციებიდან გამომდინარე, ეს გარემოებანი ხელშეკრულების საფუძვლად მიიჩნევა; საჭიროა, ხელშეკრულების მეორე მხარე აცნობიერებდეს გარემოებების იმ მნიშვნელობას, რასაც მათ ანიჭებს ცდომილებაში მყოფი მხარე.

არსებითი შეცდომების შესახებ კანონმდებლის პოზიციაზე მსჯელობისას გასათვალისწინებელია, რომ სამოქალაქო კანონმდებლობაში შეცდომით დადებული გარიგებების კლასიფიკაციისას ცალკე გამოიყოფა სპეციალური შემთხვევები და განისაზღვრება, რა შემთხვევაში ჩაითვლება შეცდომა არსებითად.

შეცდომა კონტრაჰენტის (ლათ. *contrahens (contrahentis)* ხელშეკრულების დამდები - პირი ან დაწესებულება (იურიდიული პირი), რომელმაც ხელშეკრულების ძალით რაიმე ვალდებულება იკისრა.) **პიროვნების მიმართ** მხოლოდ იმ შემთხვევაში მიიჩნევა არსებითად, თუ თავად კონტრაჰენტის პიროვნება ან მისი პირადი თვისებების გათვალისწინება გარიგების დადების მთავარი საფუძველია. ამგვარი შეცდომა შეიძლება გამოიხატოს სხვადასხვა ფორმით - კონტრაჰენტის ასაკი, სიმაღლე, წონა, პროფესიონალიზმი და მრავალი სხვა. აღსანიშნავია, რომ კანონმდებელი მიიჩნევს გარიგების ბათილობის საფუძვლად კონტრაჰენტის არა ყველა თვისებაში შეცდომას, არამედ მხოლოდ ისეთ პირად თვისებაში შეცდომას, რომელიც გარიგების საფუძველს წარმოადგენს. ამასთან, შეცდომა პიროვნებაში უნდა განვასხვავოთ შემოქმედებითი და სპორტული წარუმატებლობისგან. შეცდომა კონტრაჰენტის პიროვნების იგივეობაში თავს იჩენს, თუ ერთი მხარის ნების ადრესატი აღმოჩნდება

არა ის პირი, რომელთანაც მას აქვს განზრახული, დაამყაროს სახელშეკრულებო ურთიერთობა.

შეცდომა საგნის ძირითად თვისებებში. შეცდომა საგნის ძირითად თვისებებში მხოლოდ მაშინ ჩაითვლება არსებითად, თუ მათ მნიშვნელობა აქვთ საგნის ღირებულების განსაზღვრისთვის. საგნის თვისებათა შეფასებისას მხედველობაში მიიღება როგორც ობიექტური, ისე სუბიექტური ფაქტორები. აღსანიშნავია, რომ ცნებაში „საგანი“, მოცემული მსჯელობის კონტექსტში, იგულისხმება არა მხოლოდ ნივთი, არამედ უფლებები, მოთხოვნები და ყველა ის სიკეთე, რომელიც შეიძლება იყოს სამოქალაქო სამართლებრივი ურთიერთობის ობიექტი. საგნის ძირითად თვისებაში შეცდომა იჩენს თავს, თუ, მაგალითად, პირს განზრახული აქვს, იყიდოს ბრილიანტის თვლიანი ოქროს სამკაული, ხოლო სინამდვილეში ის ყიდულობს სპილენძის სამკაულს ბროლის თვლით. ამასთან, საგნის თვისების შეფასება შეიძლება განხორციელდეს არა მხოლოდ ობიექტური გზით, არამედ სუბიექტურითაც. შესაძლებელია, პირს სჭირდებოდეს საგანი, რომელიც, მისი აზრით, არის გარკვეული თვისებების მქონე (და ამ თვისებებს პირისთვის აქვს სუბიექტური მნიშვნელობა და ღირებულება), მაგრამ აღმოჩნდეს, რომ საგანს ეს თვისებები არ გააჩნია. ამ შემთხვევაში, საქმე გვაქვს საგნის ძირითად თვისებებში შეცდომასთან, რომელიც ამ საგნის მიმართ პირის სუბიექტური დამოკიდებულების შესწავლის საფუძველზე დგინდება.

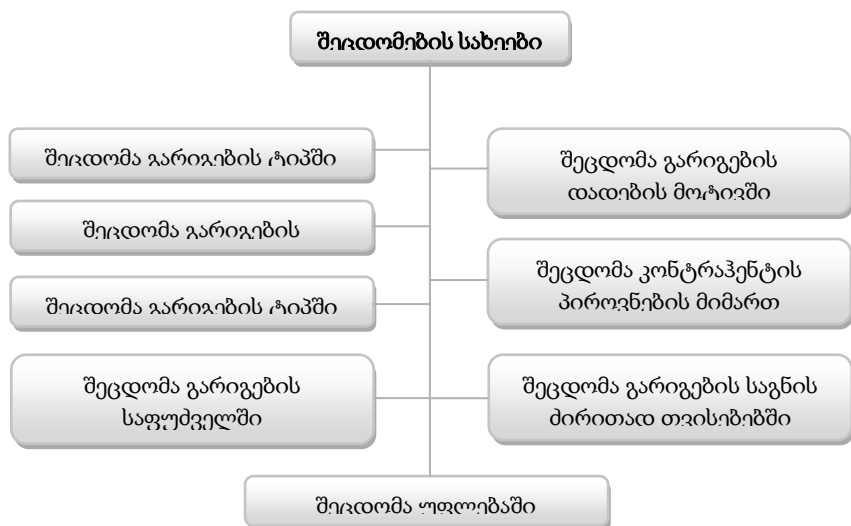
შეცდომა უფლებაში. შეცდომის ამ ტიპში უწინარესად იგულისხმება პირის არასწორი წარმოდგენა მის მიერ დადებული გარიგების უფლებრივ შედეგებზე. სახელდობრ, გარიგების დადებისას პირი ცდებოდა და მას არ ჰქონდა გაცნობიერებული, რომ მის მიერ გარეგნულად გამოხატულ ნებას ამგვარი შედეგი ექნებოდა ამა თუ იმ ქმედებისთვის. უფლებაში შეცდომა გვხვდება სწორედ იმ მაგალითში,

სადაც პირი ყიდდა თავის საკუთრებაში არსებულ სახლს და გარიგებაში ეწერა „სახლი მთელი თავისი უძრავ-მოძრავი ქონებით“. პირმა არ იცოდა, რომ უძრავ-მოძრავ ქონებაში იგულისხმებოდა ის მიწის ნაკვეთიც, რომელიც სახლთან არის. შეცდომა უფლებებაში ძირითადად კანონის უცოდინრობით არის განპირობებული, რადგან მას რომ სცოდნოდა უძრავი ქონების ცნების მნიშვნელობა სამართლებრივ ჭრილში, ის არ ჩაწერდა ზემოაღნიშნულ წინადადებას გარიგებაში. თუმცა უფლებებაში შეცდომად არ ჩაითვლება, თუ სამართლებრივი შედეგი, რომელიც მოცემულ გარიგებას მოსდევს, კანონით არის განსაზღვრული და გარიგების მხარე კანონის საწინააღმდეგო ნორმას აფიქსირებს. საქართველოს სამოქალაქო კოდექსში დადგენილი წესის მიხედვით, „შეცდომა უფლებებაში არსებითი მნიშვნელობისაა მხოლოდ იმ შემთხვევაში, თუკი იგი გარიგების დადებისას ერთადერთი და მთავარი საფუძველი იყო“.

შეცდომა გარიგების მოტივში. მოტივის თემა მეტად მნიშვნელოვანია თანამედროვე სამოქალაქო სამართლისთვის, მოტივი (ისევე, როგორც ზოგადად დასახული კონკრეტული მიზნისკენ სწრაფვა) წარმოადგენს იმ ძირითად მამოძრავებელ იმპულსს, რომლის გამოც პირს სურს ან არ სურს (ორივე კატეგორია განეკუთვნება სურვილს) რაიმე მოქმედების (რომელიც მიმართულია სამართლებრივი შედეგის წარმოქმნა, შეცვლა ან შეწყვეტისკენ) შესრულება (ან ამ შესრულებისგან თავის შეკავებისკენ).

გარიგების დადების მოტივებს განეკუთვნება ისეთი წარმოდგენები, რომლებსაც გარიგების ერთი მონაწილე იქმნის გარიგების სხვა მონაწილეების, გარიგების საგნის თვისებების ან იმ გარემოებების შესახებ, რომელთა არსებობასაც მან დაუკავშირა გარიგების დადება.

სამოქალაქო სამართალში არსებული ზოგადი წესის მიხედვით, გარიგების მოტივში შეცდომა არაა გარიგების ბათილობის საფუძველი, რადგან გარიგების დადებისას მის მონაწილე თითოეულ მხარეს აქვს თავისი წარმოდგენები და ზრახვები, შესაბამისად, მოტივებიც ხშირ შემთხვევაში განსხვავებულია. თუ სამოქალაქო სამართლის კანონმდებლობა ზოგად წესად დააწესებდა გარიგების დადების მოტივში არსებულ შეცდომას გარიგების ბათილობის საფუძვლად, წარმოიქმნებოდა სამოქალაქო სამართლებრივი ურთიერთობისა და სამოქალაქო ბრუნვის დაუცველობასა და არასტაბილურობის საფრთხე, ამის გამო კანონმდებელმა სსკ-ს 76-ე მუხლის ძალით დაადგინა, რომ „შეცდომა გარიგების მოტივში არ ჩაითვლება არსებითად, გარდა იმ შემთხვევებისა, როდესაც მოტივი შეთანხმების საგანს წარმოადგენდა“. ხშირ შემთხვევაში, გარიგების მოტივის საკითხი დაკავშირებულია ან გარიგების კონტრაქტის პიროვნებასთან ან გარიგების საგნის ძირითად თვისებებთან. ამიტომ რთულია იმის გამიჯვნა, თუ როდის არის შეცდომა დაკავშირებული გარიგების მოტივთან და როდის - პიროვნების ან საგნის ძირითად თვისებებთან.

შეცდომით დადებული გარიგებები საცილო გარიგებათა კატეგორიას განეკუთვნება. ყველა სხვა საცილო გარიგების მსგავსად, იგი მიიჩნევა ნამდვილად, ვიდრე დაინტერესებული პირი არ მოითხოვს მის გაბათილებას.

შეცდომით ნების გამოვლენა არ შეიძლება საცილო გახდეს, თუ მეორე მხარე თანახმაა, შეასრულოს გარიგება იმ მხარის სურვილის შესაბამისად, რომელსაც სურს, გარიგება საცილოდ იქცეს. აღსანიშნავია კანონმდებლის პოზიცია წვრილმან შეცდომებთან მიმართებაში. ეს ისეთი შეცდომებია, რომლებიც არ განეკუთვნება არსებითი შეცდომების კატეგორიას და თავის მხრივ, შესაძლებელია განხილული იყოს, როგორც ე.წ. მექანიკური შეცდომები, მაგალითად, შეცდომა გამოანგარიშებაში. კანონმდებელი ადგენს, რომ წვრილმანი შეცდომები გამოანგარიშებებში ან წერილობით განხორციელებულ ნების გამოვლენაში იძლევა მხოლოდ შესწორების, მაგრამ არა შეცილების უფლებას.

რა პერიოდის განმავლობაში უნდა განხორციელდეს შეცილება შეცილების უფლების მქონე პირის მიერ? შესაძლებელია კი შეცილების განხორციელება შეცილების საფუძვლის შეტყობიდან, მაგალითად, ერთ წელიწადში?

იმისთვის, რათა ზემოხსენებულ კითხვაზე პასუხი ერთმნიშვნელოვანი იყოს, კანონმდებელი ადგენს წესს, რომლის მიხედვითაც, „შეცილება უნდა მოხდეს შეცილების საფუძვლის შეტყობის მომენტიდან ერთი თვის ვადაში“. იმ შემთხვევაში, თუ გარიგება საცილო გახდა და შეცდომა განპირობებულია შეცილების უფლების მქონე პირის დაუდევრობით, მაშინ იგი ვალდებულია, მეორე მხარეს აუნაზღაუროს გარიგების ბათილობით წარმოქმნილი ზიანი. ამასთან, საგულისხმოა, რომ ზიანის ანაზღაურების ვალდებულება არ წარმოიქმნება, თუ მეორე მხარემ

იცოდა შეცდომის შესახებ, ან ეს უცნობი იყო მისთვის დაუდევრობის გამო.

მოტყუებით დადებული გარიგებანი

ნების გამოვლენის თავისუფლება შეიძლებაა შეიზღუდოს (ხელოვნურად იქნას, შეიცვალოს) არა მხოლოდ გარიგების მონაწილის შეცდომის საფუძველზე, არამედ გარიგების კონტრაქტის განზრახი მოქმედების - მოტყუების შედეგად. მოტყუებით დადებულ გარიგებებზე მსჯელობისას უწინარესად უნდა გაირკვეს, რა არის მოტყუება და შესაბამისად, თავად ტყუილი? ტყუილის უნივერსალური დეფინიცია არ მოიპოვება, აშკარაა, რომ როგორც სამართლის, ისე ფსიქოლოგიის ფარგლებში ტყუილად განიხილება არსებული რეალობის შესახებ არასწორი (დამახინჯებული, სახეშეცვლილი) ინფორმაციის (ცოდნის, გამოცდილების) მიწოდება სხვა ნებისმიერი (მესამე) პირისთვის. სამოქალაქო კანონმდებლობაში მოტყუებით დადებულ გარიგებებზე მსჯელობისას განმარტებულია, რომელ შემთხვევაში ჩაითვლება მოტყუებით დადებული გარიგება საცილო გარიგებად. მოტყუება პირის განზრახ ცდომილებაში შეყვანაა. ისევე, როგორც შეცდომის შემთხვევაში, მოტყუებისას თავს იჩენს გამოვლენილი ნების ნაკლი, მაგრამ შეცდომისგან განსხვავებით, თუ ეს ნაკლი თავად ნების გამომვლენის პიროვნებაშია, მის მიერ არასწორად განხორციელებულ ქმედებაში ან გარემოებათა არასწორ შეფასებაშია, მოტყუებისას ხორციელდება გარიგების მეორე მონაწილის მიზანმიმართული ქმედება, რომელიც მიმართულია პირველი მონაწილის შეგნებულად, განზრახ შეცდომაში შეყვანაზე. კანონმდებელი სსკ-ს 81-ე მუხლში პირდაპირ ადგენს, რომ მოტყუებით დადებულ გარიგებად ჩაითვლება გარიგება, რომელიც დადებულია ისე, რომ პირი გარიგების დადების მიზნით მოატყუეს.

მოტყუება შესაძლებელია გამოიხატოს არა მხოლოდ აქტიური ქმედებით, არამედ, მაგალითად, იმ მონაცემების დაფარვით, რომლებიც გარიგების მხარეს უნდა შეეტყობინებინა მეორე მხარისთვის. ამ მონაცემების შეუტყობინებლობამ შეიძლება არსებითად იმოქმედოს პირის მიერ გარიგების დადების შესახებ გადაწყვეტილების ფორმირებაზე.

მოტყუებით დადებული გარიგება მხოლოდ იმ შემთხვევაში იჩენს თავს, თუ პირმა იცის, რომ რეალობის შესახებ განზრახ არასწორი (დამახინჯებული, სახეშეცვლილი) ინფორმაციის მიწოდებით (ან/და პირიქით ამ ინფორმაციის არ მიწოდებით) იგი უბიძგებს მხარეს, რომ მან დადოს გარიგება, ან/და უქმნის ისეთ პირობებს, რომლებიც (ერთი შეხედვით) ხელსაყრელია გარიგების დასადებად. მოტყუებით დადებული გარიგების შემთხვევაში გარიგების საცილობის მაკვალიფიცირებელია ის, რომ მოტყუება საფუძვლად ედო გარიგების დადებას.

ამასთან, გასათვალისწინებელია, დაიდებოდა თუ არა მხარეებს შორის იგივე გარიგება იმ შემთხვევაში, თუ მოტყუებას ადგილი არ ექნებოდა? როდესაც ამ კითხვაზე პასუხი დადებითია, ჩვენ საქმე არ გვაქვს მოტყუებით დადებულ საცილო გარიგებასთან, რადგან მხარეები მზად არიან დადონ გარიგება ერთმანეთთან იმ პირობების გათვალისწინებით, რომელიც მათთვის მოგვიანებით გახდა ცნობილი (რაც მანამდე ტყუილის სახით ეცნობა ან/და პირიქით არ ეცნობა).

ამასთან, კანონმდებელი ადგენს წესს, რომლის მიხედვითაც, მოტყუების შედეგად დაზარალებულ მხარეს ყოველთვის შეუძლია, მოითხოვოს გარიგების ბათილობა და ზიანის ანაზღაურება. როგორც ზემოთ აღინიშნა, ამისთვის კანონმდებელი პირდაპირ მოითხოვს, რომ მოტყუება საფუძვლად ედოს ამ გარიგების დადებას, სახელდობრ, სსკ-ს 81-ე

მუხლის პირველი ნაწილის მიხედვით, „თუ პირი გარიგების დადების მიზნით მოატყუეს, იგი უფლებამოსილია მოითხოვოს ამ გარიგების ბათილობა. ეს ხდება მაშინ, როდესაც აშკარაა, რომ მოტყუების გარეშე გარიგება არ დაიდებოდა“.

აღსანიშნავია, რომ მოტყუებით დადებული გარიგებების ბათილობისთვის არ აქვს მნიშვნელობა იმას, მოტყუება უშუალოდ გარიგების საგანს უკავშირდება თუ სხვა გარემოებებს, რომლებმაც შეიძლება გავლენა მოახდინონ გარიგების მონაწილის ნებაზე. ეს ფორმულირება იმას ნიშნავს, რომ თუნდაც ერთი მხარის მიერ მეორე მხარისთვის აუცილებელი ინფორმაციის მიზანმიმართული დამალვა (რომელიც გადაიზარდა მოტყუებაში) ემსახურება მხოლოდ გარიგების დადებისთვის ხელსაყრელი გარემოს შექმნას და არ წარმოადგენს ტყუილს, რომელიც ეხება გარიგების საგანს - გარიგება მაინც უნდა ჩაითვალოს მოტყუებით დადებულად და ამგვარი გარიგება განეკუთვნება საცილო გარიგებათა ტიპს. აღწერილ შემთხვევის დროს აშკარა უნდა იყოს, რომ ტყუილი (ინფორმაციის არ მიცემა ან სახეშეცვლილი ფორმით მიწოდება) არ არის მიმართული გარიგების საგანზე, მოტყუების გარეშე გარიგება არ დაიდებოდა. თუ ერთი მხარე დუმს იმ გარემოებათა გამო, რომელთა გამჟღავნების შემთხვევაშიც მეორე მხარე არ გამოავლენდა თავის ნებას, მაშინ მოტყუებულს შეუძლია მოითხოვოს გარიგების ბათილობა. ამასთან, საყურადღებოა, რომ გამჟღავნების ვალდებულება არსებობს მხოლოდ იმ შემთხვევაში, თუ მხარე ამას ელოდებოდა კეთილსინდისიერად. მოტყუებით დადებული გარიგების ბათილად ცნობისთვის მნიშვნელობა არა აქვს, არასწორი ცნობების შეტყობინებით მხარე მიზნად ისახავდა რაიმე სარგებლის მიღებას, თუ - მეორე მხარისთვის ზიანის მიყენებას.

არც ისე იშვიათია შემთხვევები, როდესაც არასწორი ცნობები (ტყუილი) არა გარიგების უშუალო მონაწილისგან მომდინარეობს, არამედ მესამე პირისგან. სამოქალაქო სამართალში მესამე პირად შესაძლებელია მიჩნეულ იქნას ნებისმიერი პირი, რომელიც არ არის კონკრეტული გარიგების ფარგლებში ნების გამომვლენი პირი ან ამ ნების ადრესატი (მიმღები პირი). მოტყუებით დადებული გარიგებების შემთხვევაში მესამე პირის მხრიდან მოტყუებაში არ იგულისხმება სამოქალაქო კოდექსის ფართო გაგებით არსებული ყველა მესამე პირი. სსკ-ს 83-ე მუხლის მიხედვით, „მესამე პირის მხრიდან მოტყუებისას შეიძლება გარიგების ბათილობის მოთხოვნა, თუ მოტყუების შესახებ იცოდა ან უნდა სცოდნოდა იმ პირს, რომელიც სარგებელს იღებს ამ გარიგებიდან“. ეს იმას ნიშნავს, რომ ზემოაღნიშნული მუხლის მიზნებისთვის კანონმდებელი მესამე პირად მოიაზრებს მხოლოდ იმ პირს, რომელიც მოტყუებით დადებული გარიგებიდან იღებს სარგებელს.

მნიშვნელოვანია, რომ მესამე პირის მხრიდან მოტყუება თავისთავად ვერ გამოიწვევს გარიგების ბათილობას. მთავარია, მას როგორ აღიქვამდა მხარე, რომელიც სარგებელს იღებდა ამ გარიგებიდან. კეთილსინდისიერი იყო იგი თუ არაკეთილსინდისიერი. საყურადღებოა კანონმდებლის პოზიცია იმ შემთხვევაზე, როდესაც გარიგების მონაწილე ორივე პირი მოქმედებდა მოტყუებით: „იმ შემთხვევაში, როდესაც გარიგების ორივე მხარე მოტყუებით მოქმედებდა, მაშინ არც ერთ მათგანს არა აქვს უფლება მოტყუებაზე მითითებით მოითხოვოს გარიგების ბათილობა ან ზიანის ანაზღაურება“.

შეცდომით დადებული გარიგების მსგავსად, მოტყუების საფუძველზე დადებული გარიგების შემთხვევაშიც საქმე გვაქვს საცილო გარიგებასთან ანუ იმ გარიგებასთან, რომელიც ნამდვილია იმ მომენტამდე, ვიდრე მისი მონაწილეები არ მოითხოვენ ამ გარიგების ბათილობას (არ შეეცდილებიან

მას). მოტყუებული პირი თავის მხრივ (როგორც წესი) შეცდომაშია შეყვანილი, ამრიგად, შეცდომით დადებული გარიგების მონაწილე პირი შეიძლება იყოს მოტყუებულიც. ამ დროს პირი გარკვეული ალტერნატივის წინაშე დგება, სახელდობრ, რომელი საფუძვლით მოითხოვოს გარიგების ბათილობა - შეცდომით დადებული გარიგების საფუძვლით თუ მოტყუებით დადებული გარიგების საფუძვლით? ამ დროს წარმოიქმნება გარკვეულწილად უფლებათა კონკურენცია, რადგან შეცდომით დადებული გარიგებებისთვის შეცილების ნამდვილობა (შეცილებისთვის დაწესებული ვადა), სსკ-ს 79-ე მუხლის პირველი ნაწილის მიხედვით, შეადგენს ერთ თვეს იმ მომენტიდან, როდესაც პირმა შეიტყო შეცილების საფუძველი, ხოლო მოტყუებით დადებული გარიგებებისთვის დაწესებული შეცილების ვადა (სსკ-ს 84-ე მუხლი) შეადგენს ერთ წელს და ამ ვადის ათვლა იწყება იმ მომენტიდან, როდესაც შეცილების უფლების მქონე პირმა შეიტყო შეცილების საფუძვლის არსებობის შესახებ. სწორედ ზემოხსენებული ნორმებით მკვიდრდება პრინციპი, რომლის მიხედვითაც, მოტყუებით დადებული გარიგების შემთხვევაში შეცილების უფლების მქონე პირი უფრო დაცულია შეცილების ვადის ხანგრძლივობის მხრივ. იმ შემთხვევაში, თუ თავს იჩენს შეცდომით დადებული გარიგება, რომლის შეცდომაში მყოფი მონაწილე თავადვეა მოტყუებული პირი, შეცილება დასაშვებია შეცდომით დადებული გარიგების საფუძველზე ერთი თვის ვადაში, ხოლო მოტყუებით დადებული გარიგების საფუძვლის შემთხვევაში - ერთი წლის განმავლობაში.

იძულებით დადებული გარიგებანი

საცილო გარიგებების ყველაზე უხეში ფორმა, რომელიც ნების გამოვლენის თავისუფლების წინააღმდეგაა მიმართული, არის იძულებით (იძულება - ადამიანის ფიზიკური ან ფსიქოლოგიური იძულება, შეასრულოს ან არ შეასრულოს მოქმედება, რომლის განხორციელება ან რომლისგან თავის შეკავება მისი უფლებაა, ანდა საკუთარ თავზე განიცადოს თავისი ნება-სურვილის საწინააღმდეგო ზემოქმედება) დადებული გარიგებები. მოტყუებისგან განსხვავებით, იძულების შედეგია არა შეცდომა, არამედ ნების აშკარად საწინააღმდეგო ქმედება. ფაქტობრივად, თავს არ იჩენს ფსიქოლოგიური ნების ნაკლი: პირმა აშკარად იცის, რომ მისი შინაგანი ნება და ამ ნების გარე გამოვლენა (გამოხატვა) ერთმანეთისგან განსხვავებულია და რომ ეს განსხვავებულობა არ არის ამ პირის მიერ საკუთარი ნების გამოხატვაში მისი მიზეზით განხორციელებული. აქ თავს იჩენს მის პიროვნებაზე პირდაპირი ზემოქმედება გარიგების დადების მიზნით ნებისმიერი იმ პირის მიერ (მათ შორის მესამე პირის მიერ), რომელსაც თვით ეს პირი არ განეკუთვნება.

იძულება შეიძლება გამოიხატებოდეს როგორც ფიზიკური, ისე ფსიქოლოგიური ზემოქმედებით. მოტყუების მსგავსად, იძულება შეიძლება ასევე განხორციელდეს მესამე პირის მიერ. თუმცა, გარიგების ბათილობას განაპირობებს მხოლოდ ისეთი იძულება, რომელსაც თავისი ხასიათით შეუძლია გავლენა მოახდინოს პირზე და აფიქრებინოს, რომ მის პიროვნებას ან ქონებას რეალური საფრთხე ემუქრება. იძულების ხასიათის შეფასებისას მხედველობაში მიიღება პირთა ასაკი, სქესი და ცხოვრებისეული გარემოებანი. კანონმდებელი არ შემოიფარგლება მხოლოდ იმ იძულებითი გარიგების ბათილობის საფუძვლით, რომელიც მიმართულია პიროვნებისკენ ან მისი ქონებისკენ, არამედ აფართოვებს

გარიგების ბათილობის საფუძვლებს და ადგენს, რომ იძულება გარიგების ბათილობის მოთხოვნის საფუძველია იმ შემთხვევაშიც, თუ იგი მიმართულია გარიგების ერთ-ერთი მხარის მეუღლის, ოჯახის სხვა წევრების ან ახლო ნათესავების წინააღმდეგ. ამრიგად, გარიგების დადების მიზნით იმ პირის იძულება (ძალადობა ან მუქარა), რომელმაც დადო გარიგება, ანიჭებს ამ პირს უფლებას, მოითხოვოს გარიგების ბათილობა იმ შემთხვევაშიც, თუ იძულება განხორციელდა მესამე პირის მიერ.

იძულებად არ მიიჩნევა ისეთი მოქმედებები, რომლებიც არ ხორციელდება არც მართლსაწინააღმდეგო მიზნით და არც მართლსაწინააღმდეგო საშუალებათა გამოყენებით, გარდა იმ შემთხვევებისა, თუ საშუალება და მიზანი ერთმანეთს არ შეესაბამება. ამ უკანასკნელ შემთხვევებში ორივე შემადგენელი (მიზანი და გამოყენებული საშუალებანი) არამართლსაწინააღმდეგოა. მოქმედი სამოქალაქო სამართლებრივი კანონმდებლობით დადგენილია, რომ იძულებით დადებული გარიგება შეიძლება სადავო გახდეს ერთი წლის განმავლობაში იძულების დამთავრების მომენტიდან, ე.ი. კანონმდებელი ადგენს შეცილების ვადასთან მიმართებაში იმავე სტანდარტს, რომელიც დადგენილია მოტყუებით დადებული გარიგებებისთვის, იმ განსხვავებით, რომ იძულებით დადებული გარიგებების შემთხვევაში, შეცილების ვადის ათვლა იწყება იძულების დამთავრების მომენტიდან. თავის მხრივ, იძულების დამთავრების მომენტად უნდა ჩაითვალოს ის მომენტი, როდესაც პირი ფსიქოლოგიურად აღარ არის დამოკიდებული იმ გარემოებაზე ან პირებზე ან ამ პირთა ნების გამოვლენაზე, რომლებიც ახორციელებდნენ მასზე ზეწოლას (ფიზიკური თუ ფსიქოლოგიური, პირდაპირი თუ არაპირდაპირი გზით).

ზემოთ ჩამოთვლილ თითოეულ შემთხვევაში (შეცდომით, მოტყუებით, იძულებით დადებული გარიგებანი), საქმე ეხება შეცილებას და ამ შეცილების გამო გარიგების ბათილობას. მნიშვნელოვანია ვუპასუხოთ კითხვას: რა შედეგები მოჰყვება შეცილებას? მხარეებს შეიძლება შესრულებული ჰქონდეთ გარკვეული ქმედებები გარიგების დადების მომენტის შემდეგ. გარიგების ბათილად აღიარება ნიშნავს, გარიგების დადების მომენტამდე არსებული მდგომარეობის აღდგენას. ამრიგად, თუ საცილო გარიგების მხარეებმა ერთმანეთს რაიმე გადასცეს, ისინი ვალდებულნი არიან, დაუბრუნონ ყველაფერი ერთმანეთს, რისი გადაცემის ვალდებულებაც მათ წარმოეშვათ ერთმანეთის მიმართ იმ საცილო გარიგების საფუძველზე, რომელიც არის ბათილი. გარიგების ბათილობაში იგულისხმება, რომ ამ გარიგების საფუძველზე არც შესაბამისი ვალდებულება წარმოიქმნება.

გარიგების ბათილობით გამოწვეული შედეგების მიმართ მთლიანად მოქმედებს ის წესები, რომლებიც გამოიყენება უსაფუძვლო გამდიდრების შესახებ (სსკ-ს 976-991 მუხლები).

გარიგების ფორმა

სამოქალაქო სამართალში ნების გამოვლენა შესაძლებელია მრავალი საშუალებით - ზეპირად ან წერილობით, მოქმედებით ან/და უმოქმედობით, დუმილით ან სხვა კონკლუდენტური მოქმედებით. ჩამოთვლილი საშუალებები ნების გამოვლენის ფორმებია და მათ განსაკუთრებული მნიშვნელობა აქვთ გარიგებისთვის და განსაკუთრებით - გარიგების ნამდვილობისთვის. იმისთვის, რათა გარიგება ნამდვილად ჩაითვალოს, ყოველთვის საკმარისი არ არის, რომ მისი შინაარსი ემთხვეოდეს მის მონაწილეთა ნამდვილ ნებას. საჭიროა, ეს ნება და შინაარსი გამოიხატებოდეს გარკვეული, კანონით გათვალისწინებული ფორმით. უნდა აღინიშნოს, რომ კანონით დადგენილი გარიგების აუცილებელი ფორმის დაცვა სავალდებულო წესია გარიგების ნამდვილობისთვის.

ამასთან, საქართველოს სამოქალაქო კოდექსი განამტკიცებს გარიგების ფორმის თავისუფლების პრინციპს. ეს იმას ნიშნავს, რომ გარიგების მონაწილეებს (მხარეებს) თავისუფლად შეუძლიათ აირჩიონ გარიგების ფორმა (ზეპირი, წერილობითი), გარდა იმ შემთხვევებისა, თუ გარიგების ფორმას კანონი პირდაპირ განსაზღვრავს. სსკ-ს 68-ე მუხლით დადგენილია, რომ „გარიგების ნამდვილობისთვის საჭიროა კანონით დადგენილი ფორმის დაცვა. თუ ამგვარი ფორმა არ არის დაწესებული, მხარეებს შეუძლიათ თვითონ განსაზღვრონ იგი“.

გარიგების ფორმის თავისუფლების პრინციპი ყველაზე უფრო აშკარაა ვალდებულებით სამართალში. მასში გათვალისწინებულ სახელშეკრულებო ვალდებულებათა უმეტესი ნაწილი (მცირედი გამონაკლისების გარდა) არ მოითხოვს კანონით განსაზღვრულ ფორმას. სამართლიანად აღნიშნავს პროფესორი ვლ. ჭანტურია, რომ კანონით

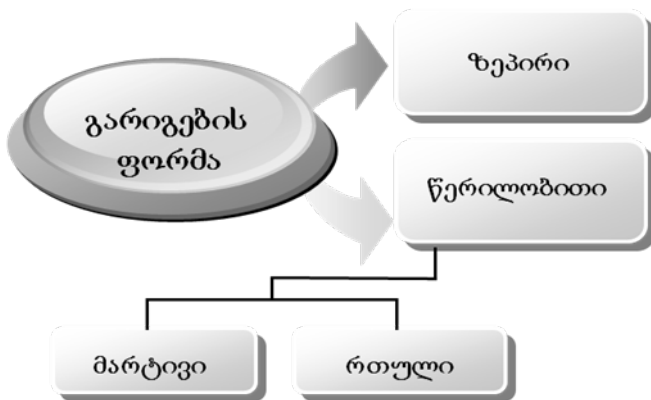
დადგენილი ფორმის როლი და მნიშვნელობა განსაკუთრებით დიდია საოჯახო და მემკვიდრეობით სამართალში, ასევე სამოქალაქო სამართლის ზოგად ნაწილში, სახელდობრ კი, იქ, სადაც იურიდიული პირების სამართლებრივი მდგომარეობაა მოწესრიგებული.

ენას, როგორც ნების გამოვლენის ერთ-ერთ ფორმას, თანამედროვე სამართალში დიდი მნიშვნელობა ენიჭება. ერთი ქვეყნის შიგნით, რომელსაც ერთი საერთო ენა აქვს, ეს დიდ პრობლემას არ წარმოადგენს. მაგრამ თუ საქმიან ურთიერთობებში რამდენიმე ენა მონაწილეობს, მაშინ ადამიანებს შორის კომუნიკაციის ამ საშუალებას განსაკუთრებით დიდი მნიშვნელობა ენიჭება. ზოგადი პრინციპის მიხედვით, ნების გამოვლენა, რომლის ნამდვილობისთვისაც საჭიროა მისი მიღება ადრესატის მიერ, უნდა ითვალისწინებდეს, ადრესატის მხრიდან ამ ენის გაგების შესაძლებლობას. ნების გამოვლენის საკითხის განხილვის დროს მნიშვნელოვანია იმის დადგენა და გარკვევა, რამდენად შეეძლო ნების მიმღებს სცოდნოდა ენა, რომელზეც განხორციელდა ნების გამოვლენა (ჭანტურია 1997).

გარიგების ფორმის ტიპებს განეკუთვნება გარიგების ზეპირი და გარიგების წერილობითი ფორმები. გარიგების ფორმა, ერთ შემთხვევაში, კანონით იმპერატიულად არის დადგენილი, ხოლო სხვა შემთხვევაში - დისპოზიციურია.

ამრიგად, გარიგება შეიძლება დაიდოს ზეპირად ან წერილობითი ფორმით. გარიგება წერილობითი ფორმით შეიძლება დაიდოს კანონმდებლობით გათვალისწინებულ შემთხვევებში ან მხარეთა შეთანხმებით. წერილობითი ფორმის შემთხვევაში საკმარისია გარიგების მონაწილე მხარეთა ხელმოწერა.

მექანიკური საშუალებებით ხელმოწერის აღდგენა, განმეორება ან აღბეჭდვა დასაშვებია იქ, სადაც ეს მიღებულია ჩვეულებად, მათ შორის, ფასიან ქაღალდებზე ხელის მოწერისას, რომელთა გამოშვებაც დიდი რაოდენობით ხდება. წერილობითი ფორმის არსებობისას, კანონით გათვალისწინებულ შემთხვევებში ან მხარეთა შეთანხმებით, გარიგება ან გარიგების მონაწილე მხარეთა ხელმოწერების ნამდვილობა უნდა დაამოწმოს ნოტარიუსმა ან კანონით გათვალისწინებულმა სხვა პირმა.

როგორც ვხედავთ, ერთმანეთისგან განსხვავდება გარიგების წერილობითი ფორმის ორი სახე. ერთია მარტივი წერილობითი ფორმა, ხოლო მეორეა რთული სანოტარო ფორმა. გარიგების რთული წერილობითი ფორმის შემთხვევაში, არ არის საკმარისი მხოლოდ მხარეთა მიერ გარიგების ხელმოწერა. დამატებით საჭიროა ნოტარიუსის მიერ მისი დამოწმება.

როგორც ვიცით, საქართველოს სამოქალაქო კოდექსით განმტკიცებულია ფორმის თავისუფლების პრინციპი, ე.ი. კანონით ზუსტად

განსაზღვრული შემთხვევების გარდა, მხარეებს დამოუკიდებლად შეუძლიათ, შეთანხმდნენ გარიგების ფორმაზე. შეიძლება ითქვას, რომ გარიგებათა კვალიფიციური უმრავლესობა იდება ზეპირი ფორმით, რაც ხელს უწყობს საქონელბრუნვის ზრდას, საწინააღმდეგო შემთხვევაში წარმოიქმნებოდა „კოლაპსური“ ვითარება, რადგან შეუძლებელი იქნებოდა თუნდაც პირველადი მოხმარების ნივთების შეძენა წერილობითი ფორმით დადებული გარიგების გარეშე.

ამრიგად, ერთმანეთისგან განსხვავდება გარიგების წერილობითი ფორმის ორი ტიპი. ერთია მარტივი წერილობითი ფორმა, ხოლო მეორეა რთული წერილობითი (სანოტარო) ფორმა. რთული წერილობითი ფორმის შემთხვევაში არ არის საკმარისი მხარეთა მიერ გარიგებაზე ხელმოწერა. დამატებით საჭიროა ნოტარიუსის მიერ მისი დამოწმება.

თანამედროვე ქართულ სამართალში განირჩეოდა სანოტარო დამოწმება და სანოტარო დადასტურება. სანოტარო დადასტურების შემთხვევაში ნოტარიუსი ადასტურებდა დასადასტურებელი გარიგების (დოკუმენტის) მთელ შინაარსს, მის შესაბამისობას მოქმედ კანონმდებლობასთან და გარიგების მონაწილეთა ნების შესატყვისობას მოქმედ სამართალთან.

სანოტარო დადასტურებისას ნოტარიუსი ადგენდა სანოტარო აქტს და ვალდებული იყო:

- დაედგინა სანოტარო მოქმედების მონაწილის ქმედუნარიანობა;
- დაედგინა სანოტარო მოქმედების მონაწილის უფლებამოსილება;
- დაედგინა ყველა ის ფაქტი და გარემოება, რაც აუცილებელია სამართლებრივად გამართული გარიგების დასადასტურებლად და ამ მიზნით გამოეთხოვა ყველა საჭირო დოკუმენტი;
- დაედგინა მიზანი, რომლის მიღწევაც სურდა (მხარეს) მხარეებს;

- განმარტა საანოტარო მოქმედების მონაწილისთვის საანოტარო აქტის სამართლებრივი შედეგები;
- დარწმუნებულიყო მხარეთა განზრახვის სერიოზულობასა და საანოტარო აქტის შინაარსის შესაბამისობაში მხარის ნებასთან.

საანოტარო დამოწმების პროცესში ნოტარიუსი ამოწმებდა არა დოკუმენტში ჩამოყალიბებული ფაქტების ნამდვილობას, არამედ ამოწმებდა მხოლოდ იმას, რომ ხელმოწერა დოკუმენტზე ეკუთვნოდა კონკრეტულ პირს. ასევე, ამოწმებდა დოკუმენტის პირისა და ამონაწერის სისწორეს დედანთან მიმართებაში, დოკუმენტის ერთი ენიდან მეორეზე თარგმნის სისწორეს. დამოწმება სრულდებოდა დოკუმენტზე ნოტარიუსის დამადასტურებელი წარწერის (ფორმულარის) შესრულების გზით. აღნიშნული წესი განმტკიცებული იყო საქართველოს იუსტიციის მინისტრის ბრძანებით N2359 (2005 წლის 22 დეკემბერი) „საანოტარო მოქმედებათა შესრულების წესის შესახებ ინსტრუქციის დამტკიცების თაობაზე“. ეს ბრძანება ძალადაკარგულად გამოცხადდა იუსტიციის მინისტრის იგივე სათაურის მქონე ახალი ბრძანების №71 (2010 წლის 31 მარტი) საფუძველზე. ეს ბრძანება აღარ იცნობს ე.წ. ნორმატიულ დიფერენციაციას საანოტარო დამოწმებასა და საანოტარო დადასტურებას შორის. უფრო მეტიც აღნიშნული ინსტრუქციით განმტკიცებულია ორი ტიპის საანოტარო აქტია, ესენია საჯარო და კერძო აქტები.

იმ აქტის დასამოწმებლად (გარიგების, მოწმობის და სხვა), რომლის ნამდვილობისთვის საქართველოს კანონმდებლობით დადგენილია საანოტარო ფორმის დაცვა, ნოტარიუსი ვალდებულია, შეამოწმოს მხარეთა (წარმომადგენელთა) ვინაობა, უფლებამოსილება, ქმედუნარიანობა, ნების გამოვლენის ნამდვილობა და უზრუნველჰყოს გარიგების შესაბამისობა კანონმდებლობასთან, მხარეთა ნების ადეკვატური ასახვა გარიგებაში, განუმარტოს მხარეებს გარიგების

შინაარსი და სამართლებრივი შედეგები, მისცეს მათ რჩევა. აღწერილი წესით შესრულებული სანოტარო აქტი არის საჯარო აქტი.

პირს აქვს უფლება, საჯარო აქტის ფორმის დაცვით დადოს ის გარიგება, ან ნოტარიუსისგან მოითხოვოს სხვა დოკუმენტის შედგენა, რომლის ნამდვილობისთვის საქართველოს კანონმდებლობით არ არის დადგენილი სანოტარო ფორმის დაცვა.

ნოტარიუსი ვალდებულია, დოკუმენტის დამოწმებისას საჯარო აქტის ფორმით სანოტარო მოქმედების მონაწილეს განუმარტოს სანოტარო აქტის შინაარსი და მისი სამართლებრივი შედეგები. განმარტება შეიძლება ატარებდეს ზეპირ ხასიათს და იგი შეიძლება არ აისახოს სანოტარო აქტში, გარდა კანონმდებლობით გათვალისწინებული შემთხვევებისა, როდესაც სავალდებულოა წერილობითი განმარტება. ივარაუდება, რომ მხარეებმა სანოტარო აქტის ხელმოწერამდე მიიღეს ჯეროვანი განმარტებები.

რაც შეეხება გარიგებაზე ან სხვა დოკუმენტზე ხელმოწერების დამოწმებას, ნოტარიუსი ვალდებულია, შეამოწმოს მხოლოდ მხარეთა (წარმომადგენელთა) პირადობა, ქმედუნარიანობა და დაამოწმოს ხელმოწერ პირთა ხელმოწერების ნამდვილობა. ამ წესით შესრულებული დოკუმენტი არის კერძო აქტი (ზემოხსენებული ინსტრუქციის 15-ე მუხლის მეექვსე პუნქტი). საცნაურია, რომ მოქმედი ინსტრუქციის მიხედვით, ნოტარიუსს არ ეკისრება პასუხისმგებლობა კერძო აქტის კანონმდებლობასთან შეუსაბამობის გამო, ან კერძო აქტში ხელმოწერის ნების არაადეკვატურად ასახვის გამო (15.7 მუხლი).

სამოქალაქო სამართლის სხვადასხვა კანონში გათვალისწინებულია ისეთი შემთხვევები, როდესაც გარიგების ნამდვილობისთვის საჭიროა

დამატებითი ფორმის დაცვა. სახელდობრ, ნების გამოვლენა სპეციალური სახელმწიფო ორგანოს წინაშე ან ამა თუ იმ გარიგების რეგისტრაცია, მაგალითად, საჯარო რეესტრში. ასევე აღსანიშნავია ე.წ. სპეციალური ფორმის დაცვით დადებული გარიგებანი. ისინი ფორმის დაცვით დადებულად ჩათვლება მხოლოდ იმ მომენტის შემდეგ, როდესაც იგი იქნება რეგისტრირებული შესაბამის სახელმწიფო ორგანოში, მაგალითად, უძრავი ნივთის ნასყიდობის გარიგებისთვის არ არის საკმარისი, რომ იგი დადებული იყოს წერილობითი ფორმით. უძრავი ნივთის ნასყიდობის გარიგების ნამდვილობისთვის საჭიროა, რომ წერილობითი ფორმით დადებული გარიგება დარეგისტრირდეს საჯარო რეესტრში, მხოლოდ ამ რეგისტრაციის შემდეგ ითვლება ეს გარიგება ფორმის დაცვით დადებულად. მნიშვნელოვანია, ამ შემთხვევაში ზუსტად დადგინდეს, გარიგების სახელმწიფო რეგისტრაცია შესაბამის უწყებაში წარმოადგენს მისი ფორმის შემადგენელ ელემენტს თუ გარიგების ძალაში შესვლის განმსაზღვრელ პროცედურულ კომპონენტს.

ისმის კითხვა: გარიგების რეგისტრაცია ამა თუ იმ კონკრეტულ (კანონით განსაზღვრულ) დაწესებულებაში წერილობითი ფორმის სახეობაა? პასუხი ამ კითხვაზე, ვფიქრობ, იქნება შემდეგი. იმ შემთხვევაში, თუ კანონით განისაზღვრება ამა თუ იმ გარიგების რეგისტრაცია, - მაგალითად, სსკ-ს 183-ე მუხლის პირველი ნაწილის მიხედვით, „უძრავი ნივთის შესაძენად აუცილებელია გარიგების წერილობითი ფორმით დადება და შემძენზე ამ გარიგებით განსაზღვრული საკუთრების უფლების რეგისტრაცია საჯარო რეესტრში“, - უდავოდ საქმე გვაქვს წერილობითი ფორმით დადებულ გარიგებასთან. საქმე ისაა, რომ საქართველოს სამოქალაქო კოდექსში უცნობია გარიგების მარტივი და რთული წერილობითი ფორმის განსაზღვრებები. მიიჩნეოდა, რომ რთულია წერილობითი ფორმა, თუ გარიგება მოითხოვს სანოტარო დამოწმებას ან დადასტურებას. მოქმედი სამოქალაქო კოდექსის ნორმით

(სსკ-ს 69-ე მუხლის მეხუთე ნაწილი), რომელიც ეხება გარიგებათა ფორმის საკითხებს, დადგენილია, რომ „წერილობითი ფორმის არსებობისას, კანონით გათვალისწინებულ შემთხვევებში ან მხარეთა შეთანხმებით გარიგება ან გარიგების მონაწილე მხარეთა ხელმოწერების ნამდვილობა უნდა დაამოწმოს ნოტარიუსმა ან კანონით გათვალისწინებულმა სხვა პირმა“. კანონით გათვალისწინებული სხვა პირი შეიძლება იყოს როგორც პირი, რომელიც მოხსენიებულია აღნიშნული ინსტრუქციის მე-16 მუხლში, ე.ი. „ნოტარიუსთან გათანაბრებული პირი, რომელსაც საქართველოს კანონმდებლობით მინიჭებული აქვს ცალკეულ საანოტარო მოქმედებათა შესრულების ფუნქცია და რომელსაც არ გააჩნია იურისტის კვალიფიკაცია და სპეციალური ცოდნა საანოტარო საქმიანობის ირგვლივ, უფლებამოსილია განახორციელოს კერძო აქტებზე მხარის (მხარეთა) ხელმოწერების დამოწმება, საჯარო აქტის შედგენის ვალდებულების გარეშე“, ასევე შესაბამისი უფლებამოსილების მქონე პირები თითოეულ იმ დაწესებულებაში, რომელიც ახორციელებს ამა თუ იმ კონკრეტული გარიგების რეგისტრაციას, ჩვენთვის, განსახილველ საკითხთან (უმრავი ქონების ნასყიდობა) მიმართებაში; ამგვარ პირად გვევლინება საჯარო რეესტრის შესაბამისი უფლებამოსილების მქონე პირი. ამრიგად, ის გარიგებები, რომელთა ნამდვილობისთვის მათი რეგისტრაციაც არის აუცილებელი, კანონის ძალით წარმოადგენს რთულ, წერილობითი ფორმით დადებულ გარიგებას, რადგან მათი ნამდვილობისთვის არ არის საკმარისი მხოლოდ მხარეთა ნების ნამდვილობის დამოწმება საკუთარი ხელმოწერ(ებ)ით.

მოქმედი სამოქალაქო სამართლის კანონმდებლობით პირდაპირაა დადგენილი, რომ ბათილია კანონით ან გარიგებით გათვალისწინებული აუცილებელი ფორმის დაუცველად დადებული გარიგება, ასევე,

ნებართვის გარეშე დადებული გარიგება, თუ ამ გარიგებისთვის საჭიროა ნებართვა.

ხშირია შემთხვევა, როდესაც ფორმის ნაკლი ეხება არა მთლიანად გარიგებას, არამედ მის ცალკეულ ნაწილს, პრაქტიკაში ამგვარი ცალკეული ნაწილები წარმოადგენს გარიგებების დამატებებს, რომლებიც მხარეებს გარიგების დადების შემდეგ შეაქვთ ამ უკანასკნელში. ამრიგად, გარიგებაში აუცილებლად უნდა აღინიშნოს, რა ფორმას ირჩევენ მხარეები გარიგების დამატებისთვის, რადგან ფორმის აურჩევლობის შემთხვევაში, შეიძლება სადავო გახდეს გარიგების დამატების ფორმის ნამდვილობის საკითხი.

იმ პირს, ვინც თავად ვერ მოაწერს ხელს გარიგებას წერა-კითხვის უცოდინრობის, ფიზიკური ნაკლის ან ავადმყოფობის გამო, შეუძლია გარიგებაზე ხელის მოწერა მთანდოს სხვას. ამ უკანასკნელის ხელის მოწერა ასევე ზემოაღნიშნული წეს(ებ)ის დაცვით დამოწმებული უნდა იყოს სათანადოთ.³¹ ამასთან, უნდა აღინიშნოს ის მიზეზი, რომლის გამოც

³¹ თუ პირს ავადმყოფობის, ან ფიზიკური ნაკლის გამო არ შეუძლია ხელმოწერა, მაგრამ შეუძლია დოკუმენტის წაკითხვა, მის ნაცვლად და მისი თხოვნით დოკუმენტს ხელს აწერს სხვა პირი, რომელიც უნდა ესწრებოდეს სანოტარო მოქმედების შესრულებას. ხელმომწერი შეიძლება იყოს სანოტარო მოქმედების მონაწილის ნათესავი, მაგრამ იგი არ შეიძლება იყოს სანოტარო აქტის მონაწილე. ნოტარიუსი ვალდებულია, დაადგინოს სხვის ნაცვლად ხელმომწერი პირის პირადობა ამ ინსტრუქციით დადგენილი წესით. ნოტარიუსმა უნდა მიუთითოს პირის მიერ გაცხადებული ის მიზეზი, რის გამოც მას არ შეუძლია ხელმოწერა, ასევე, მის ნაცვლად ხელმომწერი პირის საიდენტიფიკაციო მონაცემები. იმ შემთხვევაში, თუ პირი არ ფლობს იმ ენას, ან მის დამწერლობას, რომელზეც შედგენილია დოკუმენტი, იგი ხელს აწერს იმ ენაზე, რომელსაც ფლობს. თუ ნოტარიუსს დოკუმენტი წარედგინა ხელმოწერილი სახით და ხელმომწერმა მოითხოვა დოკუმენტზე მისი ხელმოწერის ნამდვილობის დამოწმება, ნოტარიუსი უფლებამოსილია, დაამოწმოს პირის განცხადება იმის შესახებ, რომ

გარიგების დამდებმა ვერ შეძლო გარიგებაზე ხელის მოწერა. მნიშვნელოვანია შემდეგი წესი: თუ გარიგების დადებისას შედგენილია ერთი და იმავე შინაარსის რამდენიმე დოკუმენტი, მაშინ საკმარისია თითოეულმა მხარემ ხელი მოაწეროს იმ დოკუმენტის ეგზემპლარს, რომელიც განკუთვნილია შესაბამისი მხარისთვის.

აქვე რამდენიმე სიტყვით მინდა შევეხო ხელმოწერის საკითხს. როგორც ცნობილია, თუ მოიპოვება ხელმოწერა, გარიგება დადებულია წერილობითი ფორმით - იმის მიუხედავად, გარიგების ტექსტი ხელნაწერია თუ ხელმოწერისთვის გამოყენებულია ტექნიკის რაიმე საშუალება. ასევე ჩვენ ვიმსჯელებთ მექანიკური საშუალებებით განხორციელებულ ხელმოწერაზე და მის დასაშვებობაზე ამა თუ იმ კონკრეტულ გარიგებაში. საკითხი, რომელზეც მსურს გავამახვილო ყურადღება, არის ელექტრონული ფორმით განხორციელებული ხელმოწერის ნამვილობა. ვიცით, რომ თანამედროვე საქმიან ურთიერთობებში მხარეები ერთმანეთს ხშირად უგზავნიან გარიგების ან სხვა დოკუმენტის ელექტრონულ ვერსიებს - ფაილებს. წარმოადგენს კი ფაილი (მისი როგორც ტექსტური, ისე სკანირებული (ფოტოგრაფირებული) ვარიანტი) - წერილობითი გარიგების ფორმას?

დოკუმენტზე არსებული ხელმოწერა ეკუთვნის განმცხადებელს. განცხადებას, რომელიც თან ერთვის ხელმოწერილ დოკუმენტს, ხელს აწერს განმცხადებელი და მისი ხელმოწერა მოწმდება ნოტარიულად.

ნოტარიუსმა და სანოტარო აქტის ყველა მონაწილემ (მხარე, თარჯიმანი, მოწმე) ხელი უნდა მოაწეროს სხვადასხვა ენაზე შედგენილ ყველა ტექსტს. დასაშვებია მხარეთა შეთანხმებით ორ ან რამდენიმე ენაზე შედგენილ აქტში მიეთითოს, რომელ ენაზე (მათ შორის, არასახელმწიფო ენაზე) შედგენილ ტექსტს შეიძლება მიენიჭოს უპირატესობა სხვადასხვაენოვან ტექსტებს შორის განსხვავების არსებობის შემთხვევაში (საქართველოს იუსტიციის მინისტრის ბრძანება #71. 2010 წლის 31 მარტი. 29.2 – 29.5 მუხლ(ებ)ი).

რამდენად შეიძლება მიიჩნეოდეს დასკანირებული (ფოტოგრაფირებული) ხელმოწერის შემთხვევაში, რომელიც თან ახლავს გარკვეული შინაარსის (განსახილველ საკითხთან მიმართებაში - ნასყიდობის გარიგების) ტექსტს, რომ მხარე (პირი, რომელსაც ეკუთვნის ხელმოწერა) გამოხატავს თავის ნადვილ ნებას ამ გარიგების დადებასთან დაკავშირებით? როგორ უნდა გაირკვეს, ხომ არ დაემატა ფაილში მოცემულ ტექსტს რაიმე დამატება ან/და ხომ არ არის ტექსტი შეცვლილი ან/და ხელმოწერა გადაადგილებული? ამკარაა, რომ ამ კითხვებზე სხვადასხვაგვარი პასუხები შეიძლება გაიცეს; თითოეული მათგანი პრობლემურია.

ამ საკითხთა მოსაწესრიგებლად 2008 წელს მიღებულ იქნა საქართველოს კანონი „ელექტრონული ხელმოწერისა“³² და ელექტრონული დოკუმენტის³³ შესახებ“. ამ კანონით განისაზღვრება ელექტრონული დოკუმენტბრუნვის სისტემისა და მასში ელექტრონული ხელმოწერის გამოყენების სამართლებრივი საფუძვლები. აღნიშნული კანონის მესამე მუხლით დადგენილია პირადი ხელმოწერისა და ელექტრონული (ციფრული) ხელმოწერის თანაბარი იურიდიული ძალა. ელექტრონულ დოკუმენტზე ციფრული ხელმოწერა მიიჩნევა მატერიალურ დოკუმენტზე პირადი ხელმოწერის თანაბარი იურიდიული ძალის მქონედ, თუ ციფრული ხელმოწერა გამოიყენება ელექტრონული

³² ელექტრონული ხელმოწერა – ნებისმიერი ელექტრონული საშუალების გამოყენებით შექმნილ მონაცემთა ერთობლიობა, რომელსაც ხელმოწერი იყენებს ელექტრონულ დოკუმენტთან მისი კავშირის აღსანიშნავად;

³³ ელექტრონული დოკუმენტი - ელექტრონული, ოპტიკური ან სხვა მსგავსი საშუალების გამოყენებით შექმნილი, გაგზავნილი, მიღებული ან შენახული წერილობითი ინფორმაცია, რომელიც ადასტურებს იურიდიული მნიშვნელობის ფაქტს ან იურიდიული მნიშვნელობის არმქონე ფაქტს;

დოკუმენტის ხელმოწერის მომენტში მოქმედ სერტიფიკატში (მოწმობაში) მითითებული მონაცემების შესაბამისად და შესაძლებელია ციფრული ხელმოწერის ნამდვილობის შემოწმება და დადასტურება. სერტიფიკატის საფუძველზე შექმნილი ციფრული ხელმოწერით დამოწმებული ან/და დადასტურებული ელექტრონული დოკუმენტის გამოყენება შესაძლებელია ყველა იმ შემთხვევაში, თუ საქართველოს კანონმდებლობა მოითხოვს დოკუმენტის მატერიალურ ფორმას. აღნიშნული მოთხოვნების შესაბამისად, მოწმობის საფუძველზე შექმნილი ციფრული ხელმოწერით დამოწმებული ან/და დადასტურებული ელექტრონული დოკუმენტის გამოყენება შესაძლებელია ყველა შემთხვევაში, თუ საქართველოს კანონმდებლობა პირდაპირ არ მოითხოვს სერტიფიკატის საფუძველზე შექმნილი ციფრული ხელმოწერის გამოყენებას.

აღსანიშნავია, რომ „ელექტრონული ხელმოწერისა და ელექტრონული დოკუმენტის შესახებ საქართველოს კანონით განსაზღვრული პირობების დაუცველობის შემთხვევაშიც კი - თუ მოიპოვება ორი ან ორზე მეტი პირის შეთანხმება - ნებისმიერ ელექტრონულ ხელმოწერას ამ პირებისთვის აქვს მატერიალურ დოკუმენტზე პირადი ხელმოწერის თანაბარი იურიდიული ძალა.

აქვე უნდა აღინიშნოს, რომ ზემოხსენებული კანონის მიღებამ და ამ კანონში არსებულმა სამართალმდგომარეობამ, სახელდობრ, რომ „ამ კანონის მოთხოვნათა შესაბამისად, ხელმოწერილი ელექტრონული დოკუმენტის ყველა ეგზემპლარი ორიგინალად ითვლება“ და რომ „ელექტრონულ დოკუმენტს არ შეიძლება ჰქონდეს ელექტრონული ასლი“, მნიშვნელოვნად გაამარტივა მოქალაქეთა მომსახურება იმ დაწესებულებების მიერ, რომელთა უშუალო ფუნქციაც ამგვარი მომსახურებაა (საჯარო რეესტრის ეროვნული სააგენტო, სამოქალაქო

რექსტრი, შსს მომსახურების სააგენტო და მრავალი სხვა).

თანხმობა გარიგებებში

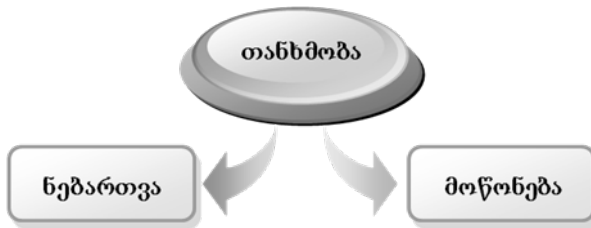
სამოქალაქო სამართალში არსებულ გარიგებათა ერთი ჯგუფის ნამდვილობისთვის საკმარისი არ არის მხოლოდ გარიგების მონაწილეთა მიერ ნების გამოვლენა. იმისთვის, რათა ამ გარიგებებს იურიდიული ძალა მიეცეთ, საჭიროა მესამე პირის თანხმობაც. გარიგებებში თანხმობასთან დაკავშირებული საკითხები მოწესრიგებულია სსკ-ს 99-102 მუხლებით, თუმცა, ცალკეული გარიგებების განხილვისას ასევე მრავლად გვხვდება ნორმები, რომლებითაც თანხმობაზე დამოკიდებული გარიგებების სამართლებრივი საკითხები წესრიგდება.

თანამედროვე იურიდიულ მეცნიერებაში დამკვიდრებულია პრინციპი, რომლის მიხედვითაც, თანხმობის აუცილებლობა (შესაბამისად სავალდებულობა) განპირობებულია მხოლოდ კანონით. ე.ი. კანონით უნდა იყოს დადგენილი თანხმობის სავალდებულობის საკითხი გარიგების ნამდვილობისთვის, სახელდობრ, რამდენადაა საჭირო თანხმობა ამა თუ იმ გარიგებისთვის. ამრიგად, გარიგების ერთმა მხარემ არ შეიძლება მოსთხოვოს გარიგებაში მონაწილე მეორე მხარეს იმ თანხმობის წარმოდგენა, რომლის სავალდებულო წარმოდგენასაც არ ითხოვს კანონი. სხვაგვარად რომ ითქვას, არ შეიძლება გარიგებით მხარეები შეთანხმდნენ ამა თუ იმ ქმედების შესასრულებლად ვინმესგან სავალდებულო თანხმობის წარმოდგენაზე იმ შემთხვევაში, თუ ამგვარი თანხმობის სავალდებულო წარმოდგენა არ არის გათვალისწინებული მოქმედი კანონმდებლობით.

თუ გარიგების ნამდვილობა დამოკიდებულია მესამე პირის თანხმობაზე, მაშინ როგორც თანხმობა, ასევე მასზე უარი შეიძლება გამოითქვას

როგორც ერთი, ისე მეორე მხარის წინაშე. საცნაურია, რომ თანხმობას არ სჭირდება გარიგებისთვის დადგენილი ფორმის დაცვა. თუ გარიგება, რომლის ნამდვილობაც დამოკიდებულია მესამე პირის თანხმობაზე, დადებულია მისი თანხმობით, მაშინ, გამოიყენება სსკ-ს 66-ე მუხლის მე-2 და მე-3 პუნქტები, ე.ი. გარიგება ბათილია იმ შემთხვევაშიც, თუ მოიპოვება კანონიერი წარმომადგენლის თანხმობა, მაგრამ არასრულწლოვანს არ წარმოუდგენია ამის დამადასტურებელი წერილობითი საბუთი, რის გამოც გარიგების მეორე მხარემ დაუყოვნებლივ თქვა მასზე უარი. ამგვარი უარი დაუშვებელია, თუ მეორე მხარე ინფორმირებული იყო კანონიერი წარმომადგენლის თანხმობის შესახებ.

სამოქალაქო კოდექსში ტერმინი „თანხმობა“ ზოგადი ინსტიტუტის სახით გამოიყენება და განირჩევა მისი ორი ფორმა - წინასწარ გაცემული თანხმობა ანუ ნებართვა და შემდგომი თანხმობა (მოწონება). ამრიგად, კოდექსში პრინციპულადაა გათვალისწინებული შესაძლებლობა, რომ თანხმობა განხორციელდეს როგორც გარიგების დადებამდე, ისე მისი დადების შემდეგ.

წინასწარ გაცემული თანხმობა (ნებართვა) შეიძლება გაუქმდეს გარიგების დადებამდე, თუ მხარეები სხვა რამეზე არ შეთანხმებულან. საჭიროა, თანხმობის (ნებართვის) გაუქმების შესახებ ეცნობოს ორივე მხარეს. თუ

ნებართვა გაცემულია განსაზღვრული ვადით, იგი ძალას კარგავს ამ ვადის გასვლის შემდეგ. თუ ნებართვას საფუძვლად უდევს ესა თუ ის სამართლებრივი ურთოერთობა, მაშინ ამ ურთიერთობის შეწყვეტა ავტომატურად განაპირობებს ნებართვის გაუქმებას. თავის მხრივ, ნებართვის გაცემაც და გაუქმებაც ცალმხრივ გარიგებათა კატეგორიას განეკუთვნება.

შემდგომი თანხმობა (მოწონება).

გარიგების დადების შემდეგ განხორციელებული თანხმობა კანონში მოწონებად იწოდება (სსკ-ს 101-ე მუხლი). მოწონებას უკუქცევითი ძალა აქვს გარიგების დადების მომენტიდან, თუ სხვა რამ არ არის დადგენილი. უკუქცევა მოწონების მნიშვნელოვან თავისებურებას წარმოადგენს. ის ნაკლი, რომელიც გარიგებას ჰქონდა, მოწონების შედეგად სწორდება. მართალია, ზოგადად მოწონებას კანონმდებელი ანიჭებს უკუქცევის ძალას, მაგრამ იქვე აღნიშნავს, რომ შესაძლებელია მოწონებას უკუქცევითი ძალა ყოველთვის არ ჰქონდეს. ეს ძირითადად იმ შემთხვევაში ხდება, თუ კანონი პირდაპირ განსაზღვრავს, რომ დადებული გარიგების შემდეგ განხორციელებულ მოწონებას არა აქვს იურიდიული ძალა. აღსანიშნავია, რომ საგნის განკარგვა არაუფლებამოსილი პირის მიერ ნამდვილია, თუ იგი ხორციელდება უფლებამოსილი პირის წინასწარი თანხმობით. თავად განკარგვა ხდება ნამდვილი, თუ უფლებამოსილი პირი მას მოიწონებს.

თანხმობაზე დამოკიდებული გარიგება შეიძლება იყოს როგორც ცალმხრივი, ასევე მრავალმხრივი.

წარმომადგენლობა გარიგებებში

სამოქალაქო სამართალურთიერთობებში პირს აქვს უფლება, მონაწილეობა მიიღოს ურთიერთობებში თავად (უშუალოდ) ან წარმომადგენლის მეშვეობით. წარმომადგენლობა არის სამართლებრივი ინსტიტუტი, რომლის მიხედვითაც, გარიგება ან სხვა მართლზომიერი იურიდიული ქმედება, რომელსაც ასრულებს ერთი პირი (წარმომადგენელი) მეორე პირის სახელით (წარმოდგენილი), უშუალოდ წარმოქმნის, ცვლის ან წყვეტს სამოქალაქო უფლებებსა და მოვალეობებს ამ მეორე პირის (წარმოდგენილის) მიმართ.

წარმოდგენილი პირი შესაძლებელია იყოს ყველა ფიზიკური ან იურიდიული პირი მიუხედავად ქმედუნარიანობისა, ხოლო რაც შეეხება წარმომადგენელს, ამ როლში არ შეიძლება გამოვიდეს ყველა. როგორც წესი, წარმომადგენელი უნდა იყოს ქმედუნარიანი პირი.

წარმოდგენილსა და წარმომადგენელს პირს შორის წარმოქმნილი ურთიერთობების საფუძველია გარიგება - მინდობილობის ხელშეკრულება. სსკ-ს 103 მუხლით დადგენილია, რომ „გარიგება შეიძლება დაიდოს წარმომადგენლის მეშვეობითაც. წარმომადგენლის უფლებამოსილება ან კანონიდან გამომდინარეობს ანდა წარმოიშობა დავალების (მინდობილობის) საფუძველზე. ეს წესი არ გამოიყენება მაშინ, როდესაც გარიგების ხასიათიდან გამომდინარე, იგი უშუალოდ უნდა დადოს პირმა, ან როდესაც კანონით აკრძალულია გარიგების დადება წარმომადგენლის მეშვეობით“. მინდობილობა არის გარეგნული ფორმა, რომელშიც გამოიხატება კონკრეტული პირისთვის წარმომადგენლობითი უფლებამოსილების მინიჭება. ამრიგად, მინდობილობა შეიძლება განიმარტოს როგორც გარიგების საფუძველზე მინიჭებული წარმომადგენლობითი უფლებამოსილება.

წარმომადგენლობა გარეგნულად მსგავსია ისეთი სამართლებრივი ინსტიტუტებისა, როგორებიცაა კომისიონერი, შუამავალი, წარგზავნილი. მიუხედავად მრავალი მსგავსებისა, მათი იურიდიული ბუნება მაინც განსხვავებულია. წარმომადგენელთან განსაკუთრებით ახლოსაა კომისიონერი. განსხვავება ის არის, რომ კომისიონერი მესამე პირებთან გარიგებებს დებს თავისი სახელით, თავად მოიპოვებს უფლებებსა და მოვალეობებს და მხოლოდ ამის შემდეგ ასწორებს ანგარიშს თავის კლიენტებთან. წარმომადგენელი კი მესამე პირებთან გარიგებებს დებს წარმოდგენილი პირის სახელით.

ერთმანეთისგან უნდა განვასხვავოთ წარმომადგენლობის შემდეგი ტიპები - სავალდებულო ანუ კანონიერი წარმომადგენლობა და ნებაყოფლობითი ანუ სახელშეკრულებო წარმომადგენლობა.

სავალდებულო (კანონიერი) წარმომადგენლობა არის ისეთი წარმომადგენლობა, რომელიც ვინმეს სურვილზე კი არ არის დამოკიდებული, არამედ კანონით არის განსაზღვრული. სახელდობრ, კანონითაა განსაზღვრული არა მხოლოდ ის, ვინ უნდა იყოს წარმომადგენელი, არამედ ისიც, როგორი უფლებამოსილება აქვს ამ წარმომადგენელს.³⁴ მაგალითად, ჯანმრთელობისა და ასაკის გამო ყველა არაქმედუნარიან პირს სამოქალაქო ურთიერთობებში ჰყავს სავალდებულო (კანონიერი) წარმომადგენელი.

ნებაყოფლობითი (სახელშეკრულებო) წარმომადგენლობა არის ისეთი წარმომადგენლობა, რომელიც წარმოიქმნება წარმოდგენილი პირის

³⁴ კობახიძე, ა. (2001). *სამოქალაქო სამართალი*. თბილისი: შპს გაზეთი „საქართველოს მაცნე“ სტამბა. გვ. 310.

სურვილით. ეს უკანასკნელი ირჩევს, ვინ იქნება მისი წარმომადგენელი და როგორ უფლებამოსილებას გადასცემს მას. ამგვარ წარმომადგენელთან წარმოდგენილი პირი აფორმებს შეთანხმებას, რომლითაც განისაზღვრება, როგორ უნდა იმოქმედოს მან მესამე პირებთან ურთიერთობაში.

ვინ არის გარიგების შედეგების ადრესატი წარმომადგენლობისას? იმ გარიგებით, რომელსაც წარმომადგენელი დებს თავისი უფლებამოსილების ფარგლებში და იმ პირის სახელით, რომელსაც იგი წარმოადგენს, უფლებები და მოვალეობები წარმოეშობა მხოლოდ წარმოდგენილ პირს. თუ გარიგება დადებულია სხვა პირის სახელით, მაშინ წარმომადგენლობითი უფლების არარსებობა არ შეიძლება გამოიყენოს გარიგების მეორე მხარემ, თუ წარმოდგენილმა ისეთი გარემოებები შექმნა, რომ გარიგების მეორე მხარეს კეთილსინდისიერად მიიჩნია ამგვარი უფლებამოსილების არსებობა.

თუ გარიგების დადებისას წარმომადგენელი არ მიუთითებს თავის წარმომადგენლობით უფლებამოსილებაზე, მაშინ გარიგება წარმოქმნის შედეგებს უშუალოდ წარმოდგენილი პირისთვის მხოლოდ იმ შემთხვევაში, თუ მეორე მხარეს უნდა ევარაუდა წარმომადგენლობის შესახებ. ე.ი. წარმომადგენლობითი უფლების გარეშე სხვისი სახელით დადებული გარიგება, როგორც წესი, არ წარმოქმნის უფლებამოვალეობებს წარმოდგენილი პირისთვის, მაგრამ თუ გარიგება დადებულია ისეთ პირობებში, რომ მესამე პირს კეთილსინდისიერად მიაჩნდა წარმომადგენლობითი უფლებამოსილების არსებობა, მაშინ მისი ბათილობა დაუშვებელია. მესამე პირის მხრიდან კეთილსინდისიერება თავს იჩენს, თუ წარმოდგენილი პირი ქმნის ისეთ გარემოებებს, რომლებიც მას წარმომადგენლობით უფლებამოსილებას ავარაუდებინებს

აღსანიშნავია, რომ იგივე წესი მოქმედებს იმ შემთხვევაშიც, თუ მეორე მხარისთვის მნიშვნელობა არ აქვს, ვისთან დადებს გარიგებას. ამგვარ ვითარებაში უკვე მნიშვნელობა არ აქვს იმას, რამდენად შესაძენეა წარმომადგენლობითი უფლებამოსილება, და აშკარაა, რომ წარმოდგენილი პირისთვის იგი წარმოშობს სამართლებრივ შედეგებს.

კანონმდებელი წარმომადგენლის ინსტიტუტშივე ადგენს წესს, რომლის მიხედვითაც, წარმომადგენლის მიერ დადებული გარიგება ნამდვილია იმ შემთხვევაშიც, თუ წარმომადგენელი შეზღუდულად ქმედუნარიანი იყო. ეს წესი მეტად საინტერესოა როგორც თეორიული ისე პრაქტიკული თვალსაზრისით. მოქმედი სამოქალაქო სამართლებრივი კანონმდებლობის საფუძველზე, გარიგება, რომელიც დადებულია შეზღუდული ქმედუნარიანი პირის მიერ შეიძლება მიჩნეული იყოს ბათილად, მაგრამ, თუ შეზღუდულად ქმედუნარიანი პირი წარმოადგენს სხვა (მესამე) პირს და მოქმედებს, როგორც მისი წარმომადგენელი სამოქალაქოსამართლებრივ ურთიერთობაში, ამგვარი გარიგება მიიჩნევა ნამდვილ გარიგებად და ამ ნამდვილობისთვის წარმომადგენელს (შეზღუდული ქმედუნარიანობის მქონე პირს) არ სჭირდება თავისი კანონიერი წარმომადგენლის თანხმობა. მაგალითად, ნასყიდობის ხელშეკრულების შემთხვევაში, იგივე საგანი მას სათავისოდ რომ შეეძინა, შეიძლება დასმულიყო ნასყიდობის ხელშეკრულების ბათილობის საკითხი, თუ ამ გარიგებას სჭირდებოდა მისი კანონიერი წარმომადგენლის თანხმობა. ამრიგად, თუ შეზღუდულად ქმედუნარიანი პირი მოქმედებს სხვისი სახელით, მისი ნების გამოვლენა თავისუფალია, მაგრამ თუ იგი საკუთარ ინტერესებს წარმოადგენს, მისი ნების გამოვლენა შეუძლებელია.

ნების გამოვლენის ნაკლის გამო გარიგების საცილობის შემთხვევაში გადაწყვეტია წარმომადგენლის ნება. თუ ნების გამოვლენის ნაკლი შეეხება ისეთ გარემოებებს, რომლებიც წარმოდგენილი პირის მიერ წინასწარ იყო განსაზღვრული, აღნიშნული ნაკლი შეცვლების უფლებას იძლევა მხოლოდ იმ შემთხვევაში, თუ ეს ნაკლი წარმოდგენილი პირის მიერაა განპირობებული. წარმომადგენლის ნაკლი თავს იჩენს, თუ წარმომადგენელი დებს გარიგებას ცდომილებით (შეცდომით), მოტყუებით, იძულებით ან კანონით გათვალისწინებული სხვა, შესაბამისი საფუძვლით.

ზემოაღნიშნული წესი („თუ ნების გამოვლენის ნაკლი შეეხება ისეთ გარემოებებს, რომლებიც წარმოდგენილი პირის მიერ წინასწარ იყო განსაზღვრული, აღნიშნული ნაკლი შეცვლების უფლებას იძლევა მხოლოდ იმ შემთხვევაში, თუ ეს ნაკლი წარმოდგენილი პირის მიერაა განპირობებული“) წარმოადგენს გამონაკლისს, რომლის ფარგლებშიც წარმომადგენლის მიერ დადებული გარიგების საცილობის შემთხვევაში მხედველობაში მიიღება არა მისი (წარმომადგენლის) ნება, არამედ წარმოდგენილი პირის ნება. აქ თავს იჩენს ისეთი ვითარება, როდესაც წარმოდგენილი პირისთვის ხელშეკრულების დადებამდე ცნობილი გარემოებები, რომლებმაც შეიძლება ამ გარიგების ბათილობა განაპირობოს. ამ შემთხვევაში გარიგების ბათილობა განპირობებული იქნება სწორედ წარმოდგენილი პირის ნებით.

რას ნიშნავს წარმომადგენლობითი უფლებამოსილება?

უფლებამოსილების (რწმუნებულების) მიცემა ხორციელდება ნების გამოვლენით რწმუნებულის ან იმ მესამე პირის მიმართ, რომელთანაც უნდა შედგეს წარმომადგენლობა. ნების გამოვლენისთვის არაა საჭირო ფორმა იმ გარიგების დასადებად, რომლისთვისაც გაცემულია

უფლებამოსილება. ეს წესი არ გამოიყენება, თუ წარმომადგენლობითი უფლებამოსილებისთვის დადგენილია სპეციალური ფორმა.

წარმომადგენლობით უფლებამოსილების (მინდობილობის) განხილვისას მნიშვნელოვანია ამ უფლებამოსილების ფარგლებთან დაკავშირებული საკითხი. წარმომადგენლობითი უფლებამოსილება არის მისი (წარმომადგენლის) შესაძლებელი ქცევის ზომა მესამე პირებთან ურთიერთობაში.

წარმომადგენელი მესამე პირებთან ურთიერთობაში მოქმედებს წარმოდგენილი პირის მიერ მიცემული განსაკუთრებული, წერილობითი დოკუმენტის საფუძველზე, რომელსაც მინდობილობა ეწოდება. მინდობილობა უმთავრესად გაიცემა სახელმწიკრულებო (ნებაყოფლობით) წარმომადგენლობისთვის. მინდობილობა ხელშეკრულებისგან განსხვავდება იმით, რომ იგი გამოხატავს წარმომადგენლობის გარეგან ეფექტს, ხელშეკრულებით კი რეგულირდება წარმომადგენლის ან წარმოდგენილის შინაგანი ურთიერთობები. მინდობილობით მყარდება სამართლებრივი კავშირი წარმოდგენილ პირსა და წარმომადგენელს შორის. წარმომადგენლის მეშვეობით მესამე პირები იგებენ, როგორი უფლებამოსილება აქვს წარმომადგენელს.

აღსანიშნავია, რომ მინდობილობები თავისი ხასიათითა და მოცულობით შეიძლება იყოს ზოგადი ანუ გენერალური, სპეციალური და ერთჯერადი.³⁵

³⁵ კობახიძე, ა. (2001). *სამოქალაქო სამართალი*. თბილისი: შპს გაზეთი „საქართველოს მაცნე“-ს სტამბა. გვ 316

ზოგადი (გენერალური) არის მინდობილობა, რომელიც წარმომადგენელს ანიჭებს უფლებამოსილებას, დადოს მრავალგვარი გარიგება ან შეასრულოს სხვა იურიდიული ქმედება, რომელიც დაკავშირებულია წარმოდგენილი პირის მთელ საქმიანობასთან. ამგვარია მაგალითად, მინდობილობა, რომელიც უფლებას ანიჭებს პირს, გაასხვისოს ქონება.

სპეციალური მინდობილობა, მართალია, მრავალგვარი მოქმედებების შესრულების უფლებამოსილებას ანიჭებს წარმომადგენელს, მაგრამ მასში შემოფარგლულია ის გარიგებები, რომლებიც წარმომადგენელს შეუძლია დადოს, ან / და კონკრეტულად არის ჩამოთვლილი ეს გარიგებები. სპეციალური მინდობილობის მაგალითია ადვოკატისთვის მიცემული მინდობილობა.

ერთჯერადია მინდობილობა, რომელიც გაიცემა ერთი რომელიმე კონკრეტული მოქმედების შესასრულებლად ან კონკრეტული გარიგების დასადებად. ამგვარია, მაგალითად, მინდობილობა საფოსტო გზავნილების მისაღებად ან რომელიმე კონკრეტულ ხელშეკრულებაზე ხელის მოსაწერად.

წარმომადგენლობით უფლებამოსილებაში ცვლილებები და მისი გაუქმება უნდა ეცნობოს მესამე პირებს. ამ მოთხოვნის შეუსრულებლობისას ეს ცვლილებები და უფლებამოსილების გაუქმება არ შეიძლება გამოყენებულ იქნას მესამე პირების მიმართ, გარდა იმ შემთხვევებისა, როდესაც მხარეებმა ხელშეკრულების დადებისას ამის შესახებ იცოდნენ ან უნდა სცოდნოდათ.

წარმომადგენლობის შეწყვეტა ნიშნავს იმ უფლებამოსილების გაქარწყლებას, რომელიც წარმომადგენელს უფლებას აძლევდა, ემოქმედა წარმოდგენილი პირის სახელით და რომლის შემდეგ ამ მოქმედებას აღარ

მოწყვეტა სამოქალაქო უფლებებისა და მოვალეობების წარმოშობა, შეცვლა ან შეწყვეტა.

წარმომადგენლობითი უფლებამოსილების შეწყვეტის საფუძვლებს განეკუთვნება:

- იმ ვადის გასვლა, რომლითაც გაიცა უფლებამოსილება;
- უფლებამოსილი პირის უარი;
- უფლებამოსილების გამცემი პირის მიერ უფლებამოსილების გაუქმება;
- უფლებამოსილების გამცემი პირის გარდაცვალება ან მისი ქმედუუნარობის დადგომა, თუ შეთანხმებით სხვა რამ არ არის გათვალისწინებული;
- უფლებამოსილების შესრულება.

გაქარწყლების (უფლებამოსილების შეწყვეტის) შემთხვევაში უფლებამოსილების გაქარწყლების (შეწყვეტის) შემდეგ წარმომადგენელმა უფლებამოსილების საბუთი უნდა დაუბრუნოს უფლებამოსილების გამცემს. სსკ-ს 110-ე მუხლის ძალით მას ამ საბუთის დატოვების უფლება არ აქვს.

როგორც წესი, უფლებამოსილების გარეშე დადებული გარიგება ან სხვა იურიდიული მოქმედება სხვა პირის სახელით და ინტერესის შესაბამისად არ წარმოქმნის რაიმე იურიდიულ შედეგებს, მაგრამ მიუხედავად ამისა, სამოქალაქო კოდექსით დამატებით განისაზღვრება შემდეგი: „თუ პირი წარმომადგენლობითი უფლებამოსილების გარეშე სხვისი სახელით დებს ხელშეკრულებას, ამ ხელშეკრულების ნამდვილობა დამოკიდებულია წარმოდგენილი პირის თანხმობაზე. თუ მეორე მხარე წარმოდგენილი პირისგან მოითხოვს თანხმობას, მაშინ ამ თანხმობის შესახებ უნდა ეცნობოს მხოლოდ მას. თანხმობა შეიძლება

გაიცეს მოთხოვნიდან ორი კვირის ვადაში; თუ ეს არ მოხდა, მაშინ ითვლება, რომ თანხმობაზე მოთხოვნა უარყოფილია“.

ხელშეკრულების დასადებად თანხმობის მიცემამდე მეორე მხარეს უფლება აქვს, უარი თქვას ხელშეკრულებაზე, გარდა იმ შემთხვევისა, თუ წარმომადგენლობითი უფლებამოსილების ნაკლის შესახებ მან იცოდა ხელშეკრულების დადების დროს. ხელშეკრულების დადებაზე უარი შეიძლება გამოითქვას წარმომადგენლის მიმართაც.

თუ პირი, რომელიც დებს ხელშეკრულებას როგორც წარმომადგენელი, ვერ დაადასტურებს თავის წარმომადგენლობით უფლებამოსილებას, იგი ვალდებულია, მეორე მხარის სურვილით შეასრულოს ნაკისრი ვალდებულება, ან აანაზღაუროს ზიანი, თუ წარმოდგენილი პირი ხელშეკრულებაზე თანხმობის მიცემას უარყოფს. თუ წარმომადგენელმა არ იცოდა წარმომადგენლობითი უფლებამოსილების ნაკლის შესახებ, იგი ვალდებულია, აანაზღაუროს მხოლოდ ის ზიანი, რომელიც მეორე მხარეს მიაღდა იმის გამო, რომ იგი ენდობოდა ამ უფლებამოსილებას.

წარმომადგენელს არ ეკისრება პასუხისმგებლობა, თუ მეორე მხარემ იცოდა ან მას უნდა სცოდნოდა წარმომადგენლობითი უფლებამოსილების ნაკლის შესახებ. წარმომადგენელი პასუხს არ აგებს იმ შემთხვევაშიც, თუ ქმედუნარიანობა შეზღუდული ჰქონდა, გარდა იმ შემთხვევებისა, როდესაც იგი მოქმედებდა თავისი კანონიერი წარმომადგენლის თანხმობით.

თუ თანხმობით სხვა რამ არ არის გათვალისწინებული, წარმომადგენელს არ შეუძლია, წარმოდგენილი პირის სახელით დადოს გარიგება საკუთარ თავთან თავისი სახელით, ან როგორც მესამე პირის წარმომადგენელმა,

გარდა იმ შემთხვევებისა, როდესაც უკვე მოიპოვება გარიგება რაიმე ვალდებულების შესასრულებლად.

საკონტროლო კითხვები

1. რას ნიშნავს გარიგება?
2. რა არის საერთო და განსხვავებული ნების გამოვლენასა და გარიგებას შორის?
3. რა ნიშნები აქვს გარიგებას?
4. როგორი ფორმით შეიძლება ნების გამოვლენა?
5. რას ნიშნავს ნებელობითი აქტი?
6. რას ნიშნავს ნების პირდაპირი გამოვლენა?
7. რას ნიშნავს ნების კონკლუდენტური გამოვლენა?
8. რით განსხვავდება ცალმხრივი გარიგება ორმხრივი გარიგებისგან და მრავალმხრივი გარიგებისგან?
9. ჩამოაყალიბეთ ცალმხრივი გარიგების დეფინიცია;
10. ჩამოაყალიბეთ ორმხრივი გარიგების დეფინიცია;
11. რას ნიშნავს მიღებასავალდებულო გარიგება?
12. რას ნიშნავს ნების გამოვლენის თეორია?
13. რას ნიშნავს ნების გამოვლენის შეტყობინების თეორია?
14. რას ნიშნავს ნების გამოვლენის მიღების თეორია?
15. როგორ უნდა განხორციელდეს გამოვლენილი ნების განმარტება?
16. რას ნიშნავს მავალდებულებელი გარიგება?
17. რას ნიშნავს განკარგვითი გარიგება?
18. რას ნიშნავს შემენითი გარიგება?
19. რას ნიშნავს სასყიდლიანი გარიგება?
20. რას ნიშნავს უსასყიდლო გარიგება?
21. ჩამოაყალიბეთ აბსტრაქტული გარიგების დეფინიცია;
22. ჩამოაყალიბეთ კაუზალური გარიგების დეფინიცია;
23. ჩამოაყალიბეთ რეალური და კონსესუალური გარიგებების ცნებები;
24. რა შემთხვევაშია გარიგება დადებული გადადებითი ვადით?
25. რა შემთხვევაშია გარიგება დადებული გაუქმებითი ვადით?

26. ჩამოაყალიბეთ ჩვეულებრივი და პირობითი გარიგებების ცნებები;
27. ჩამოაყალიბეთ შემდეგი პირობების დეფინიციები:
- პოზიტიური პირობა;
 - ნეგატიური პირობა;
 - კაზუალური პირობა;
 - პოტესტატური პირობა;
 - კუმულაციური პირობა;
 - ალტერნატიული პირობა;
 - სუსპენსიური პირობა;
 - რეზოლუტიური პირობა;
28. რას ნიშნავს გარიგების ბათილობა?
29. რა შემთხვევაშია გარიგება ბათილი ძალაუფლების ბოროტად გამოყენების გამო?
30. რას ნიშნავს მოჩვენებითი გარიგება?
31. რა სხვაობაა მოჩვენებითსა და თვალთმაქცურ გარიგებებს შორის?
32. რა შემთხვევაშია გარიგება ბათილი ქმედუწარმოების ან ფსიქიკური მოშლილობის გამო?
33. რას ნიშნავს ნების არასერიოზულად გამოვლენა და რა კავშირი აქვს მას გარიგების ბათილობასთან?
34. რა შემთხვევაშია გარიგება ფორმის დაუცველად დადებული?
35. რას ნიშნავს გარიგების კონვერსია?
36. რას ნიშნავს უცილოდ ბათილი გარიგება?
37. რას ნიშნავს მერყევად ბათილი გარიგება?
38. რას ნიშნავს საცილოდ ბათილი გარიგება?
39. ჩამოთვალეთ ის შეცდომები, რომლებიც კანონმდებლის მიერ განიხილებიან არსებით შეცდომებად;
40. ჩამოაყალიბეთ შეცდომით დადებული გარიგების დეფინიცია;
41. რას ნიშნავს შეცდომა გარიგების ტიპში?
42. რა შემთხვევაში იჩენს თავს შეცდომა გარიგების შინაარსში?

43. რას ნიშნავს შეცდომა გარიგების საფუძველში?
44. ჩამოაყალიბეთ გარიგები კონტრაქტის პიროვნებასა ან მის პირად თვისებებში შეცდომის დეფინიცია;
45. რას ნიშნავს შეცდომა ნივთის ძირითად თვისებებში და რა შემთხვევაში მიიჩნევა ეს შეცდომა არსებითად?
46. რას ნიშნავს შეცდომა უფლებაში?
47. რას წარმოადგენს გარიგების მოტივი და რა შემთხვევაში მიიჩნევა შეცდომა გარიგების მოტივში არსებითად?
48. ჩამოაყალიბეთ მოტყუებით დადებულ გარიგებათა დეფინიცია;
49. რა შემთხვევებში მიიჩნევა გარიგება მოტყუებით დადებულად?
50. რას ნიშნავს იძულებით დადებული გარიგება?
51. რა შემთხვევებში მიიჩნევა გარიგება იძულებით დადებულად?
52. რას ნიშნავს გარიგების ფორმის ცნება?
53. გარიგების ფორმის რომელ ტიპებს იცნობთ?
54. რა აქვს საერთო და რა სხვაობაა სანოტარო დამოწმებასა და სანოტარო დადასტურებას შორის?
55. რას ნიშნავს თანხმობა გარიგებებში?
56. თანხმობის რომელ ტიპებს იცნობთ?
57. რა სახის შეიძლება იყოს თანხმობაზე დაფუძნებული გარიგება?
58. რას ნიშნავს წარმომადგენლობის ინსტიტუტი?
59. რას ნიშნავს წარმომადგენლობითი უფლებამოსილება?
60. წარმომადგენლობის რომელ ტიპებს იცნობთ?
61. რა დოკუმენტის საფუძველზე მოქმედებს წარმომადგენელი?
62. რას ნიშნავს სპეციალური მინდობილობა?
63. რა არის წარმომადგენლობითი უფლებამოსილების შეწყვეტის საფუძველები?
64. რა შემთხვევაში არ აგებს წარმომადგენელი პასუხს მის მიერ განხორციელებული ქმედებებისთვის?

კაზუსის ტიპის ტესტები

1.

დავით ბერიძე, თავის 12 წლის შვილს, გიორგის – ყოველდღიურად აძლევდა გარკვეულ ფულად თანხას ჯიბის ფულად სახარჯოდ. გიორგიმ რამდენიმე კვირის განმავლობაში აგროვა აღნიშნული თანხები და 150 ლარად მაისურადისგან შეიძინა ნახმარი პლეიერი ისე, რომ არაფერი უთხრა თავის მშობლებს. როდესაც მშობლებმა შეიტყვეს ამის შესახებ, მათ მაისურადეს მოსთხოვეს გარიგების მოშლა და გადახდილი თანხების დაბრუნება, რადგან გარიგება დაიდო მათი თანხმობის გარეშე. მაისურადემ ამაზე უარი განუცხადა გიორგის მშობლებს.

კანონიერია თუ არა გიორგის მშობლების პრეტენზია?

- ა. კანონიერია, რადგანაც გარიგება დაიდო მათი, როგორც კანონიერი წარმომადგენლების, თანხმობის გარეშე.
- ბ. კანონიერია, რადგან გიორგის 150 ლარამდე თანხის განკარგვის უფლება ჰქონდა.
- გ. უკანონოა, რადგან შეძენა მოხდა იმ თანხებით, რომლებიც მშობლებმა გადასცეს გიორგის თავისუფალი განკარგვის მიზნით.
- დ. უკანონოა, რადგანაც გარიგება არ საჭიროებდა მშობლების თანხმობას.

_____ / _____

2.

ლელა ნოზაძემ, რომელსაც ანა ტაბიძის მიერ გაცემული მინდობილობის საფუძველზე უფლება ჰქონდა გაესხვისებინა ამ უკანასკნელის

საცხოვრებელი სახლი, თავის თავთან გააფორმა ნასყიდობის ხელშეკრულება.

კანონიერია თუ არა ლელა ნოზაძის მოქმედება?

- ა. კანონიერია, რადგან ლელა ნოზაძეს უფლება ჰქონდა, წარმოდგენილი პირის სახით, საკუთარ თავთან გაეფორმებინა გარიგება.
- ბ. კანონიერია, რადგან წარმოდგენელს უფლება აქვს, წარმოდგენილი პირის სახით, საკუთარ თავთან მხოლოდ ნასყიდობის ხელშეკრულება გააფორმოს.
- გ. არ არის კანონიერი, რადგან თუ თანხმობით სხვა რამ არ არის გათვალისწინებული, წარმომადგენელს არ შეუძლია წარმოდგენილი პირის სახელით საკუთარ თავთან, თავისი სახელით დადოს გარიგება, გარდა იმ შემთხვევისა, თუ გარიგება უკვე არსებობს რაიმე ვალდებულების შესასრულებლად.
- დ. არ არის კანონიერი, რადგან წარმომადგენელს არ შეუძლია წარმოდგენილი პირის სახელით, საკუთარ თავთან, თავისი სახელით დადოს გარიგება, გარდა იმ შემთხვევისა, როდესაც გარიგების დადება მესამე პირთან, ვალდებულების შესრულების მიზნითაა განპირობებული.

_____ / _____

3.

შპს «ნიკორა»-მ გაუფორმა ადვოკატ გიორგი ლომიძეს მინდობილობა, რომლითაც ამ უკანასკნელს მისცა უფლება, მისი სახელით გაეფორმებინა სესხის ხელშეკრულება სს «საქართველოს გაერთიანებულ ბანკ»-თან და

მიეღო მისგან თანხა 100000 ლარის ოდენობით. გ. ლომიძემ გააფორმა ხელშეკრულება სს «საქართველოს გაერთიანებულ ბანკ»-თან.

კანონიერია თუ არა ეს გარიგება?

- ა. კანონიერია, რადგან სესხის ხელშეკრულების გაფორმება წარმომადგენლის მეშვეობით დაუშვებელია.
- ბ. არ არის კანონიერი, რადგან გარიგების დადება წარმომადგენლის მეშვეობით კანონით აკრძალულია.
- გ. კანონიერია, რადგან გარიგება შეიძლება დაიდოს წარმომადგენლის მეშვეობით, წარმომადგენლის უფლებამოსილება კანონიდან გამომდინარეობს, ანდა წარმოიქმნება დავალების (მინდობილობის) საფუძველზე.
- დ. კანონიერია, რადგან საწარმომ, გარიგების დადების მიზნით, შეიძლება მხოლოდ ადვოკატს გაუფორმოს მინდობილობა.

_____ / _____

4.

10 წლის გიორგი აბულაძემ 100 ლარით, რომელიც მშობლებმა შეუგროვეს მისთვის სასურველი რაიმე ნივთის შესაძენად, სუპერმარკეტში იყიდა ველოსიპედი, რაზეც ის კარგა ხანი ოცნებობდა. მშობლებს არ მოეწონათ გიორგის ქმედება და მოითხოვეს გარიგების გაბათილება. სუპერმარკეტმა უარი განაცხადა.

მართებულია თუ არა სუპერმარკეტის უარი?

- ა. არა, არასრულწლოვანის მიერ დადებული გარიგება კანონიერი წარმომადგენლის თანხმობის გარეშე ბათილია.
- ბ. დიახ, არასრულწლოვანმა გარიგებით ნახა სარგებელი.
- გ. დიახ, რადგან არასრულწლოვანმა ხელშეკრულებით გათვალისწინებულ მოქმედებათა შესასრულებლად განკარგა ის საშუალება, რომელიც მას გადასცა კანონიერმა წარმომადგენელმა თავისუფალი განკარგვის მიზნით.
- დ. არა, არასრულწლოვანის მიერ დადებული გარიგება წინასწარი ნებართვის ან შემდგომი მოწონების გარეშე ყოველთვის ბათილია.

_____ / _____

5.

რომელი მსჯელობაა მცდარი?

წარმომადგენლობითი უფლებამოსილების შეწყვეტა ხორციელდება:

- ა. შესრულებით.
- ბ. 3 წლის გასვლის შემდეგ.
- გ. უფლებამოსილი პირის უარით.
- დ. უფლებამოსილების გამცემი პირის მიერ უფლებამოსილების გაუქმებით.

_____ / _____

6.

მამუკა ტაბატაძემ თავის მეგობარს, ირაკლი გოგოლაძეს სთხოვა, 4000 ლარის ფარგლებში მისთვის ბაზრობაზე შეეძინა ავტომობილი. ი.

გოგოლაძე დათანხმდა, რადგან მას გამოცდილება ჰქონდა ამ საკითხში. ავტომანქანის შესასყიდად მან მ.ტაბატაძისგან მიიღო 4000 ლარი. ბაზრობაზე გამყიდველმა დავით კვარაცხელიამ განზრახ შეცდომაში შეიყვანა ი. გოგოლაძე და ამ უკანასკნელმა, მ. ტაბატაძის სახელით და მისთვის 4000 ლარად შეიძინა დავით კვარაცხელიას «ოპელ»-ის მარკის ავტომანქანა. ნივთის რეალური ფასი იყო 1900 ლარი. 6 (ქვსი) თვის შემდეგ მ.ტაბატაძემ მოითხოვა გარიგების ბათილად ცნობა, რადგან დავით კვარაცხელიამ მოატყუა წარმომადგენელი ი. გოგოლაძე. დ. კვარაცხელიამ უარი განაცხადა იმ მოტივით, რომ მას მ. ტაბატაძე არ მოუტყუებია. გარიგების მხარე კი სწორედ ეს უკანასკნელი იყო.

სწორია თუ არა დავით კვარაცხელია?

- ა. დიახ, რადგან მან განზრახ შეცდომაში შეიყვანა არა წარმოდგენილი, არამედ წარმომადგენელი, ხოლო გარიგების დადებისას მთავარია წარმოდგენილის ნება.
- ბ. დიახ, რადგან 6 თვის შემდეგ მოტყუებით დადებული გარიგების ბათილად ცნობა არ შეიძლება.
- გ. არა, რადგან ნების გამოვლენის ნაკლის გამო გარიგების საცილობისას გადამწყვეტია წარმომადგენლის ნება.
- დ. არა, რადგან მ.ტაბატაძეს ერთი წლის განმავლობაში ყოველთვის აქვს უფლება მოითხოვოს წარმომადგენლის მეშვეობით დადებული გარიგების ბათილობა.

_____ / _____

7.

ბაბუამ 8 წლის გურამს გადასცა 400 ლარი და სთხოვა, სახლთან ახლოს მდებარე მაღაზიაში «სონი» შეეძინა სათამაშო კომპიუტერი ოჯახისთვის. გამყიდველმა უარი უთხრა გურამს კომპიუტერის მიყიდვაზე იმ მოტივით, რომ ის არასრულწლოვანია და ამგვარი ძვირადღირებული ნივთის შეძენის უფლება ჰქონდა მხოლოდ სრულწლოვანს.

სწორად მოიქცა თუ არა გამყიდველი?

- ა. წარმომადგენლის მიერ დადებული გარიგება ნამდვილია მაშინაც, როდესაც წარმომადგენელი შეზღუდულად ქმედუნარიანი იყო.
- ბ. არა, რადგან არასრულწლოვანს ნებისმიერი გარიგების დადების უფლება აქვს.
- გ. დიახ, რადგან არასრულწლოვანს არა აქვს უფლება, დადოს რაიმე გარიგება.
- დ. დიახ, რადგან არასრულწლოვანს არა აქვს უფლება დადოს გარიგება, რომლის ფასი აღემატება 300 ლარს.

_____ / _____

8.

ოთარ ხუციშვილმა გადაწყვიტა, გაეყიდა ანტიკვარული ავეჯი, რომელსაც რესტავრაცია სჭირდებოდა მნიშვნელოვანი უხილავი დეფექტების გამო. მან არ შეატყობინა ამის შესახებ თავის მეგობარს, ბექა ჯანიაშვილს და სთხოვა ამ უკანასკნელს 6500 ლარად გაეყიდა აღნიშნული ავეჯი. ჯანიაშვილი დათანხმდა. მოძებნა მყიდველი, ვინმე გიორგი გბელიძე და ხუციშვილის სახელით ავეჯი მიჰყიდა 8000 ლარში, თანხა მთლიანად გადასცა ავეჯის ძველ მესაკუთრეს.

გ. გძელიძემ 3 თვის შემდეგ შეიტყო ავეჯის მნიშვნელოვანი დეფექტის შესახებ და მოითხოვა გარიგების ბათილად ცნობა, რადგან ხუციშვილმა იცოდა ნივთის ნაკლის შესახებ და მოატყუა მყიდველი. ხუციშვილმა მოთხოვნაზე უარი განაცხადა.

სწორია თუ არა ირემადის უარი?

- ა. დიახ, რადგან მოტყუებით დადებული გარიგების ბათილად ცნობა შეიძლება მხოლოდ მოტყუებიდან ერთი თვის ვადაში.
- ბ. დიახ, რადგან ნების გამოვლენის ნაკლის გამო გარიგების ბათილობის შემთხვევაში გადამწყვეტია წარმომადგენლის ნება. მოცემულ შემთხვევაში წარმომადგენლის ნებას დეფექტი არ ჰქონია.
- გ. არა, რადგან თუ ნების გამოვლენის ნაკლი შეეხება ისეთ გარიგებებს, რომლებიც წარმოდგენილი პირის მიერ წინასწარ იყო განსაზღვრული, აღნიშნული ნაკლი შეცილების უფლებას იძლევა, თუ ეს ნაკლი წარმოდგენილი პირის მიერაა განპირობებული.
- დ. არა, რადგან წარმომადგენელმა უფლებამოსილებას გადააჭარბა და ნივთი ნაცვლად 6500 ლარისა გაასხვისა 8000 ლარად, რაც საფუძველია გარიგების ბათილობისა.

_____ / _____

9.

ირმა ლაბაძემ ლანა ნადირაშვილი აღჭურვა წარმომადგენლობითი უფლებამოსილებით, დაედო სესხის ხელშეკრულება ვინმე კუპრავასთან და გადაეცა ამ უკანასკნელისთვის 5000 ლარი. თავის მხრივ, კუპრავამ

ამავე სესხის ხელშეკრულებაში წარმომადგენლად გამოიყენა იგივე ნადირაშვილი.

სწორია თუ არა წაქაძის ქმედება?

- ა. არა, რადგან წარმომადგენელს არ შეუძლია, წარმოდგენილი პირის სახელით და როგორც მესამე პირის წარმომადგენელმა დადოს გარიგება.
- ბ. არა, რადგან წარმომადგენლის მეშვეობით გაფორმებული სესხის ხელშეკრულება ბათილია.
- გ. დიახ, წარმომადგენელს აქვს უფლება, იმავდროულად იყოს გარიგების მეორე მხარის წარმომადგენელიც დამატებითი თანხმობის გარეშე.
- დ. დიახ, სესხის ხელშეკრულების დადებისას ამგვარი რამ კანონითაა გათვალისწინებული.

_____ / _____

10.

გიორგი დანელიამ გადაწყვიტა, გაეყიდა თავისი მიწის ნაკვეთი სოფელ შროშაში. ამ სოფელში მცხოვრებ გიორგი ბატონისაშვილს სთხოვა, მოეძებნა მყიდველი და ნასყიდობის ხელშეკრულების დადებისას ემოქმედა როგორც მის წარმომადგენელს. ბატონისაშვილმა წინადადება მიიღო, მაგრამ ერთი წლის განმავლობაში მიწის ნაკვეთის მყიდველი არ გამოჩნდა. ბატონისაშვილმა თავად გადაწყვიტა, ეყიდა ნაკვეთი და გააფორმა სათანადო ხელშეკრულება, რომელშიც ერთი მხრივ ჩართულია როგორც დანელიას წარმომადგენელი, მეორე მხრივ კი როგორც ნივთის

უშუალო მყიდველი. გ. დანელიამ მოიწონა ბატონისაშვილის გადაწყვეტილება.

კანონიერია თუ არა ამგვარად დადებული გარიგება?

- ა. დიახ, რადგან წარმომადგენელს არ შეუძლია წარმოდგენილი პირის სახელით საკუთარ თავთან თავისი სახელით დადოს გარიგება, თუ თანხმობით სხვა რამ არ არის გათვალისწინებული
- ბ. დიახ, რადგან წარმომადგენელს არ შეუძლია წარმოდგენილი პირის სახელით და როგორც მესამე პირის წარმომადგენელმა დადოს გარიგება, გარდა იმ შემთხვევებისა, როდესაც გარიგება უკვე არსებობს რაიმე ვალდებულების შესასრულებლად.
- გ. არა, რადგან ერთ პირს კანონით არა აქვს უფლება, გარიგებაში ერთდროულად წარმოადგენდეს ორივე მხარეს.
- დ. არა, რადგან კანონით მიწის ნაკვეთის ნასყიდობის ხელშეკრულება გარიგების ხასიათიდან გამომდინარე უნდა დადოს უშუალოდ გამყიდველმა წარმომადგენლის გარეშე.

_____ / _____

11.

კუპრავამ არ იცოდა იმის შესახებ, რომ გპელიძე შეზღუდულად ქმედუნარიანი იყო და დაავალა მას საძინებელი ავეჯის შეძენა. გპელიძემ კუპრავას მითითებების შესაბამისად მყავანაძესთან დადო საძინებელი ავეჯის ნასყიდობის ხელშეკრულება.

ბათილია თუ არა ამგვარი გარიგება?

- ა. ბათილია, რადგან წარმომადგენელი (გპელიძე) შეზღუდულად ქმედუნარიანი იყო.
- ბ. ბათილია, რადგან მოძრავი ნივთის ნასყიდობის ხელშეკრულება უნდა დაიდოს წერილობითი ფორმით და დადასტურდეს სანოტარო წესით.
- გ. არ არის ბათილი, რადგან წარმომადგენლის მიერ დადებული გარიგება ნამდვილია იმ შემთხვევაშიც, თუ წარმომადგენელი (გპელიძე) შეზღუდულად ქმედუნარიანი იყო.
- დ. არ არის ბათილი, რადგან მქავანაძემ თანხმობა განაცხადა ავეჯის გაყიდვაზე.

_____ / _____

12.

ზურაბ ლაღიძე სასამართლოს მიერ ცნობილ იქნა შეზღუდულად ქმედუნარიანად და მას დაენიშნა მზრუნველი. ზურაბ ლაღიძეს მეგობარმა მისცა მინდობილობა, რათა მეგობრისთვის შეემძინა ავტომანქანა. ლაღიძემ, როგორც მეგობრის წარმომადგენელმა, გააფორმა ავტომანქანის ნასყიდობის ხელშეკრულება.

ნამდვილია თუ არა ზურაბ ლაღიძის როგორც წარმომადგენლის მიერ დადებული ავტომანქანის ნასყიდობის ხელშეკრულება?

- ა. არა, რადგან შეზღუდულად ქმედუნარიან პირს არ აქვს უფლება, მზრუნველის თანხმობის გარეშე დადოს გარიგება.
- ბ. დიახ, რადგან შეზღუდულად ქმედუნარიან პირს გარიგების დადებისას არ სჭირდება მზრუნველის თანხმობა.
- გ. არა, რადგან შეზღუდულად ქმედუნარიან პირს არ აქვს უფლება, გააფორმოს ავტომანქანის ნასყიდობის ხელშეკრულება.

დ. დიახ, რადგან წარმომადგენლის მიერ დადებული გარიგება ნამდვილია იმ შემთხვევაშიც, თუ წარმომადგენელი შეზღუდულად ქმედუნარიანი იყო.

_____ / _____

13.

წარმომადგენელმა წარმოდგენილი პირის სახელი სანოტარო წესით გააფორმა მიწის ნასყიდობის ხელშეკრულება თეონა ხუციშვილთან. ნასყიდობის ხელშეკრულების გაფორმებამდე წარმოდგენილს გაუუქმებია წარმომადგენლობა, მაგრამ ამის შესახებ არ უცნობებია ხუციშვილისთვის. ამის გამო წარმოდგენილმა მოითხოვა ნასყიდობის ხელშეკრულების ბათილად ცნობა. სასამართლომ დააკმაყოფილა წარმოდგენილის სარჩელი, ხუციშვილის მიმართ ნასყიდობის ხელშეკრულების ბათილად ცნობის შესახებ.

სწორია სასამართლოს გადაწყვეტილება?

- ა. დიახ, რადგან წარმოდგენილს ნასყიდობის ხელშეკრულების დადებამდე უკვე გაუქმებული ჰქონდა წარმომადგენლობითი უფლებამოსილება.
- ბ. არა, რადგან მიწის ნაკვეთის ნასყიდობის ხელშეკრულება სანოტარო წესით იქნა გაფორმებული.
- გ. დიახ, რადგან წარმოდგენილს აქვს წარმომადგენლის მეშვეობით გაფორმებული ხელშეკრულების ბათილად ცნობის მოთხოვნა.
- დ. არა, რადგან წარმომადგენლობის უფლებამოსილების გაუქმების შესახებ უნდა ეცნობოს მესამე პირს. თეონა ხუციშვილისთვის არ იყო

ცნობილი, წარმომადგენლობითი უფლებამოსილების გაუქმების შესახებ.

_____ / _____

14.

ქმედუუნარო შვილის სახელით გარიგება დადო მისმა მშობელმა.

ნამდვილია ამგვარი გარიგება?

- ა. დიახ, რადგან გარიგება შეიძლება დაიდოს წარმომადგენლის მეშვეობითაც, თუ წარმომადგენლის უფლებამოსილება კანონიდან გამომდინარეობს.
- ბ. არა, რადგან გარიგება შეიძლება დაიდოს მხოლოდ იმ წარმომადგენლის მეშვეობით, რომელიც მოქმედებს დავალების ხელშეკრულების საფუძველზე.
- გ. არა, რადგან წარმომადგენლის მეშვეობით გარიგების დადება არ შეიძლება.
- დ. დიახ, რადგან ქმედუუნარო პირს უფლება აქვს, თავისი სახელით დადოს გარიგება.

_____ / _____

15.

წარმომადგენლობითი უფლებამოსილების ვადის გასვლის შედეგად შეწყდა წარმომადგენლობა, მაგრამ წარმომადგენელმა არ დაუბრუნა უფლებამოსილების საბუთი წარმოდგენილ პირს.

წარმომადგენლობის შეწყვეტის შემთხვევაში აქვს თუ არა წარმოდგენილ პირს უფლება, მოსთხოვოს უფლებამოსილების საბუთის დაბრუნება წარმომადგენელს?

- ა. არა, რადგან წარმომადგენლობითი უფლებამოსილება შეწყვეტილია.
- ბ. არა, რადგან წარმომადგენლობითი უფლებამოსილების შეწყვეტის შემდეგ უფლებამოსილების საბუთი რჩება წარმომადგენელს.
- გ. დიახ, რადგან წარმომადგენელს უფლებამოსილების საბუთის დატოვების უფლება წარმომადგენლობის შეწყვეტის შემდეგ არ გააჩნია.
- დ. დიახ, რადგან წარმოდგენილ პირს ნებისმიერ დროს აქვს უფლება, მოითხოვოს უფლებამოსილების საბუთი.

16.

წარმომადგენლობითი უფლებამოსილება ქარწყლდება:

- ა. ურთიერთმოთხოვნათა გაქვითვით.
- ბ. ვალის პატივით.
- გ. მოთხოვნის დათმობით.
- დ. შესრულებით.

_____ / _____

17.

რა მომენტიდან ჩაითვლება ბათილად უცილოდ ბათილი გარიგება?

- ა. იძულების დამთავრების მომენტიდან.
- ბ. იმ მომენტიდან, როდესაც გარიგება დაიდო.

გ. სასამართლოსთვის მიმართვის მომენტიდან.

დ. სასამართლოს მიერ გადაწყვეტილების გამოტანის მომენტიდან.

_____ / _____

18.

თუ პირი, რომელიც დებს უცილოდ ბათილ გარიგებას, ადასტურებს მას, მაშინ მისი მოქმედება განიხილება, როგორც:

ა. ამ გარიგების ძალაში შესვლა.

ბ. გარიგების ხელახლა დადება.

გ. მეორე მხარის მიწვევა ახალი გარიგების დადებაზე.

დ. კანონსაწინააღმდეგო ქმედება, რადგან კანონით მსგავსი ქმედება არაა გათვალისწინებული.

_____ / _____

19.

გარიგების ნაწილის ბათილობა განაპირობებს თუ არა მთლიანად გარიგების ბათილობას?

ა. დიახ, გარიგების ყველა ნაწილი შესაბამისობაში უნდა იყოს კანონთან.

ბ. დიახ, გარიგების ცალკეული ნაწილები წარმოადგენს ერთიან გარიგებას.

გ. არა, თუ ეს გათვალისწინებულია გარიგების შინაარსში.

დ. არა, თუ სავარაუდოა, რომ გარიგება დაიდებოდა მისი ბათილი ნაწილის გარეშეც.

_____ / _____

20.

რა მომენტიდან ჩაითვლება საცილო გარიგება ბათილად?

- ა. შეცილების მომენტიდან.
- ბ. მეორე მხარისთვის პრეტენზიის გაგზავნის მომენტიდან.
- გ. გარიგების დადების მომენტიდან.
- დ. სასამართლოს გადაწყვეტილების კანონიერ ძალაში შესვლის მომენტიდან.

_____ / _____

21.

მოტყუებით დადებული გარიგება შეიძლება სადავო გახდეს:

- ა. ერთი თვის განმავლობაში მოტყუების მომენტიდან.
- ბ. 5 წლის განმავლობაში იმ მომენტიდან, როდესაც შეცილების უფლების მქონემ შეიტყო შეცილების საფუძვლის არსებობის შესახებ.
- გ. ერთი წლის განმავლობაში იმ მომენტიდან, რაც შეცილების უფლების მქონემ შეიტყო შეცილების საფუძვლის არსებობის შესახებ.
- დ. ერთი წლის განმავლობაში იმ მომენტიდან, როდესაც შეცილების უფლების მქონემ შეიტყო იმ პირის შესახებ, რომელმაც განზრახ შეიყვანა შეცდომაში.

_____ / _____

22.

ანზორ ბურჯანაძემ თავის მეგობარს, დავით გუმბერიძეს მაღაზიაში საჩუქრად უყიდა ძვირადღირებული წითელი ფერის ჰალსტუხი. ბურჯანაძე გამყიდველთან შეთანხმდა, რომ მეგობრის ერთ პიჯაკს მაინც უნდა მორგებოდა ჰალსტუხი ფერით და, მისი აზრით, ასეც უნდა ყოფილიყო. სამწუხაროდ, ეს ასე არ მოხდა. ბურჯანაძემ მოითხოვა გარიგების ბათილად ცნობა და ჰალსტუხის დაბრუნება. მაღაზიამ უარი განაცხადა.

სწორად მოიქცა თუ არა მაღაზია?

- ა. დიახ, გამყიდველისთვის მნიშვნელობა არა აქვს გარიგების მოტივს.
- ბ. დიახ, რადგან გარიგება არც მოტყუების და არც ძალადობის შედეგად ყოფილა დადებული.
- გ. არა, რადგან მყიდველს ყოველთვის შეუძლია, დააბრუნოს ნივთი, თუ მან გარიგების მოტივში შეცდომა დაუშვა.
- დ. არა, რადგან შეცდომა გარიგების მოტივში ჩაითვლება არსებითად, თუ მოტივი შეთანხმების საგანს წარმოადგენს, რაც გარიგების ბათილობის საფუძველია.

_____ / _____

23.

თბილისის ავტომანქანების ბაზრობაზე ი.შუბითიძემ შესაძენად შეარჩია 2008 წელს გამოშვებული «მერსედესი» და მფლობელის გარეშე შესამოწმებლად მიიყვანა ერთ-ერთ სახელოსნოში. მოხელემ იცნო შუბითიძე, რომლის მიმართაც არ იყო კეთილგანწყობილი და ავტომანქანის დათვალიერებისას დამალა ნივთის მნიშვნელოვანი

დეფექტები, ი.შუბითიძეს კი შეუქო ავტომანქანა. შუბითიძე დაეყრდნო ხელოსნის ნათქვამს და დადო ნასყიდობის ხელშეკრულება. მოგვიანებით ავტომანქანას დასჭირდა რემონტი და მნიშვნელოვანი ხარჯები. მყიდველმა მოითხოვა, გარიგება გაბათილებულიყო როგორც მოტყუებით დადებული. სასამართლომ არ დააკმაყოფილა ი.შუბითიძის მოთხოვნა.

სწორად მოიქცა თუ არა სასამართლო?

- ა. არა, რადგან ერთი წლის განმავლობაში შესაძლებელია მოტყუებით დადებული გარიგების ბათილად ცნობა. ვადა ითვლება იმ მომენტიდან, როდესაც შეცილების უფლების მქონემ შეიტყო შეცილების საფუძვლის არსებობის შესახებ.
- ბ. არა, რადგან მოტყუებით დადებული გარიგების შედეგად შეძენილ ნივთს დასჭირდა რემონტი და მნიშვნელოვანი ხარჯები.
- გ. დიახ, რადგან მესამე პირის მხრიდან მოტყუებისას გამყიდველმა ამის შესახებ არ იცოდა და არც შეეძლო სცოდნოდა.
- დ. დიახ, რადგან მოტყუებით დადებული გარიგების შეცილების ვადა არის ერთი თვე იმ მომენტიდან, როდესაც შეცილების უფლების მქონემ შეიტყო შეცილების საფუძვლის არსებობის შესახებ.

_____ / _____

24.

ლაშა ჭანტურიამ კოლეგას, გიორგი მუმლაძეს შესთავაზა მისი კუთვნილი, 2500 აშშ დოლარის ღირებულების შევიცარიული საათის გაცვლა ბრილიანტის თვლებიან ავტოკალამში, რომელიც საკმაოდ ორიგინალურად გამოიყურებოდა და, მფლობელის თქმით, სულ მცირე

4000 აშშ დოლარი ღირდა. გაცვლა შედგა. მოგვიანებით აღმოჩნდა, რომ არცერთი ნივთი ორიგინალი არ იყო და ფასეულობას არ წარმოადგენდა. ჭანტურიამ მიმართა სასამართლოს და მოითხოვა გარიგების ბათილად ცნობა. სასამართლომ დააკმაყოფილა მოსარჩელის მოთხოვნა.

სწორად მოიქცა თუ არა სასამართლო?

- ა. დიახ, რადგან მოტყუებით დადებული გარიგება ბათილია.
- ბ. დიახ, რადგან გაცვლის ხელშეკრულება შეცვლიდან 1 წლის განმავლობაში შეიძლება ბათილად გამოცხადდეს.
- გ. არა, რადგან თუ გარიგებისას ორივე მხარე მოტყუებით მოქმედებდა, მაშინ არც ერთ მათგანს არა აქვს უფლება მოტყუებაზე მითითებით მოითხოვოს გარიგების ბათილობა ან ზიანის ანაზღაურება.
- დ. არა, რადგან მხარეებს მხოლოდ ზიანის ანაზღაურების უფლება აქვთ.

_____ / _____

25.

იძულებით დადებული გარიგება შეიძლება სადავო გახდეს:

- ა. სამი წლის განმავლობაში იძულების დაწყების მომენტიდან.
- ბ. ერთი წლის განმავლობაში იძულების დაწყების მომენტიდან.
- გ. სამი წლის განმავლობაში იძულების დამთავრების მომენტიდან.
- დ. ერთი წლის განმავლობაში, იძულების დამთავრების მომენტიდან.

_____ / _____

26.

კუპრავამ თაყაიშვილისგან შეიძინა ცნობილი მხატვრის ნახატი. თაყაიშვილმა იცოდა, რომ ნახატი იყო ასლი და არა ორიგინალი, მაგრამ დაარწმუნა კუპრავა, რომ ნახატი ორიგინალი იყო. კუპრავამ ხელშეკრულების დადებიდან სამი თვის გასვლის შემდეგ შეიტყო, რომ ნახატი ორიგინალი არ იყო. შეტყობინებიდან ორი წლის გასვლის შემდეგ კუპრავამ სარჩელით მიმართა სასამართლოს და მოითხოვა მოტყუებით დადებული გარიგების ბათილად ცნობა, მაგრამ სასამართლომ მოთხოვნა არ დააკმაყოფილა ხანდაზმულობის ვადის გასვლის გამო.

სწორია თუ არა სასამართლოს გადაწყვეტილება?

- ა. არ არის სწორი, რადგან მოტყუებით დადებულ გარიგებათა ბათილად ცნობის მოთხოვნებზე ხანდაზმულობის ვადა არ ვრცელდება.
- ბ. არ არის სწორი, რადგან სახელშეკრულებო მოთხოვნათა ხანდაზმულობის ვადა შეადგენს სამ წელს.
- გ. სწორია, რადგან მოტყუებით დადებული გარიგების ბათილად ცნობა შეიძლება გარიგების დადებიდან ერთი წლის განმავლობაში.
- დ. სწორია, რადგან მოტყუებით დადებული გარიგება შეიძლება სადავო გახდეს ერთი წლის განმავლობაში იმ მომენტიდან, როდესაც მყიდველმა შეიტყო შეცდომის საფუძველის არსებობის შესახებ.

_____ / _____

27.

ლევან ტატიშვილს დაემუქრნენ, რომ მოკლავდნენ მის ახლო ნათესავს, ლალი გიგინეიშვილს, და აიძულებს ხელი მოეწერა სესხის ხელშეკრულებაზე.

ბათილია თუ არა გარიგება?

- ა. გარიგება ბათილია რადგან იძულება გარიგების ბათილობის მოთხოვნის საფუძველია, თუ იგი მიმართულია გარიგების ერთ-ერთი მხარის ახლო ნათესავის წინააღმდეგ.
- ბ. გარიგება ბათილია, რადგან, გარიგება იძულებითაა დადებული, თუნდაც იგი მიმართული იყოს გარიგების ერთ-ერთი მხარის არა ნათესავის, არამედ მეგობრის წინააღმდეგ.
- გ. გარიგება არ არის ბათილი. ბათილია იძულებით დადებული მხოლოდ ისეთი გარიგება, რომელიც მიმართულია ერთ-ერთი მხარის ოჯახის წევრის მიმართ.
- დ. გარიგება არ არის ბათილი, რადგან ბათილია იძულებით დადებული მხოლოდ ისეთი გარიგება, რომელიც მიმართულია უშუალოდ ერთ-ერთი მხარის მიმართ.

_____ / _____

28.

მხატვართა კავშირის გამგეობამ გააფორმა ნარდობის ხელშეკრულება ი.ჟღენტან. ხელშეკრულების მიხედვით, მენარდეს უნდა მოეხდინა გამგეობის ოფისში არსებული ძველი ავეჯის რესტავრაცია. ი.ჟღენტს წინასწარ გადაუხადეს 1000 ლარი. დანარჩენი 400 ლარი უნდა გადაეხადათ სამუშაოს მიღების შემდეგ. მოგვიანებით გამგეობისთვის ცნობილი გახდა, რომ ი.ჟღენტი არის იმ სპეციალისტის მოსახელე, ვისთანაც მათ როგორც თავისი საქმის დიდოსტატთან უშუალოდ სურდათ გარიგების დადება. შემკვეთმა მოითხოვა ნარდობის გარიგების ბათილად ცნობა. სასამართლომ არ დააკმაყოფილა მხატვართა კავშირის მოთხოვნა.

სწორად მოიქცა თუ არა სასამართლო?

- ა. დიახ, რადგან ნარდობის ხელშეკრულება გაფორმებული იქნა დადგენილი წესით.
- ბ. დიახ, რადგან მენარდემ, ი. ჟღენტმა ნარდობის ხელშეკრულების გაფორმების შემდეგ მიიღო ავანსად 1000 ლარი.
- გ. არა, რადგან შეცდომა კონტრაჰენტის პიროვნების მიმართ, რაც გარიგების დადების მთავარი საფუძველი იყო, უფლებას აძლევს მხატვართა კავშირს, მოითხოვოს ამ გარიგების ბათილობა.
- დ. არა, რადგან ნარდობის ხელშეკრულების ბათილობა კანონით არ არის გათვალისწინებული.

_____ / _____

29.

რას ნიშნავს გარიგების კონვერსია სამოქალაქო კოდექსით?

- ა. გარიგების ბათილობას.
- ბ. შეცილების უფლებას გარიგების ბათილობისთვის.
- გ. როდესაც ბათილი გარიგება აკმაყოფილებს სხვა გარიგებისთვის გათვალისწინებულ მოთხოვნებს და ეს უკანასკნელი გამოიყენება, თუ გარიგების ბათილობის შეტყობისას მხარეებს სურთ მისი ნამდვილობა.
- დ. როდესაც გარიგებას ადასტურებს შეცილების უფლების მქონე პირი და ამით იგი კარგავს შეცილების უფლებას.

_____ / _____

30.

ა.ხაინდრავა იყო წერა-კითხვის უცოდინარი და გარიგებაზე ხელის მოწერა მიანდო მის მეზობელს, ი.მწიგნობარს. ამ უკანასკნელის ხელის მოწერა ოფიციალურად დამოწმებული არ ყოფილა.

ბათილია თუ არა ამგვარი გარიგება?

- ა. არა, რადგან ხაინდრავას ნების გამოვლენა ნამდვილია.
- ბ. არა, რადგან გარიგება წერილობით გაფორმდა, ხელის მოწერის ოფიციალურად დამოწმება საჭირო აღარ იყო.
- გ. დიახ, ამ მიზეზით ხელის მოწერის გადანდობის შემთხვევაში ხელის მოწერა დამოწმებული უნდა იყოს ოფიციალურად.
- დ. დიახ, დაუშვებელია, გარიგებაზე ხელი მოაწერაოს იმან, ვინც არ არის მხარე.

_____ / _____

31.

მ. ნანობაშვილი კანონით დადგენილი წესით შეჰპირდა თავის შვილს, დავითს: თუ ჩააბარებდა 2007 წელს სახელმწიფო უნივერსიტეტის იურიდიულ ფაკულტეტზე, აჩუქებდა მსუბუქ ავტომობილს, «ფორდ»-ს. დავითმა აღნიშნულ ფაკულტეტზე ჩააბარა 2009 წელს და მოითხოვა ავტომანქანის მისთვის გადაცემა, რაზეც უარი მიიღო.

უნდა დაკმაყოფილდეს თუ არა დ. ასანიძის მოთხოვნა?

- ა. დიახ, რადგან მან პირობა შეასრულა.

- ბ. დიახ, რადგან კანონით მამას არ აქვს უფლება, უარი თქვას შეპირებულ საჩუქარზე.
- გ. არა, რადგან პირობა ძალადაკარგულად ითვლება, რადგან მოვლენა არ დამდგარა განსაზღვრულ დროში.
- დ. არა, რადგან კანონით აკრძალულია გარიგების დადება იმ პირობით, რომ რაიმე მოვლენა დადგება განსაზღვრულ ვადაში.

_____ / _____

32.

ა. გელაშვილი თავის შვილს, ირაკლის, ჯერ კიდევ 2005 წელს კანონით დადგენილი წესით შეჰპირდა, რომ თუ ის გახდებოდა სახელმწიფო უნივერსიტეტის სამედიცინო ფაკულტეტის სტუდენტი, აჩუქებდა საგვარეულო ხმალს. ირაკლი 2008 წელს გახდა ამ ფაკულტეტის სტუდენტი და მოითხოვა, გადაეცათ მისთვის ხმალი, რაზეც უარი განუცხადეს იმ მოტივით, რომ 2007 წლისთვის პირობამ ძალა დაკარგა.

სწორია თუ არა ირაკლი გელაშვილის მოთხოვნა?

- ა. დიახ, რადგან თუ ვადა არ არის განსაზღვრული, მაშინ პირობა შეიძლება შესრულდეს ნებისმიერ დროს.
- ბ. დიახ, რადგან ირაკლი გელაშვილმა პირობა შეასრულა გარიგების დადებიდან 3 წლის ვადაში.
- გ. არა, რადგან მოვლენა დადგა გარიგების დადებიდან ერთი წლის შემდეგ.
- დ. არა, რადგან კანონით აკრძალულია გარიგების დადება იმგვარად, რომ პირობა შეიძლება შესრულდეს ნებისმიერ დროს.

_____ / _____

33.

ბათუმის «დინამო»-ს პრეზიდენტი ფეხბურთელებს შეპირდა, რომ თუ 2001 წლის საფეხბურთო სეზონში გუნდი არც ერთ თამაშს არ წააგებდა, თითოეულს საჩუქრად გადასცემდა 2000 წლის «მერსედეს»-ის მარკის ავტომობილს. სეზონი ისე დამთავრდა, რომ გუნდმა მხოლოდ ერთი თამაში წააგო. ფეხბურთელებმა მოითხოვეს არა 2000 წელს არამედ 1998 ან თუნდაც 1995 წელს გამოშვებული «მერსედეს»-ის მარკის ავტომანქანები. პრეზიდენტმა უარი განაცხადა მოთხოვნის დაკმაყოფილებაზე.

სწორია თუ არა ფეხბურთელთა გუნდის პრეზიდენტის უარი?

- ა. დიახ, რადგან თუ გარიგება დადებულია იმ პირობით, რომ რაიმე მოვლენა არ დადგება განსაზღვრულ ვადაში, მაშინ პირობა შესრულებულად მიიჩნევა მხოლოდ იმ შემთხვევაში, თუ აღნიშნული ვადა გავა მოვლენის დადგომის გარეშე.
- ბ. დიახ, რადგან გუნდმა ერთი თამაში წააგო და პირობა შესრულდა ნაწილობრივ, ამრიგად, კანონის მიხედვით პრეზიდენტის ნებაზეა დამოკიდებული შეპირებული საჩუქრების ფეხბურთელებისთვის გადაცემა.
- გ. არა, რადგან გუნდმა მხოლოდ ერთი თამაში წააგო, რაც შეპირებულზე უარის თქმის საფუძველი არ არის, მით უფრო, რომ ფეხბურთელებმა მოითხოვეს არა 2000 წელს, არამედ 1998 ან თუნდაც 1995 წელს გამოშვებული «მერსედეს»-ის მარკის ავტომანქანები.
- დ. არა, რადგან ნებაზე დამოკიდებული პირობით დადებული გარიგება ბათილია.

_____ / _____

34.

დ. კაჭარავამ ი.ხითარიშვილს ქირავნობის ხელშეკრულებით 2002 წელს გადასცა წყნეთის აგარაკი იმ პირობით, რომ როდესაც მისი ოჯახი ჰოლანდიიდან დაბრუნდებოდა, ი.ხითარიშვილი ვალდებული იქნებოდა, დაეცალა აგარაკი. დ.კაჭარავას მეუღლე და შვილი ჰოლანდიიდან დაბრუნდნენ მხოლოდ 2006 წელს და დამქირავებელს მოსთხოვეს, ჩაებარებინა მათთვის აგარაკი თავისუფალ მდგომარეობაში. ი.ხითარიშვილმა უარი განაცხადა იმ მოტივით, რომ სამი წლის შემდეგ ხელშეკრულებით გათვალისწინებული პირობა ძალას კარგავს.

სწორია თუ არა ი.ხითარიშვილის უარი?

- ა. დიახ, სამი წლის გასვლის შემდეგ დამქირავებელს უფლება აქვს, არ დაცალოს აგარაკი და აქვს უპირატესი უფლება ქირავნობის ხელშეკრულების გაგრძელებაზე.
- ბ. დიახ, ქირავნობის ხელშეკრულების რაიმე პირობით დადება კანონით აკრძალულია.
- გ. არა, რადგან ქირავნობის ხელშეკრულება დადებული იყო გაუქმების პირობით. პირობის დადგომა განაპირობებს გარიგების შეწყვეტას და აღადგენს გარიგების დადებამდე არსებულ მდგომარეობას.
- დ. არა, რადგან ქირავნობის ხელშეკრულება დადებული იყო გადადების პირობით და ამ პირობის დადგომა განაპირობებს გარიგების შეწყვეტას და აღადგენს გარიგების დადებამდე არსებულ მდგომარეობას.

_____ / _____

35.

ჯილდოს საჯაროდ დაპირება არის:

- ა. ორმხრივი გარიგება.
- ბ. საერთოდ არ არის გარიგება.
- გ. მრავალმხრივი გარიგება.
- დ. ცალმხრივი გარიგება.

_____ / _____

36.

ჩუბინიმეშ გადაწყვიტა, ბინა ერუქებინა დაობლებული მმისშვილისთვის – 10 წლის ანასათვის. ნოტარიუსმა არ დაამოწმა მათ შორის წერილობით გაფორმებული ჩუქების ხელშეკრულება, რადგან ანა შეზღუდულად ქმედუნარიანია.

კანონიერია თუ არა ნოტარიუსის უარი?

- ა. დიახ, რადგან საჭიროა მეურვეობისა და მზრუნველობის ორგანოს თანხმობა.
- ბ. დიახ, რადგან არასრულწლოვანს არ აქვს უფლება, დადოს გარიგება.
- გ. არა, რადგან მჩუქებელი და დასაჩუქრებული ახლო ნათესავები არიან.
- დ. არა, რადგან არასრულწლოვანი გარიგებით იღებს სარგებელს და რაიმე საპასუხო ვალდებულება მას არ ეკისრება.

_____ / _____

37.

შეზღუდული ქმედუნარიანობის მქონე პირმა ნათლისგან მზრუნველის თანხმობის გარეშე საჩუქრად მიიღო კომპიუტერი, მზრუნველმა მოითხოვა გარიგების ბათილად ცნობა, რადგან არ იყო მისი თანხმობა.

საჭიროა თუ არა მზრუნველის თანხმობა?

- ა. თანხმობა აუცილებელია.
- ბ. არაა აუცილებელი, რადგან ჩუქება ცალმხრივი გარიგებაა.
- გ. არაა აუცილებელი, თუ მშობლისგან აქვს ნებართვა.
- დ. არაა აუცილებელი, თუ გარიგებით იღებს სარგებელს.

_____ / _____

დანართი

(ამონარიდი საქართველოს სამოქალაქო კოდექსიდან)

კარი მეორე
გარიგებანი

თავი პირველი
ზოგადი ნორმები

მუხლი 50. ცნება

გარიგება არის ცალმხრივი, ორმხრივი ან მრავალმხრივი ნების გამოვლენა, რომელიც მიმართულია სამართლებრივი ურთიერთობის წარმოშობის, შეცვლის ან შეწყვეტისაკენ.

მუხლი 51. ცალმხრივი ნების გამოვლენის ნამდვილობა

1. ნების გამოვლენა, რომელიც მოითხოვს მეორე მხარის მიერ მის მიღებას, ნამდვილად ჩაითვლება იმ მომენტიდან, როცა იგი მეორე მხარეს მიუვა.
2. ნების გამოვლენა არ ჩაითვლება ნამდვილად, თუ მეორე მხარე წინასწარ ან მაშინვე განაცხადებს უარს.
3. ნების გამოვლენის ნამდვილობაზე შეიძლება გავლენა არ მოახდინოს გარიგების დამდები პირის გარდაცვალებამ ან ქმედუნარიანობის დაკარგვამ, თუკი ეს მოვლენები დადგა ნების გამოვლენის შემდეგ.

მუხლი 52. ნების გამოვლენის განმარტება

ნების გამოვლენის განმარტებისას ნება უნდა დადგინდეს გონივრული განსჯის შედეგად, და არა მარტოდენ გამოთქმის სიტყვასიტყვითი აზრიდან.

მუხლი 53. გარიგების არარსებობა მისი შინაარსის დაუდგენლობის გამო

გარიგება არ არსებობს, თუ არც გარეგნული გამოხატვიდან და არც სხვა გარემოებებიდან არ შეიძლება ზუსტად დადგინდეს გარიგების შინაარსი.

მუხლი 54. მართლსაწინააღმდეგო და ამორალური გარიგებანი

ბათილია გარიგება, რომელიც არღვევს კანონით დადგენილ წესსა და აკრძალვებს, ეწინააღმდეგება საჯარო წესრიგს ან ზნეობის ნორმებს.

მუხლი 55. გარიგების ბათილობა ძალაუფლების ბოროტად გამოყენების გამო

ბათილია გარიგება, რომელიც დადებულია ერთი მხარის მიერ მეორეზე გავლენის ბოროტად გამოყენებით, როცა მათი ურთიერთობა დაფუძნებულია განსაკუთრებულ ნდობაზე.

მუხლი 56. მოჩვენებითი და თვალთმაქცური გარიგებანი

1. ბათილია გარიგება, რომელიც დადებულია მხოლოდ მოსაჩვენებლად, იმ განზრახვის გარეშე, რომ მას შესაბამისი იურიდიული შედეგები მოჰყვეს (მოჩვენებითი გარიგება).
2. თუ მოსაჩვენებლად დადებული გარიგებით მხარეებს სურთ სხვა გარიგების დაფარვა, მაშინ გამოიყენება დაფარული გარიგების მიმართ მოქმედი წესები (თვალთმაქცური გარიგება).

მუხლი 57. გარიგების ბათილობა ნების გამოვლენის არასერიოზულობის გამო

1. ბათილია ნების გამოვლენა, რომელიც გაკეთებულია არასერიოზულად (ხუმრობით) იმ ვარაუდით, რომ არასერიოზულობა გამოცნობილი იქნებოდა.
2. ნების მიმღებს უნდა აუნაზღაურდეს ის ზიანი, რომელიც წარმოიშვა იმის გამო, რომ იგი ენდობოდა ნების გამოვლენის სერიოზულობას, თუკი მან არ იცოდა და არც შეიძლებოდა სცოდნოდა არასერიოზულობის შესახებ.

მუხლი 58. გარიგების ბათილობა ქმედუუნარობის ან ფსიქიკური მოშლილობის გამო

1. ბათილია მცირეწლოვანის ან სასამართლოს მიერ ქმედუუნაროდ აღიარებული პირის ნების გამოვლენა.
2. ბათილად შეიძლება ჩაითვალოს ნების გამოვლენა ცნობიერების დაკარგვის ან დროებითი ფსიქიკური მოშლილობის დროს.
3. ბათილია ნების გამოვლენა სულით ავადმყოფის მიერ, როცა ეს არ შეესაბამება რეალური ვითარების სწორად აღქმას, თუნდაც ის არ იყოს სასამართლოს მიერ ქმედუუნაროდ აღიარებული.

მუხლი 59. ფორმის დაუცველად დადებული გარიგება

1. ბათილია კანონით ან ხელშეკრულებით გათვალისწინებული აუცილებელი ფორმის დაუცველად დადებული გარიგება, ასევე ნებართვის გარეშე დადებული გარიგება, თუ ამ გარიგებისთვის საჭიროა ნებართვა.
2. საცილო გარიგება ბათილია მისი დადების მომენტიდან, თუკი იგი შეცილებული იქნება. შეცილება ხორციელდება ხელშეკრულების მეორე მხარის მიმართ.
3. შეცილების უფლება აქვს დაინტერესებულ პირს.

მუხლი 60. გარიგების კონვერსია

თუ ბათილი გარიგება აკმაყოფილებს სხვა გარიგებისათვის გათვალისწინებულ მოთხოვნებს, გამოიყენება ეს უკანასკნელი, თუკი გარიგების ბათილობის შეტყობისას მხარეებს სურთ მისი ნამდვილობა.

მუხლი 61. ადასტურების მნიშვნელობა გარიგებათა ბათილობისას

1. უცილოდ ბათილი (არარა) გარიგება ბათილად ითვლება მისი დადების მომენტიდან.
2. თუ პირი, რომელიც დებს უცილოდ ბათილ გარიგებას, ადასტურებს მას, მაშინ მისი მოქმედება განიხილება, როგორც გარიგების ხელახლა დადება.
3. თუ გარიგებას ადასტურებს შეცილების უფლების მქონე პირი, მაშინ იგი ამით კარგავს შეცილების უფლებას.
4. თუ უცილოდ ბათილ ორმხრივ გარიგებას ადასტურებენ მხარეები, მაშინ ისინი საეჭვოობისას ვალდებული არიან ერთმანეთს გადასცენ ყველაფერი, რაც კი მათ შეხვდებოდათ, გარიგება თავიდანვე ნამდვილი რომ ყოფილიყო.
5. ადასტურება მხოლოდ მაშინ გახდება ნამდვილი, როცა ხელშეკრულება ან გარიგება არ ეწინააღმდეგება ზნეობის ნორმებს და საჯარო წესრიგის მოთხოვნებს.

მუხლი 62. გარიგების ნაწილის ბათილობა

გარიგების ნაწილის ბათილობა არ იწვევს მისი სხვა ნაწილების ბათილობას, თუ სავარაუდოა, რომ გარიგება დაიდებოდა მისი ბათილი ნაწილის გარეშე.

თავი მეორე
ქმედუნარიანობა, როგორც გარიგების ნამდვილობის პირობა

მუხლი 63. არასრულწლოვანის მიერ დადებული გარიგება

1. თუ არასრულწლოვანი დებს ორმხრივ გარიგებას (ხელშეკრულებას) კანონიერი წარმომადგენლის აუცილებელი თანხმობის გარეშე, მაშინ ხელშეკრულების ნამდვილობა დამოკიდებულია იმაზე, შემდგომში მისი წარმომადგენელი მოიწონებს თუ არა მას, გარდა იმ შემთხვევებისა, როცა იგი იღებს სარგებელს.
2. თუ არასრულწლოვანი ქმედუნარიანი გახდება, მაშინ იგი თვითონ წყვეტს საკითხს თავისი ნების გამოვლენის ნამდვილობის შესახებ.

მუხლი 64. უარი არასრულწლოვანის მიერ დადებულ გარიგებაზე

1. არასრულწლოვანის მიერ დადებული ხელშეკრულების მოწონებამდე მეორე მხარეს აქვს ხელშეკრულებაზე უარის თქმის უფლება.
2. თუ მეორე მხარემ იცოდა პირის არასრულწლოვანობის შესახებ, მაშინ მას უარის თქმა შეუძლია მხოლოდ იმ შემთხვევაში, როცა არასრულწლოვანი მას ატყუებდა, რომ წარმომადგენლისაგან მიღებული აქვს თანხმობა.

მუხლი 65. არასრულწლოვანის ემანსიპაცია

1. ხელშეკრულება, რომელიც დადებულია არასრულწლოვანის მიერ კანონიერი წარმომადგენლის თანხმობის გარეშე, ითვლება ნამდვილად, თუკი არასრულწლოვანმა ხელშეკრულებით გათვალისწინებულ მოქმედებათა შესასრულებლად განკარგა ის საშუალებანი, რომლებიც მას გადასცეს კანონიერმა წარმომადგენლებმა, ან - ამ წარმომადგენლების თანხმობით - მესამე პირებმა ამ მიზნით ანდა თავისუფალი განკარგვის მიზნით.

2. თუ კანონიერი წარმომადგენელი ანიჭებს თექვსმეტი წლის ასაკს მიღწეულ არასრულწლოვანს საწარმოს დამოუკიდებლად გაძღოლის უფლებას, მაშინ ამ სფეროსათვის ჩვეულებრივ ურთიერთობებში იგი შეუზღუდავად ქმედუნარიანი ხდება. ეს წესი გამოიყენება როგორც საწარმოს დაფუძნების, ასევე ლიკვიდაციისა და შრომითი ურთიერთობების დაწყების ან დამთავრების მიმართაც.
3. საწარმოს გაძღოლის ნებართვა საჭიროებს კანონიერი წარმომადგენლის თანხმობას მეურვეობისა და მზრუნველობის ორგანოსთან შეთანხმებით.

მუხლი 66. წარმომადგენლის აუცილებელი თანხმობის გარეშე დადებული გარიგების ბათილობა

ბათილია ცალმხრივი გარიგება, რომელსაც არასრულწლოვანი დებს კანონიერი წარმომადგენლის აუცილებელი თანხმობის გარეშე. ბათილია ასეთი გარიგება მაშინაც, როცა არსებობს კანონიერი წარმომადგენლის თანხმობა, მაგრამ არასრულწლოვანს არ წარმოუდგენია ამის დამადასტურებელი წერილობითი საბუთი, რის გამოც გარიგების მეორე მხარემ დაუყოვნებლივ თქვა მასზე უარი. ასეთი უარი დაუშვებელია, თუკი მეორე მხარე ინფორმირებული იყო კანონიერი წარმომადგენლის ამ თანხმობის შესახებ.

მუხლი 67. ნებართვის ვალდებულება ქმედუნარიანობის შეზღუდვამდე

გარიგება, რომელიც დაიდო ქმედუნარიანობის შეზღუდვამდე, მოითხოვს ნებართვას, თუ დადგინდება, რომ ის საფუძველი, რის გამოც მოხდა ქმედუნარიანობის შეზღუდვა, აშკარად არსებობდა გარიგების დადების დროსაც.

თავი მესამე გარიგების ფორმა

მუხლი 68. ფორმის მნიშვნელობა გარიგების ნამდვილობისათვის
გარიგების ნამდვილობისათვის საჭიროა კანონით დადგენილი ფორმის დაცვა. თუ ასეთი ფორმა არ არის დაწესებული, მხარეებს შეუძლიათ თვითონ განსაზღვრონ იგი.

მუხლი 69. გარიგების ფორმა

1. გარიგება შეიძლება დაიდოს ზეპირად ან წერილობითი ფორმით.
2. გარიგება წერილობითი ფორმით შეიძლება დაიდოს კანონმდებლობით გათვალისწინებულ შემთხვევებში ან მხარეთა შეთანხმებით.
3. გარიგების წერილობითი ფორმის არსებობისას საკმარისია გარიგების მონაწილე მხარეთა ხელმოწერა.
4. მექანიკური საშუალებებით ხელმოწერის აღდგენა, განმეორება ან აღბეჭდვა დასაშვებია იქ, სადაც ეს მიღებულია ჩვეულებად, მათ შორის, ფასიან ქაღალდებზე ხელის მოწერისას, რომელთა გამოშვებაც დიდი რაოდენობით ხდება.
5. წერილობითი ფორმის არსებობისას, კანონით გათვალისწინებულ შემთხვევებში ან მხარეთა შეთანხმებით გარიგება ან გარიგების მონაწილე მხარეთა ხელმოწერების ნამდვილობა უნდა დაამოწმოს ნოტარიუსმა ან კანონით გათვალისწინებულმა სხვა პირმა.

მუხლი 70. ხელის მოწერის გადანდობა სხვა პირისათვის

იმ პირს, ვინც თვითონ ვერ მოაწერს ხელს გარიგებას წერა-კითხვის უცოდინარობის, ფიზიკური ნაკლის ან ავადმყოფობის გამო, შეუძლია გარიგებაზე ხელის მოწერა სხვას მიანდოს. ამ უკანასკნელის ხელის მოწერა დამოწმებული უნდა იყოს ოფიციალურად. ამასთან, უნდა

აღინიშნოს ის მიზეზი, რომლის გამოც გარიგების დამდებმა ვერ შეძლო გარიგებაზე ხელის მოწერა.

მუხლი 71. გარიგების დადება რამდენიმე დოკუმენტის შედგენით

თუ გარიგების დადებისას შედგენილია ერთი და იმავე შინაარსის რამდენიმე დოკუმენტი, მაშინ საკმარისია თითოეულმა მხარემ ხელი მოაწეროს იმ დოკუმენტის ეგზემპლარს, რომელიც განკუთვნილია შესაბამისი მხარისათვის.

**თავი მეოთხე
საცილო გარიგებანი**

I. შეცდომით დადებული გარიგებანი

მუხლი 72. ცნება

გარიგება შეიძლება საცილო გახდეს, თუ ნების გამოვლენა მოხდა არსებითი შეცდომის საფუძველზე.

მუხლი 73. არსებითი შეცდომის სახეები

არსებით შეცდომად ითვლება, როცა:

- ა. პირს სურდა დაედო სხვა გარიგება და არა ის, რომელზედაც მან გამოთქვა თანხმობა;
- ბ. პირი ცდება იმ გარიგების შინაარსში, რომლის დადებაც მას სურდა;
- გ. არ არსებობს ის გარემოებები, რომელთაც მხარეები, კეთილსინდისიერების პრინციპებიდან გამომდინარე, განიხილავენ გარიგების საფუძველად.

მუხლი 74. შეცდომა კონტრაქტის პიროვნებაში

1. შეცდომა კონტრაქტის პიროვნების მიმართ მხოლოდ მაშინ ითვლება არსებითად, როდესაც თვითონ კონტრაქტის პიროვნება ან მისი პირადი თვისებების გათვალისწინება გარიგების დადების მთავარი საფუძველია.
2. შეცდომა საგნის ძირითად თვისებებში მხოლოდ მაშინ ჩაითვლება არსებითად, თუ მათ მნიშვნელობა აქვთ საგნის ღირებულების განსაზღვრისათვის.

მუხლი 75. შეცდომა უფლებაში

შეცდომა უფლებაში არსებითი მნიშვნელობისაა მხოლოდ იმ შემთხვევაში, თუკი იგი გარიგების დადებისას ერთადერთი და მთავარი საფუძველი იყო.

მუხლი 76. შეცდომა გარიგების მოტივში

შეცდომა გარიგების მოტივში არ ჩაითვლება არსებითად, გარდა იმ შემთხვევებისა, როდესაც მოტივი შეთანხმების საგანს წარმოადგენდა.

მუხლი 77. კონტრაქტის თანხმობა შეცდომით დადებულ გარიგებებში

შეცდომით ნების გამოვლენა არ შეიძლება საცილო გახდეს, თუკი მეორე მხარე თანახმაა შეასრულოს გარიგება იმ მხარის სურვილის თანახმად, რომელსაც სურს საცილო გახადოს გარიგება.

მუხლი 78. წვრილმანი შეცდომები

წვრილმანი შეცდომები გამოანგარიშებებში ან წერილობით განხორციელებულ ნების გამოვლენაში იძლევა მხოლოდ შესწორების, მაგრამ არა შეცვილების უფლებას.

მუხლი 79. შეცილების ნამდვილობა

1. შეცილება უნდა მოხდეს შეცილების საფუძვლის შეტყობის მომენტიდან ერთი თვის ვადაში.
2. თუ გარიგება საცილო გახდა და შეცდომა გამოწვეულია შეცილების უფლების მქონე პირის დაუდევრობით, მაშინ იგი ვალდებულია მეორე მხარეს აუნაზღაუროს გარიგების ბათილობით წარმოშობილი ზიანი. ზიანის ანაზღაურების ვალდებულება არ წარმოიშობა, თუკი მეორე მხარემ იცოდა შეცდომის შესახებ, ან ეს უცნობი იყო მისთვის დაუდევრობის გამო.

მუხლი 80. შეცდომა შუამავლის მიზეზით

ნების გამოვლენა, რომელიც არასწორად იქნა შეტყობინებული შუამავლად გამოყენებული პირის მიერ, შეიძლება საცილო გახდეს იმავე პირობებით, რაც 73-ე მუხლის მიხედვით შეცდომით დადებული გარიგება.

II. მოტყუებით დადებული გარიგებანი

მუხლი 81. ცნება

1. თუ პირი გარიგების დადების მიზნით მოატყუეს, იგი უფლებამოსილია მოითხოვოს ამ გარიგების ბათილობა. ეს ხდება მაშინ, როცა აშკარაა, რომ მოტყუების გარეშე გარიგება არ დაიდებოდა.
2. თუ ერთი მხარე დუმს იმ გარემოებათა გამო, რომელთა გამჟღავნების დროსაც მეორე მხარე არ გამოავლენდა თავის ნებას, მაშინ მოტყუებულს შეუძლია მოითხოვოს გარიგების ბათილობა. გამჟღავნების ვალდებულება არსებობს მხოლოდ მაშინ, როცა მხარე ამას ელოდებოდა კეთილსინდისიერად.

მუხლი 82. გარიგების მიჩნევა ბათილად მოტყუების გამო

მოტყუებით დადებული გარიგების ბათილად ცნობისათვის მნიშვნელობა არა აქვს, არასწორი ცნობების შეტყობინებით მხარე მიზნად ისახავდა რაიმე სარგებლის მიღებას, თუ - მეორე მხარისათვის ზიანის მიყენებას.

მუხლი 83. მოტყუება მესამე პირის მხრიდან

1. მესამე პირის მხრიდან მოტყუებისას შეიძლება გარიგების ბათილობის მოთხოვნა, თუ მოტყუების შესახებ იცოდა ან უნდა სცოდნოდა იმ პირს, რომელიც სარგებელს იღებს ამ გარიგებიდან.
2. თუ გარიგების ორივე მხარე მოტყუებით მოქმედებდა, მაშინ არც ერთ მათგანს არა აქვს უფლება მოტყუებაზე მითითებით მოითხოვოს გარიგების ბათილობა ან ზიანის ანაზღაურება.

მუხლი 84. შეცილების ვადა

მოტყუებით დადებული გარიგება შეიძლება სადავო გახდეს ერთი წლის განმავლობაში. ვადა აითვლება იმ მომენტიდან, როცა შეცილების უფლების მქონემ შეიტყო შეცილების საფუძვლის არსებობის შესახებ.

III. იძულებით დადებული გარიგებანი

მუხლი 85. ცნება

გარიგების დადების მიზნით იმ პირის იძულება (ძალადობა ან მუქარა), რომელმაც დადო გარიგება, ანიჭებს ამ პირს გარიგების ბათილობის მოთხოვნის უფლებას მაშინაც, როცა იძულება მომდინარეობს მესამე პირისაგან.

მუხლი 86. იძულების ხასიათი

1. გარიგების ბათილობას იწვევს ისეთი იძულება, რომელსაც თავისი ხასიათით შეუძლია გავლენა მოახდინოს პირზე და აფიქრებინოს, რომ მის პიროვნებას ან ქონებას რეალური საფრთხე ემუქრება.
2. იძულების ხასიათის შეფასებისას მხედველობაში მიიღება პირთა ასაკი, სქესი და ცხოვრებისეული გარემოებანი.

მუხლი 87. იძულება პირის ახლობელთა წინააღმდეგ

იძულება გარიგების ბათილობის მოთხოვნის საფუძველია მაშინაც, როცა იგი მიმართულია გარიგების ერთ-ერთი მხარის მეუღლის, ოჯახის სხვა წევრების ან ახლო ნათესავების წინააღმდეგ.

მუხლი 88. იძულება მართლზომიერი საშუალებებით

85-87-ე მუხლების მიხედვით იძულებად არ ჩაითვლება ისეთი მოქმედებები, რომლებიც არ ხორციელდება არც მართლსაწინააღმდეგო მიზნით და არც მართლსაწინააღმდეგო საშუალებათა გამოყენებით, გარდა იმ შემთხვევებისა, როცა საშუალება და მიზანი ერთმანეთს არ შეესაბამებია.

მუხლი 89. შეცილების ვადა

იძულებით დადებული გარიგება შეიძლება სადავო გახდეს ერთი წლის განმავლობაში იძულების დამთავრების მომენტიდან.

თავი მეხუთე

პირობითი გარიგებანი

მუხლი 90. ცნება

პირობითად ითვლება გარიგება, როდესაც იგი დამოკიდებულია სამომავლო და უცნობ მოვლენაზე იმით, რომ ან გარიგების შესრულების გადადება ხდება მის დადგომამდე, ანდა გარიგების შეწყვეტა - ამ მოვლენის დადგომისთანავე.

მუხლი 91. მართლსაწინააღმდეგო ან/და ამორალური პირობის ბათილობა ბათილია პირობა, რომელიც ეწინააღმდეგება კანონის მოთხოვნებს ან ზნეობის ნორმებს, ანდა შეუძლებელია მისი შესრულება. გარიგება, რომელიც რომელიმე ასეთ პირობაზეა დამოკიდებული, მთლიანად ბათილია.

მუხლი 92. ნებაზე დამოკიდებული პირობა

ნებაზე დამოკიდებულად ითვლება ისეთი პირობა, რომლის დადგომაც ან დაუდგომლობა დამოკიდებულია მხოლოდ გარიგების მხარეებზე. ასეთი პირობით დადებული გარიგება ბათილია.

მუხლი 93. პოზიტიური პირობა

1. თუ გარიგება დადებულია იმ პირობით, რომ რაიმე მოვლენა დადგება განსაზღვრულ ვადაში, მაშინ პირობა ძალადაკარგულად ითვლება, თუკი ეს ვადა გავიდა და მოვლენა არ დადგა.
2. თუ ვადა არ არის განსაზღვრული, მაშინ პირობა შეიძლება შესრულდეს ნებისმიერ დროს. პირობა შეიძლება ძალადაკარგულად იქნეს მიჩნეული, როცა აშკარაა, რომ მოვლენის დადგომა უკვე შეუძლებელია.

მუხლი 94. ნეგატიური პირობა

1. თუ გარიგება დადებულია იმ პირობით, რომ რაიმე მოვლენა არ დადგება განსაზღვრულ ვადაში, მაშინ პირობა შესრულებულად ითვლება, თუკი აღნიშნული ვადა გავა მოვლენის დადგომის გარეშე; პირობა შესრულებულად ითვლება მაშინაც, როცა ვადის გასვლამდე აშკარაა, რომ მოვლენის დადგომა შეუძლებელია.
2. თუ ვადა განსაზღვრული არ არის, პირობა შესრულებულად ითვლება მხოლოდ მაშინ, როდესაც ნათელი გახდება, რომ მოვლენა არ დადგება.

მუხლი 95. პირობის დადგომაზე ზემოქმედების დაუშვებლობა

1. იმ პირს, რომელმაც განსაზღვრული პირობით დადო გარიგება, არა აქვს უფლება პირობის დადგომამდე შეასრულოს რაიმე ისეთი მოქმედება, რომელსაც შეუძლია ხელი შეუშალოს მისი ვალდებულების შესრულებას.
2. თუ პირობა დგება განსაზღვრულ დროს და პირს უკვე შესრულებული აქვს ასეთი მოქმედება, მაშინ იგი ვალდებულია მეორე მხარეს აუნაზღაუროს ამგვარი მოქმედებით წარმოშობილი ზიანი.

მუხლი 96. გარიგება გადადების პირობით

გარიგება გადადების პირობით დადებულად ითვლება, თუ გარიგებით გათვალისწინებული უფლებებისა და მოვალეობების წარმოშობა დამოკიდებულია სამომავლო და უცნობ მოვლენაზე, ანდა ისეთ მოვლენაზე, რომელიც უკვე დამდგარია, მაგრამ მხარეთათვის ჯერ კიდევ უცნობია.

მუხლი 97. გარიგება გაუქმების პირობით

გარიგება გაუქმების პირობით დადებულია ითვლება, როცა ამ პირობის დადგომა იწვევს გარიგების შეწყვეტას და აღადგენს გარიგების დადებამდე არსებულ მდგომარეობას.

მუხლი 98. კეთილსინდისიერების მნიშვნელობა პირობის დადგომისას

1. თუ პირობის დადგომა არაკეთილსინდისიერად დააბრკოლა მხარემ, რომლისთვისაც პირობის დადგომა ხელსაყრელი არ არის, პირობა დამდგარად ჩაითვლება.
2. თუ პირობის დადგომას არაკეთილსინდისიერად შეუწყო ხელი მხარემ, რომლისთვისაც პირობის დადგომა ხელსაყრელია, პირობა დამდგარად არ ჩაითვლება.

თავი მეექვსე თანხმობა გარიგებებში

მუხლი 99. ცნება

1. თუ გარიგების ნამდვილობა დამოკიდებულია მესამე პირის თანხმობაზე, მაშინ როგორც თანხმობა, ასევე მასზე უარი შეიძლება გამოითქვას როგორც ერთი, ისე მეორე მხარის წინაშე.
2. თანხმობას არ სჭირდება გარიგებისათვის დადგენილი ფორმის დაცვა.
3. თუ გარიგება, რომლის ნამდვილობაც დამოკიდებულია მესამე პირის თანხმობაზე, დადებულია მისი თანხმობით, მაშინ შესაბამისად გამოიყენება 66-ე მუხლის მე-2 და მე-3 წინადადებები.

მუხლი 100. წინასწარ გაცემული თანხმობა (ნებართვა)

წინასწარ გაცემული თანხმობა (ნებართვა) შეიძლება გარიგების დადებამდე გაუქმდეს, თუკი მხარეები სხვა რამეზე არ

შეთანხმებულან. თანხმობის (ნებართვის) გაუქმების შესახებ უნდა ეცნობოს ორსავე მხარეს.

მუხლი 101. შემდგომი თანხმობა (მოწონება)

შემდგომ თანხმობას (მოწონებას) უკუქცევითი ძალა აქვს გარიგების დადების მომენტიდან, თუ სხვა რამ არ არის დადგენილი.

მუხლი 102. საგნის განკარგვა არაუფლებამოსილი პირის მიერ

1. საგნის განკარგვა არაუფლებამოსილი პირის მიერ ნამდვილია, თუკი იგი ხორციელდება უფლებამოსილი პირის წინასწარი თანხმობით.
2. განკარგვა ხდება ნამდვილი, თუ უფლებამოსილი პირი მას მოიწონებს.

თავი მეშვიდე წარმომადგენლობა გარიგებებში

მუხლი 103. ცნება

1. გარიგება შეიძლება დაიდოს წარმომადგენლის მეშვეობითაც. წარმომადგენლის უფლებამოსილება ან კანონიდან გამომდინარეობს ანდა წარმოიშობა დავალების (მინდობილობის) საფუძველზე.
2. ეს წესი არ გამოიყენება მაშინ, როცა, გარიგების ხასიათიდან გამომდინარე, იგი უშუალოდ უნდა დადოს პირმა, ან როცა კანონით აკრძალულია გარიგების დადება წარმომადგენლის მეშვეობით.

მუხლი 104. გარიგების შედეგების ადრესატი წარმომადგენლობისას

1. იმ გარიგებით, რომელსაც წარმომადგენელი დებს თავისი უფლებამოსილების ფარგლებში, და იმ პირის სახელით, რომელსაც იგი წარმოადგენს, უფლებები და მოვალეობები წარმოეშობა მხოლოდ წარმოდგენილ პირს.

2. თუ გარიგება დადებულია სხვა პირის სახელით, მაშინ წარმომადგენლობითი უფლების არარსებობა არ შეიძლება გამოიყენოს გარიგების მეორე მხარემ, თუკი წარმოდგენილმა ისეთი გარემოებები შექმნა, რომ გარიგების მეორე მხარეს კეთილსინდისიერად ეგონა ასეთი უფლებამოსილების არსებობა.
3. თუ გარიგების დადებისას წარმომადგენელი არ მიუთითებს თავის წარმომადგენლობით უფლებამოსილებაზე, მაშინ გარიგება წარმოშობს შედეგებს უშუალოდ წარმოდგენილი პირისათვის მხოლოდ იმ შემთხვევაში, თუკი მეორე მხარეს უნდა ევარაუდა წარმომადგენლობის შესახებ. იგივე წესი მოქმედებს მაშინაც, როცა მეორე მხარისათვის სულ ერთია, ვისთან დადებს გარიგებას.

მუხლი 105. წარმომადგენლის შეზღუდული ქმედუნარიანობა

წარმომადგენლის მიერ დადებული გარიგება ნამდვილია მაშინაც, როცა წარმომადგენელი შეზღუდულად ქმედუნარიანი იყო.

მუხლი 106. ნების გამოვლენის ნაკლი წარმომადგენლობისას

1. ნების გამოვლენის ნაკლის გამო გარიგების საცილობისას გადამწყვეტია წარმომადგენლის ნება.
2. თუ ნების გამოვლენის ნაკლი შეეხება ისეთ გარემოებებს, რომლებიც წარმოდგენილი პირის მიერ წინასწარ იყო განსაზღვრული, აღნიშნული ნაკლი შეცვლის უფლებას იძლევა მხოლოდ მაშინ, თუ ეს ნაკლი წარმოდგენილი პირისაგან მომდინარეობს.

მუხლი 107. წარმომადგენლობითი უფლებამოსილება

1. უფლებამოსილების (რწმუნებულების) მიცემა ხდება რწმუნებულის ან იმ მესამე პირის მიმართ ნების გამოვლენით, რომელთანაც უნდა შედეგს წარმომადგენლობა.

2. ნების გამოვლენას არ სჭირდება ის ფორმა, რომელიც აუცილებელია იმ გარიგების დასადებად, რომლისთვისაც გაცემულია უფლებამოსილება. ეს წესი არ გამოიყენება მაშინ, როცა დადგენილია სპეციალური ფორმა.

მუხლი 108. შეტყობინების ვალდებულება უფლებამოსილების შეცვლისას

უფლებამოსილებაში ცვლილებები და მისი გაუქმება უნდა ეცნობოს მესამე პირებს. ამ მოთხოვნის შეუსრულებლობისას ეს ცვლილებები და უფლებამოსილების გაუქმება არ შეიძლება გამოყენებულ იქნეს მესამე პირთა მიმართ, გარდა იმ შემთხვევებისა, როცა მხარეებმა ხელშეკრულების დადებისას ამის შესახებ იცოდნენ ან უნდა სცოდნოდათ.

მუხლი 109. წარმომადგენლობითი უფლებამოსილების შეწყვეტის საფუძვლები წარმომადგენლობითი უფლებამოსილება ქარწყლდება:

- ა. იმ ვადის გასვლით, რა ვადითაც გაიცა უფლებამოსილება;
- ბ. უფლებამოსილი პირის უარით;
- გ. უფლებამოსილების გამცემი პირის მიერ უფლებამოსილების გაუქმებით;
- დ. უფლებამოსილების გამცემი პირის გარდაცვალებით ან მისი ქმედუუნარობის დადგომით, თუკი შეთანხმებით სხვა რამ არ არის გათვალისწინებული;
- ე. შესრულებით.

მუხლი 110. წარმომადგენლის ვალდებულება უფლებამოსილების გაქარწყლებისას

უფლებამოსილების გაქარწყლების შემდეგ წარმომადგენელმა უფლებამოსილების საბუთი უნდა დაუბრუნოს უფლებამოსილების გამცემს; საბუთის დატოვების უფლება მას არა აქვს.

მუხლი 111. გარიგების დადება წარმომადგენლობითი უფლებამოსილების გარეშე

1. თუ პირი წარმომადგენლობითი უფლებამოსილების გარეშე სხვისი სახელით დებს ხელშეკრულებას, ამ ხელშეკრულების ნამდვილობა დამოკიდებულია წარმოდგენილი პირის თანხმობაზე.
2. თუ მეორე მხარე წარმოდგენილი პირისაგან მოითხოვს თანხმობას, მაშინ ამ თანხმობის შესახებ უნდა ეცნობოს მხოლოდ მას. თანხმობა შეიძლება გაიცეს მოთხოვნიდან ორი კვირის ვადაში; თუ ეს არ მოხდა, მაშინ ითვლება, რომ თანხმობაზე მოთხოვნა უარყოფილია.

მუხლი 112. ხელშეკრულებაზე უარის უფლება

ხელშეკრულების დასადებად თანხმობის მიცემამდე მეორე მხარეს უფლება აქვს უარი თქვას ხელშეკრულებაზე, გარდა იმ შემთხვევისა, როცა წარმომადგენლობითი უფლებამოსილების ნაკლის შესახებ მან ხელშეკრულების დადების დროს იცოდა. ხელშეკრულების დადებაზე უარი შეიძლება გამოითქვას წარმომადგენლის მიმართაც.

მუხლი 113. წარმომადგენლის ვალდებულება წარმომადგენლობითი უფლებამოსილების ნაკლის არსებობისას

1. თუ პირი, რომელიც დებს ხელშეკრულებას, როგორც წარმომადგენელი, თავის წარმომადგენლობით უფლებამოსილებას ვერ დაადასტურებს, ვალდებულია მეორე მხარის სურვილით ან შეასრულოს ნაკისრი ვალდებულება, ან აანაზღაუროს ზიანი, თუკი

წარმოდგენილი პირი ხელშეკრულებაზე თანხმობის მიცემას უარყოფს.

2. თუ წარმომადგენელმა არ იცოდა წარმომადგენლობითი უფლებამოსილების ნაკლის შესახებ, იგი ვალდებულია აანაზღაუროს მხოლოდ ის ზიანი, რომელიც მეორე მხარეს მიაღდა იმის გამო, რომ იგი ენდობოდა ამ უფლებამოსილებას.
3. წარმომადგენელს არ ეკისრება პასუხისმგებლობა, თუ მეორე მხარემ იცოდა ან მას უნდა სცოდნოდა წარმომადგენლობითი უფლებამოსილების ნაკლის შესახებ. წარმომადგენელი პასუხს არ აგებს მაშინაც, როცა ქმედუნარიანობა შეზღუდული ჰქონდა, გარდა იმ შემთხვევებისა, როცა იგი მოქმედებდა თავისი კანონიერი წარმომადგენლის თანხმობით.

მუხლი 114. საკუთარ თავთან გარიგების დადების დაუშვებლობა

თუ თანხმობით სხვა რამ არ არის გათვალისწინებული, წარმომადგენელს არ შეუძლია წარმოდგენილი პირის სახელით საკუთარ თავთან თავისი სახელით, ან, როგორც მესამე პირის წარმომადგენელმა, დადოს გარიგება, გარდა იმ შემთხვევებისა, როცა გარიგება უკვე არსებობს რაიმე ვალდებულების შესასრულებლად.

შენიშვნებისთვის

შენიშვნებისთვის

შენიშვნებისთვის